

KURJER POZNAŃSKI

wychodzi dwa razy dziennie

w wydaniu porannym i wydaniu wieczornym. — w niedziele i święta tylko wydanie poranne. — natomiast w dni poświęcone tylko wydanie wieczorne

Odpowiedzialni: kierownicy działów kultury i sztuki Witold Noskowski, gospodarczego i giełdowego dr Marjan Chelmiński, wiadomości potocznych Wiktor Ujma, za inne działy odpowiada Antoni Konieczny, wszyscy w Poznaniu

Dyrektor wydawnictwa: Roman Leltgeber

Wydawnictwo Sp. Akc. Drukarnia Polska
w Poznaniu 4w Marcin 70

Redaktor naczelny: Dr. Marian Seyda

Nr. 586

Poznań, poniedziałek dnia 21 grudnia 1931

Rok XXVI

Burzliwy czas

Zdaje się, że w styczniu odbędzie się konferencja w sprawie nowego uregulowania sprawy odszkodowań i długów wojennych. Zakres działania tej konferencji już dziś jest przedmiotem sporów. Francja domaga się, aby nowe postanowienia odnosiły się tylko na czas kryzysu, Niemcy chcą nowego „ostatecznego” załatwienia sprawy odszkodowań, czyli jej ostatecznego zlikwidowania.

Tymczasem cała sprawa rozgrywa się na trzech odcinkach:

1) W Berlinie obraduje komitet prywatnych wierzycieli Niemiec w sprawie długów krótkoterminowych, płatnych 29 lutego 1932 r. Prace komitetu posuwają się ciężko gdyż wierzyciele nie są zgodni między sobą co do warunków i ulg, jakie należy Niemcom postawić. Niemcy spodziewają się, że termin płatności tych kredytów ulegnie, mimo wszystko, nowemu odroczeniu.

2) W Bazylei obraduje komitet ekspertów, który na żądanie rządu niemieckiego, a zgodnie z planem Younga, ma ustalić, czy Niemcy istotnie są w takim położeniu, że należy im przyznać moratorium, przewidziane przez plan Younga. Niemcy oczywiście starają się przedstawić swe położenie w najczarniejszych barwach. Nawet niebawmy rozwój eksportu niemieckiego i czynny bilans handlowy Rzeszy, którego dodatnie saldo dosięgało 350 milionów marek miesięcznie, przedstawiają jako zjawisko przemijające. Do czego dojdzie komitet bazylejski, trudno jeszcze przewidzieć. Podobno zdania są bardzo podzielone, a tezy francuskie silnie zwalczane. Narazie zanotować należy, że tym razem, wbrew dotychczasowej tradycji, delegat amerykański nie objął przewodnictwa komitetu, nie chcąc widocznie angażować się silnie w sprawy europejskie. Przewodniczącym został delegat włoski.

3) W Waszyngtonie nad sprawami finansowymi obraduje kongres. Izba poselska ratyfikowała coby prawda roczne moratorium w sprawie długów wojennych, ale sprawa ta wywołała w parlamencie burzę. Prezydent Hoover zwalczany był bardzo ostro za swoje orędzie z czerwcą tego roku, w którym zaproponował mocarstwom zawieszenie przez rok wypłat międzynarodowych. Niektórzy mówcy posuwali się do tego, że zarzucali mu nadużycie władzy, stwarzanie faktów dokonanych, a nawet zdradę stanu.

Ratyfikacja przeszła wreszcie, ale z zastrzeżeniem, że roczne moratorium nie może być uznane za wstęp do zniesienia, lub zrewidowania układów w sprawie długów wojennych.

Prawdopodobnie senat amerykański zajmie takie same stanowisko. Panują w nim nastroje bardzo niechętnie nie tylko prezydentowi Hooverowi, ale również t. zw. sferom gospodarczym i bankierskim, które prowadzą istotnie gospodarkę lekkomyślną, bez żadnej zdolności przewidywania.

Oczywiście najbardziej czynny w tej agitacji jest sen. Borah, przygotowują-

Przeciwko terrorowi antypolskiemu w Prusach Wschodnich

Apel szeregu organizacji polskich

Warszawa, 21. 12. (PAT.) Wczoraj zwrócił się szereg polskich organizacji społecznych do pokrewnych Stowarzyszeń międzynarodowych za granicą oraz do sekretariatu Ligi Narodów z następującym apelem w sprawie gwałtów, dokonanych na działaczami i członkami mniejszości polskiej w Prusach Wschodnich.

„W tych dniach rozegrały się w Prusach Wschodnich w miejscowościach Dębowcu i Jedwabnie nowe akty teroru, których ofiarą padli działacze mniejszości polskiej. W związku z przygotowaniami do założenia szkoły polskiej w Dębowcu, zostały zorganizowane przez niemieckie organizacje bojowe krwawe napady na członków mniejszości polskiej. Niebezpieczne obrażenia cielesne odniósł gospodarz polski Gotlieb Późny, a druga ofiara zająć, szofer Zalewski, walczą ze śmiercią. Wszystko wskazuje na to, że te akcje terrorystyczne rozwinęły niemieckie organizacje bojowe, celem sparaliżowania zawiązków Polaków założenia polskiej szkoły.

„Prusy Wschodnie, których znaczna część ludności posługuje się językiem polskim, stały się terenem, na którym coraz częściej rozgrywa się akty teroru, dokonywane względem mniejszości polskiej. W ciągu ubiegłego roku zorganizowano całą serię aktów teroru. Zajścia w Dębowcu i Jedwabniu, które odbyły się już głośnym echem w opinii publicznej, wskazują na istnienie zorganizowanej antypolskiej akcji terrorystycznej w Prusach Wschodnich, odstawiając równocześnie całą grozę położenia ludności polskiej w tej prowincji Rzeszy niemieckiej.

„Akty teroru w Dębowcu i Jedwabnie świadczą wymownie o tem, iż akcja skierowana jest przede wszystkim przeciwko polskiej szkole, jako ogni-

sku, z którego promieniuje polskie życie kulturalne. Rozwinięta na wielką skalę antypolska akcja terrorystyczna doprowadza do tego stanu rzeczy, iż ludność polska w Prusach Wschodnich, licząca kilkaset tysięcy osób, pozbawiona jest całkowicie publicznych szkół polskich. Krwawe zajścia w Dębowcu i Jedwabnie rzuciły snop światła na opłakane warunki, w jakich ludność polska musi prowadzić swą egzystencję w Prusach Wschodnich. Jedyną możliwością zakładania szkół prywatnych, będącą wielkim obciążeniem materialnym mniejszości polskiej jest sparaliżowana akcja terrorystyczna.

„Wypadki te poruszyły do głębi opinię publiczną, gdyż społeczeństwa kulturalne nie mogą patrzeć obojętnie na tę nierówną walkę, w której bezbronna i pozbawiona praw mniejszości ludność polska oddana jest na pastwę niemieckich żywiołów szowinistycznych, których istotnym celem jest całkowite wyćpienie mniejszości polskiej. Świat cywilizowany winien znaleźć słowa jak najsurowszego potępienia tych gwałtów, dokonywanych w dobrej ochronie praw mniejszości. Niestety, zobowiązania międzynarodowe w dziedzinie ochrony mniejszości narodowych nie rozciągają się (z wyjątkiem konwencji genewskiej, obowiązującej jedynie na G. Śląsku) na Rzeszę Niemiecką i wobec tego ludność polska w Prusach Wschodnich nie posiada środków prawnych, aby podnieść skargę przed jakąkolwiek instancją międzynarodową. W obronie uciśnionej ludności stanąć może — tylko głos sumienia świata cywilizowanego, który nie może pominąć milczeniem tego jaskrawego pogwałcenia prymitywnych zasad ludzkości”.

Podział

na czystych i nieczystych Niemców

Tezy rasowe hitlerowców — Kongres lekarzy narodowo-socjalistycznych — Ludność niemiecka ma być podzielona na trzy kategorie na podstawie zeznań o przynależności rasowej

Berlin, 21. 12. (PAT.) „Montag Morgen” ogłasza uchwałę, przyjętą przez kongres narodowo-socjalistyczny lekarzy niemieckich w Lipsku. Związek ten obejmuje 1/5 wszystkich lekarzy na obszarze Rzeszy niemieckiej.

Prof. Staemler wygłosił na kongresie referat, w którym zgodnie z teorią rasowości wysunął następujące tezy: Każdy Niemiec pełnoletni obowiązany jest pod przysięgą złożyć przed władzami zeznanie, do jakiej rasy należy. Fałszywe zeznania mają być karane więzieniem i konfiskatą majątku. Obywatele, uchylający się od złożenia deklaracji zaliczani będą do Żydów i odpowiednio traktowani. Za obywateli uważani będą obywatele niemieccy, którzy w rodzinie swojej mają obywateli lub osoby, należące do rasy wschodniej.

Celem utrzymania czystości rasy

niemieck, obywatelom Rzeszy niemieckiej ma być zabronione zawieranie małżeństw z obywatelami niemieckimi, należącymi do innej rasy. Również wszelkie stosunki seksualne pomiędzy czystymi Niemcami a obywatelami, zaliczonymi do rasy innej mają być karane ciężkim więzieniem. Wyjątek stanowi prostytutka.

Cała ludność niemiecka podzielona ma być na 3 kategorie: 1) grupa, której członkowie korzystają z przywilejów, 2) grupa, do której należą będą obywatele karani na podstawie ustawy karnej i osoby nieuleczalnie chore. Grupa ta — podlegała sterylizacji, 3) grupa, Żydzi, obywateli i chorzy. Grupa ta obowiązana ma być do płacenia podatku na rzecz grupy pierwszej. Lekarzom żydowskim ma być zabronione udzielanie porad lekarskich obywatelom niemieckim.

ne. W ten sposób główne ofiary poniosłaby Francja, która swoje długie wojenne spłaca odszkodowaniami. Sen. Borah dowodzi, że jeżeli będzie zachowana bezwarunkowa rata reparacyjna — przeznaczona, jak wiadomo, ściśle na

odbudowę zniszczonych obszarów — to Paryż będzie mógł nadal spłacać długi. Zresztą jeżeli Europa nie może spłacać długów, to niech nie wydaje pieniędzy na zbrojenia. Z tą tezą wystąpią Stany niewątpliwie na konferencji rozbrojeniowej.

Amerykanie nie chcą słyszeć nietylko o żadnych ulgach dla Francji, której zdolność płatniczą, jak twierdzą, zbyt łagodnie swego czasu oszacowali, ale nawet są bezwzględni wobec Anglii. Minister skarbu Stanów Zjedn. p. Mellon, wysunął konieczność rewizji układu dłużniczego z Anglią wskutek spadku funta. Wobec tego, że Wielka Brytania pokrywa swoje długi wobec Stanów w pełnowartościowych dolarach, a ściągając swoje wierzytelności w zdeprecjonowanych funtach, jej roczna rata wobec Waszyngtonu wzrośnie o 15 milionów 300 tysięcy funtów. Ale argumentacja p. Mellona nie trafiła do przekonania politykom amerykańskim.

Bezwzględne stanowisko Stanów Zjedn. pociągnęło już dalszy spadek funta, a poza to wpłynęło na bardziej ugodowe stanowisko Anglii wobec Francji. Zarówno w Londynie, jak i w Paryżu wzrasta irytacja na Amerykę. Rząd angielski przesłał więc do Parwza notę, w której przeciwstawia się współpracy z Niemcami w sprawie odszkodowań, ale naogół daje do zrozumienia, że jest skłonny do układów.

Lecz co będzie dalej? Francja twierdziła dotychczas, że gotowa jest obniżyć odszkodowania, o ile Stany Zjedn. obniżą długi. Tymczasem jesteśmy świadkami wybuchu namiętnej bezwzględności z drugiej strony oceanu. Anglia pragnie przede wszystkim spłacania niemieckich długów prywatnych z poświęceniem odszkodowania. Niemcy chcą wogóle znieść odszkodowania. Jak tu znaleźć kompromis, gdy każde państwo zajmuje skrajnie odmienne stanowisko. Znowu weszliśmy w okres wielkiego wzburzenia międzynarodowego, które nabiera na tle kryzysu bardzo ostrego wyrazu. Czy nowa konferencja międzynarodowa w styczniu 1932 r. da sobie z tem radę?

Posiedzenie Rady Ministrów

Warszawa, 21. 12. (Tel. wł.) Dzisiaj po południu odbędzie się ostatnie posiedzenie przedświąteczne Rady Ministrów, gdzie będą omówione sprawy gospodarcze oraz projekty ustawodawcze, które będą przekazane do Sejmu. (w)

Przyjazd Polaków z Ameryki

Gdynia, 21. 12. (Tel. wł.) Statek „Pułaski” przywiózł tutaj dzisiaj rano ze Stanów Zjednoczonych i Kanady 412 pasażerów prawie samych Polaków, wśród których znajduje się 180 osób z biletami powrotnymi, przybyłych do Polski jedynie w celu spędzenia tutaj świąt Bożego Narodzenia. „Pułaski” wraca do Ameryki w dniu 7 stycznia. S. B.

Bezrobocie w Austrii

Wiedeń, 21. 12. (PAT.) Urzędowo donoszą, że w połowie grudnia było w całej Austrii 303.361 bezrobotnych, pobierających zasiłki. Z cyfry tej przypada na Wiedeń 106.408 osób. W porównaniu ze stanem na 1 grudnia liczba bezrobotnych wzrosła o 29.700 osób.

Jak to było w Dębowcu i Jedwabnie?

(Od własnego korespondenta „Kurjera Poznańskiego“)

Szczytno, 19. grudnia.

Po wydaniu dnia 13 grudnia 1928 roku pruskiego rozporządzenia, zezwalającego na zakładanie szkół prywatnych z językiem wykładowym polskim, ludność polska w Niemczech wzięła się energicznie do rozbudowy własnego szkolnictwa. Na pierwszy ogień poszło t. zw. Pogranicze (ziemie złotowska i babimojska), gdzie zaraz w pierwszym roku pozakładano dziesiątki szkół. Następnie przystąpiono do rozbudowy szkół na Warmji i Powiślu, gdzie dotąd założono ich 24. W roku bieżącym wreszcie przystąpiono do zakładania szkół na ewangelickich Mazurach: około Wielkiejnocy b. r. założono pierwszą szkołę w Piasutnie w powiecie szczytyńskim.

Ekspansje polskiego szkolnictwa na teren Mazur budzi w obozie niemieckim wielkie niezadowolenie: Niemcy głoszą urbi et orbi, że Mazurzy są „osobną narodowością“ (sic) i z Polakami nic wspólnego nie mają. Rozwój szkół polskich na Mazowszu, zadający kłopot temu twierdzeniu, jest Niemcom bardzo nie na rękę. Z tego też względu postanowili Niemcy uczynić wszystko, by szkolnictwo polskie na Mazurach zdlawić.

Zastosowano wobec szkoły w Piasutnie wszelkie możliwe szykany, nastawiano w prasie jej nauczyciela, robiąc mu najrozmaitsze wyssane z palca zarzuty, a wreszcie — i to przede wszystkim — zastosowano nacisk gospodarczy na rodziców dzieci. Osiągnięto ten rezultat, że ludność zastraszona dzieci do polskiej szkoły nie posyła (choć całym sercem jej sprzyja), dzięki czemu frekwencja w szkole jest bardzo słaba, a więc szkoła ledwo vegetuje.

Organizacje jednak polskie w Niemczech, niezrażone kontrakcją niemiecką, akcję szkolną na Mazurach kontynuują. Przygotowano otwarcie szkoły w czysto polskiej wsi Dębowiec w powiecie niborskim. Powodzenie szkoły było zapewnione. Dębowiec należy do bardziej uświadomionych wiosek polskich na Mazurach. Szkoła miała być otwarta zaraz po Bożem Narodzeniu.

Aby do otwarcia szkoły nie dopuścić, czynniki niemieckie postanowiły użyć środków energiczniejszych, a niżeli te, które zastosowano w Piasutnie: zwykłego terroru.

Zaczął się od publicznych groźb: „Neidenburger Zeitung“ w Niborku zamieściła w nr. 288 z dn. 9 grudnia r. b. (drukowanym dnia 8 grudnia) obszerniejszy artykuł, w którym pisała m. in. o „oburzeniu niemieckiej ludności wobec bezczelnych Polaków („Pollacken“) i ewentualnych synów Judasza, którym niedługo ziemia zacznie się palić pod stopami“ i oraz donosiła w tonie groźby, że do otwarcia szkoły, wbrew przypuszczeniom, zapewne nie dojdzie. Warto podkreślić przy sposobności czelność tej niemieckiej gazety, która nie wahała się twierdzić, że Dębowiec jest wsią czysto niemiecką („kerndeutsch“), oraz insynuować, że dzieci do szkoły zamierzają posyłać kupieni za pieniądze (sic) „synowie Judasza“, rodowici Niemcy.

Tegoż samego dnia, 9 b. m. grupa czterech czy pięciu mężczyzn, z których jeden (syn sołtysa, nazwiskiem Olschewski) uzbrojony był w fuzję, obrzuciła kamieniami samochód, którym właśnie odjeżdżał z Dębowca przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Szkolnego. Bezpośrednio potem, tenże Olschewski zaczęł dzieci najgorętszego Polaka w Dębowcu i inicjatora szkoły, 64-letniego gospodarza Gotliba Późnego, mówiąc im, że zamierza ich ojca, oraz „tamtych Polaków“ przyjezdnych zastrzelić. Tegoż dnia późnym wieczorem w mieszkaniu Późnego wybito szyby. Warto zaznaczyć, że Późny jest gorącym zwolennikiem polskości i że dwóch jego synów kształcił się w szkołach średnich w Polsce.

Nazajutrz rano Późny, mniemając, że wybryki młodego Olschewskiego jego tylko własnej winie należy przypisać, udał się do sołtysa, prosić go, zarówno jako ojca swego prześladowcy, jak jako osobę urzędową o ukroczenie wybryków. Osiągnął tylko to, że został w obecności sołtysa i przy jego milczącej aprobacie przez dwóch jego synów dotkliwie pobity. Zaznaczyć należy, że Późny, który jest człowiekiem bardzo zrównoważonym i poważnym, a przytem schorowanym starcem, zachowaniem swoim w najmniejszej mierze powodu do awantu-

ry nie dał. Jest rzeczą oczywistą (zwłaszcza wobec karności, którą się odznacza niemiecka administracja), że sołtys spowodował opisane wyżej akty terroru za wiedzą swych przełożonych władz.

Późny przywłókł się koleją do Olsztyna, gdzie przebywa na kuracji. Ma szereg wielkich, głębokich ran na głowie, zadanych tępem narzędziem. Według zdania lekarza (Niemca), jedno z doznanych przez niego uderzeń, gdyby się było nieco ześlizgnęło, byłoby spowodowało śmierć na miejscu. Wobec słabego zdrowia nieszczęsnego starca, stan jego budzi obawy.

Nazajutrz po przyjeździe Późnego grupa działaczy polskich z Olsztyna, a w ich liczbie redaktor „Gazety Olsztynskiej“, oraz kierownik Towarzystwa Szkolnego, udała się samochodem do Dębowca, celem zbadanie sytuacji na miejscu. Droga wypadła przez miasteczko Jedwabno, którego samochód przejeżdżał do Dębowca i którego zamierzał wracać.

Przez czas pobytu samochodu polskiego w Dębowcu (gdzie nic szczególnego w tym czasie nie zaszło), w Jedwabnie przygotowano silną bojówkę.

Wracający z Dębowca działacze zatrzymali się w Jedwabnie przed jedną z restauracji celem spożycia krótkiego posiłku. Znajdowała się tam tylko jedna grupa gości, złożona z policjanta, gajowego i jeszcze trzeciego mężczyzny, głośno rozmawiająca w prowokującym tonie o Polakach. Na prowokację tej grupy działacze polscy nie zwracali uwagi, rozmawiali ze sobą półgłosem i spożywszy posiłek szybko wyszli. W chwili, gdy zażądał rachunku, grupa Niemców nagle się ulotniła. Najwidoczniej udała się dać sygnał bojówce, oczekującej w restauracji sąsiedniej.

Działacze zdążyli jeszcze wsiąść do samochodu, nie zdążył jednak uczynić tego szofer, który zajęty był puszczaniem motoru w ruch. Bojówka dopadła go, zadając mu szereg ran. Ostatek sił zdołał dobiec do drzwi restauracji, gdzie się schronił. Druga część bojówki powybiła szyby w aucie, oraz usiłowała całe auto wywrócić. Bojówka cofnęła się przez chwilę, wskutek obawy (pionnej zresztą), że Polacy mają broń palną. Wystarczyło to do zabrania rannego szofera, oraz do odjazdu. (Bojówka najwidoczniej nie liczyła się z tem, że jeden z uczestników wyprawy umie prowadzić samochód).

Rannego szofera Zalewskiego umieszczono w szpitalu w temże Jedwabnie. Doznał on wstrząsu mózgu, ma czaszkę w dwóch miejscach pękniętą, oraz trzy rany klute, zadane nożem. Stan jego jest bardzo ciężki.

Prasa niemiecka uderzyła nazajutrz w dzwon triumfu. Ta sama „Neidenburger Zeitung“, która pierwsza zamieściła groźby, w nr. 294 z dn. 16 grudnia, w artykule, zatytułowanym „Unerhörte polnische Provokation in Jedwabno“ donosi radośnie, że „einer der Pollacken bekam eine kräftige Tracht Prügel“ i że wobec całego tego zajścia, próby założenia szkoły w Dębowcu „stehen vor dem entgültigen Scheitern“ (stoją przed ostatecznym zwichnięciem). Czołowy dziennik niemiecki w południowej części Prus Wschodnich „Allensteiner Zeitung“ w nr. 292 z dnia 14 grudnia donosi tłustym drukiem (p. t. „Spontane Selbsthilfe gegen polnische Agenten, — ein Zwischenfall in Jedwabno“), że zajście spowodowane jest „zrozumiałym wzburzeniem czysto niemieckiej ludności“ z powodu założenia szkoły oraz w konkluzji poświęconego zajściu artykułiku wyraża nadzieję, że wreszcie położą się zapewne kres zakładaniu powstających „jak grzyby po deszczu“ polskich szkół. Większość dzienników niemieckich, wbrew rzeczywistości, usiłuje znaleźć okoliczność łagodzącą dla bojowców w tem, że działacze polscy mieli się w Jedwabnie prowokująco zachować (co nie odpowiada prawdzie).

Katolicki „Allensteiner Volksblatt“, donosząc o zajściu, twierdzi obłudnie, że tło zajścia jest „niewyjaśnione“.

Rezultatem zajść jest ogromne zastraszenie po polsku czujących mieszkańców Dębowca, którzy czują się niepewni zdrowia i życia. Jeśli z tego powodu wielu z nich powstrzyma się ze strachu przed dalszym terrorem od posłania dzieci do polskiej szkoły, a więc szkoła w Dębowcu cierpieć będzie na nikłą frekwencję, obóz niemiecki będzie mógł powiedzieć z dumą i z radością: mazurska ludność

Najpiękniejszy podarek - to dobra książka.

GEBETHNER i WOLFF

KSIĘGARNIA i SKŁAD NUT

w POZNANIU, ul. FRANCISZKA RATAJCZAKA nr. 36

poleca **NA GWIAZDKĘ:**

- Boehn. Rokoko, Francja w XVIII stuleciu, przekład Halki Laskowskiej z 15 barwnymi ilustracjami w pięknej płócienniej oprawie „ 82,—
- Bertrand L. Ludwik XIV, przekład autoryzowany i przedmowa Stanisława Wasylewskiego, bogato ilustrowane w płócienniej oprawie „ 25,—
- Polska, jej dzieje i kultura od czasów najdawniejszych do chwili obecnej tom I—III w oprawie półskórkowej „ 480,—
- Wielka Literatura Powszechna, praca zbiorowa pod redakcją Stanisława Lema, tom I—IV w oprawie półskórkowej „ 392,—
- Arct Michał. Słownik ilustrowany języka polskiego tom I—II wyd. 3 w oprawie płócienniej „ 72,—
- toż w oprawie półskórkowej „ 85,—
- Brückner Aleksander. Słownik etymologiczny języka polskiego w opr. płócienniej „ 36,—
- toż w oprawie półskórkowej „ 45,—
- Piekarski Stanisław Dr. Prawdy i herezje, encyklopedia wierzeń wszystkich ludów i czasów, opr. płóc. „ 40,—
- Arctowa Buyno. Serca i serduszka, powieść dla młodzieży karton „ 10,—
- Burnett F. H. Mała księżniczka, karton „ 10,—
- Dynowska Marja. Bum i Bam, przygody dwóch psotnych piesków „ 5,—
- Konopnicka Marja. Jak się dzieci w Bronowie bawiły, karton „ 3,—
- Kossak-Szczucka. Ku swoim, karton „ 6,—
- Kossak-Szczucka. Topsy i Lupus, w oprawie płócienniej „ 15,—
- Kozicka Dunin Marja. Ania z lechickich pól, część II-ga (Młodość) w kartonie „ 8,—
- „ 10,90
- Makuszyński Kornel. Przyjaciel wesołego diabła, powieść dla młodzieży, karton „ 15,—
- Meade L. T. Poza modremi górami, oprawa płócienna „ 12,—
- Milaszewska Wanda. Czarna Hańcza, karton „ 10,—
- Ossendowski A. F. Zwierzyniec „ 10,—
- toż w oprawie płócienniej „ 15,—

Katalogi gwiazdkowe z wierszem Kornela Makuszyńskiego wysyłamy na żądanie gratis i franko.

dw 2003

Zamówienia z prowincji załatwia się odwrotnie.

Dębowca, usposobiona „kerndeutsch“, odsuwa się ze wgardą od polskości i odmawia polskiej szkole wszelkiego poparcia.

Masoviensis.

Proces, sprawa honorowa i sąd partyjny

Jedno z pism miejscowych, zbliżonych do „sanacji“, donosi, że jutro odbędzie się przed tutejszym sądem grodzkim sprawa prywatno - karna posła B. B. dr. Jeszkego przeciwko artyście-malarzowi Sonnwendowi o zniewagę. Wiadomość ta odpowiada rzeczywistości. Poseł Jeszke jest prezesem B. B. na województwo poznańskie; p. Sonnwend jest b. legionista, cieszącym się zaufaniem kół rządowych w Warszawie. Poseł Jeszke skarży p. Sonnwendę z powodu uczynionych przezeń pod adresem posła Jeszkego bardzo ciężkich zarzutów moralnych na tle finansowym.

Podobno poseł Jeszke wytoczył także sprawę honorową wysokiemu dostojnikowi państwowemu u nas z powodu jego scharakteryzowania posła Jeszkego wobec warszawskich kół rządowych. Ostatecznie informują nas jeszcze, że w tonie B. B. toczy się w sprawach, związanych z posłem Jeszkiem, sąd partyjny.

Właściwa intencja

W sprawie przysięgi, którą profesorem uniwersytetów włoskich mają składać na wierność „królowi jego następcy oraz reżymowi faszystowskiemu“, Polska Katolicka Agencja Prasowa wyjaśnia nieścisłość doniesienia o komunikacie „Osservatore Romano“. Komunikat ma na myśli wierność królowi i rządowi państwowemu w znaczeniu państwa. Pol. Kat. Agencja Pras. przestrzega przed wysnuwaniem z komunikatu wniosków, których on nie miał na myśli.

Nominacje w wojsku

Warszawa, 21. 12. (Tel. wł.) — P. Prezydent Rzpltej podpisał zarządzenie, zawierające nominacje z dniem 1 stycznia 1932 r. na majorów, kapitanów, rotmistrzów i poruczników. Ogółem mianowanych zostało około 100 kapitanów i rotmistrzów majorami, około 100 poruczników kapitanami i rotmistrzami oraz około 350 podporuczników — porucznikami.

Wszystkim tym oficerom zezwolono nałożyć odznaki nowych stopni przed dniem 1 stycznia 1932 r.

Wyjazd Paderewskiego do Ameryki

Nowy Jork, 21. 12. (PAT) Paderewski odjeżdża z Europy na parowcu „Olimpic“ 30 grudnia i przybędzie do Nowego Jorku 5 stycznia. Wyraził on pragnienie wystąpienia w Ameryce z kilku koncertami, z których dochody przeznacza na cele pomocy dla bezrobotnych.

Powrót Kiepurę

Chicago, 21. 12. (PAT). Kiepurę zakończył swoje występy w operze chicagowskiej i wyjechał do Polski, aby na święta Bożego Narodzenia zdążyć do Zakopanego.

DARMO

w tym roku niestety nie dać nie możemy, ale w zamian tego po najniższych cenach sprzedajemy przepiękne podarki gwiazdkowe jak: Perfumy, wody kolońskie i kwiatowe, kasety świąteczne, mydła toaletowe, manicure oraz wszelkie artykuły toaletowe. To są najpiękniejsze a nie drogie prezenty gwiazdkowe

BR. MACHALLA Perfumeria Drogeria

Poznań, ul. 27 Grudnia 2.

Wielki wybór ozdób choinkowych.

Pw 9997-49.24

Przemówienia obrońców w procesie więźniów brzeskich

Wczoraj podaliśmy telefoniczne streszczenie przemówień obrońców: adw. Nowodworskiego i adw. Gralińskiego w

procesie więźniów brzeskich. Dzisiaj podajemy te przemówienia obszernie.

Mowa adw. Nowodworskiego

Gdy przed ćwierć wiekiem przedstawiciele adwokatury warszawskiej, zrzeszeni w nielegalnym podówczas kole obrońców politycznych, bronili przed sądami moskiewskimi bojowników walki z caratem, rozumieliśmy wtedy, że w ten sposób i my, w miarę sił naszych i możliwości, przyczyniliśmy się do budowania przyszłej niepodległej ojczyzny. I gdy po latach wielu weszło słońce wolności, okazało się wkrótce, że owa wymarzona i tak gorąco upragniona wolność, cienie i plamy na sobie nieśmiało, że w tej wyzwolonej Polsce możliwym się stało, że przed polskim sądem, my, Polacy, adwokaci, bronimy Poaków, oskarżonych o przestępstwo polityczne i to nie o przestępstwo, któreby brało swój początek z jakichś idei świątoburczych i do przewrotu społecznego dążących, lecz o przestępstwo, mające rzekomo na celu przemocą obalić rząd polski.

W przeszłości tych ludzi nie znajdziemy nic, co by mogło ich wartość moralną poniżyć, lub pomniejszyć, znajdziemy natomiast wiele kart jasnych, zapisanych wydatną i pożyteczną działalnością dla służby publicznej.

W toku procesu ustalono ponad wszelką wątpliwość, iż oskarżeni we wszystkich swych oświadczeniach byli najzupełniej zgodni ze smutną, niestety, rzeczywistością. Łamano prawo, łamano konstytucję, wydawkowano nieprawie miliony i setki milionów. Złym obywatelem państwa byłby ten, kto by się temu nie przeciwstawił. Dobrym synem ojczyzny jest ten, kto w drodze legalnej, bez gwałtu i przemocy, w drodze parlamentarnej, w drodze uświadamiania opinii publicznej, skierowałby wszystkie swoje siły i wszystkie swe dążenia ku temu, by w Polsce prawo i konstytucja nie były martwą literą, by każdy z nas w tej ojczyźnie wyzwolonej mógł być korzystającym z ochrony prawa obywatelem, bezpiecznym o całość swego mienia, osoby i ogniska domowego, by działalność rządu polskiego nie popierała szpiegostwa, prowokacji i wywyższania jakichś uprzywilejowanych jednostek nad ogółem obywateli, by, jednym słowem ojczyzna nasza była rzeczywiście Rzeczpospolitą demokratyczną i praworządną. I mylił się oskarżyciel publiczny, gdy twierdził, że w walce, którą podjęli oskarżeni, w walce powtarzam, legalnej, nie szło o Polskę. Właśnie o Polskę wolną, o Polskę demokratyczną, o Polskę praworządną, walczyli, walczą i walczyć będą. Władza sama przez się nie jest celem, lecz obalenie władzy złej, ugruntowanie władzy dobrej, to sposób osiągnięcia wielkiego celu — dobra ojczyzny.

Przekroczenia w budżecie

Czy oskarżeni mówili prawdę? Czy istotnie w Polsce pod rządami pomajowej władzy zachowano posłuch dla prawa, dla ustaw i konstytucji? Pokróćce to sprawdzimy według faktów.

Mówca mówi o znanych przekroczeniach budżetu przez rząd, na skutek których Najwyższa Izba Kontroli uchwaliła nie stawiać wniosku o udzielenie rządowi absolutorium, oraz o usiłowaniach Sejmu, bezowocnych zresztą, aby rząd z przedłożeniem o kredyty dodatkowe wystąpił i stan nieprawny ulegalizował. Następnie mówca przechodzi do sprawy pociągnięcia przez Sejm przed Trybunał Stanu min. Czechowicza.

A spojrzmy teraz, jak na tę bolesną dla praworządności w państwie i dla prawidłowej legalnej gospodarki finansowej sprawę zapatrywał się istotny kierownik rządu, p. marszałek Piłsudski? Odpowiedź na to daje słynny artykuł, zatytułowany „Dno oka” — „Pomyślałem dokładnie”, mówił p. Piłsudski, „iż całe moje staranie, bardzo usilne kierowałem zawsze dla zgwałcenia p. Czechowicza, aby wszystko to, co jest inwestycja, nie szło pod obrady sejmowe”. Z takim poglądem marszałka Piłsudskiego nie godzili się oskarżeni, lecz przedewszystkiem nie godzili się z nim artykuł 4 konstytucji. Nie będę tutaj polemizował z innymi pomysłami i twierdzeniami marszałka Piłsudskiego w tym artykule, nie będę przytaczał mniej lub więcej drastycznych epitetów i określeń, jedno tylko podkreślić należy, że marszałek Piłsudski w tym arty-

kule wyraźnie oświadczył, iż gdyby był prezesem gabinetu, to „Trybunał Stanu nie ośmielił mi się zebrać ani razu, gdyż takiej równi z fajdanami sobie nie życzył”. Tedy marszałek Piłsudski uważał, że gdzie on jest, tam nie może funkcjonować instytucja, przewidziana przez konstytucję i powołana do decydowania o odpowiedzialności ministrów za ich sprzeczne z prawem czyny.

Najście oficerów

I oto w dn. 31 października 1929 r. przychodzi nowe, niesłychane dotąd w dziejach odrodzonej Polski, zjawisko: najście oficerów na Sejm. Zjawisko to wymaga specjalnej oceny. Nie ulega wątpliwości, że w ówczesnych warunkach życia politycznego w Polsce każdemu musiała się nasręczyć analogia z 18 brumaire'a we Francji. Nie będę się spierał z oskarżycielem publicznym, czy było tych oficerów 56 czy 100, czy w szpitalu Ujazdowskim była rezerwa paruset oficerów, nie przywiązuję specjalnej wagi i do tego, że na galerii sejmowej byli nieproszeni a uzbrogoni goście, dla mnie sam fakt, wiążący się logicznie z poprzednimi enuncjacjami marszałka Piłsudskiego i z całą linią postępowania rządu, wystarcza, by stwierdzić, że to najście oficerów mogło i musiało w umysłach opozycji wywołać nieodparte wrażenie, że się wydukał zamach na parlament polski.

Hocki klocki

Dalej adwokat Nowodworski mówi o „hockach klockach” z Sejmem, o zamknięciu i odraczeniu Sejmu, w tem o zamknięciu sesji, która nawet otworzona nie została.

Takie zahamowanie czynności parlamentu, mówi dalej obrońca, takie wprost, rzecz można, igraszki z przepisami konstytucji, takie zapoznanie praw narodu jest nie tylko łamaniem prawa, lecz stwarza poniżenie w oczach społeczeństwa władzy ustawodawczej stanowi niebezpieczne dla bytu państwa znieważenie jednej z zasadniczych podstaw ustroju państwowego. Owa sprawa odraczenia i zamykania sesji ciała ustawodawczego, przybrana w szaty pozornej kompetencji władzy Prezydenta, jest ponadto tembardziej niebezpieczna dla rzeczywistej praworządności, że pogwałcenie prawa przykrywa fikcją prawną. I wiąże się to organicznie z całym systemem sfer rządzących.

Wszystko, co się w Polsce dzieje za rządów pomajowych, nosi ten właśnie charakter, iż nie prawo, nie ustawa, nie konstytucja naszym życiem publicznym kierują, lecz ad hoc fikcja, wykładnie i interpretacje. A skutek tego w szerokich kołach społecznych szerzy się nad wyraz wszelki groźne przeświadczenie, iż w Polsce każde prawo można łamać lub naginać bezkarnie. I ten stan fikcji prawnej, to przykrywanie naruszeń prawa pozorami praworządności jakżeż się ściśle wiąże i łączy z istniejącą w Polsce wstydliwą czy zakłamaną, jak mówili świadkowie, dyktaturą. I jak wyrazistym przykładem fikcyjności prawnej jest fakt, że sprawę wielomilionowych przekroczeń budżetowych, która tak słusznie zaprzętała przez czas długi uwagę wszystkich obywateli, pochodząca z brzeskich wyborów posłuszna wiążącość sejmowa zatuliła w obecnej sesji sejmowej w ciągu kilku minut, bez dyskusji, fikcyjnie legalizując bezprawie.

Bez fikcji

Czasem jednak łamanie prawa nie przystrajało się w szaty fikcji prawnej i ukazywało się w całej nagości. Przypomnijmy sobie zeznania prezesa Seydy i prezesa Mogilnickiego w części, dotyczącej mianowania generalnego komisarza wyborczego. Tu już żadna wykładnia, żadna kunszłowna interpretacja nie zdziałać nie może. Generalny komisarz wyborczy, jeżeli ma być mianowany zgodnie z ustawą, to jest z art. 16 ordynacji wyborczej, musi być jednym z trzech kandydatów, przedstawionych przez zebranie prezesów Sądu Najwyższego. P. Car przez Sąd Najwyższy wybrany nie był i jego nominacja była nieprawna, była pogwałceniem ustawy.

A sprawa dekretu prasowego? Wiemy, iż rząd dwa razy spowodował wydanie osławionego dekretu, który, jako sprzeczny z art. 105 konstytucji, spotkał

się z powszechnym potępieniem. Wiemy, że Sejm, podzielać pogląd opinii publicznej, ów dekret uchylił. Wiemy, jakie perypetje przechodziła sprawa ogłoszenia uchwały Sejmu w „Dzienniku Ustaw”. I widzieliśmy, że pod pozorem wątpliwości prawno drukarskiej, jeżeli się tak można wyrazić, stanowcza uchwała parlamentu, znosząca dekret prasowy, nie została ogłoszona i ten kaganiec, na wolną prasę nałożony, bezprawnie przez czas długi obowiązywał.

Sprawa zamianowania ponownie ministrami tych panów, którym Sejm wotum nieufności uchwalił i to zamianowania natychmiast po ich usunięciu, czyż znowu nie jest jaskrawym przykładem łamania konstytucji?

Sądownictwo po 1926 r.

Rządy pomajowe nie zaważyły się przed zamachem na jeszcze jedną dziedzinę życia państwowego, sięgnęły one i do władzy sądowej. Pamiętamy wszyscy zeznania świadków, dotyczące tej kwestii. Pamiętamy ową rozmowę wiceministra sprawiedliwości z prezesem Sądu Najwyższego w sprawie dekretu prasowego i uchwały Sejmu. Pamiętamy ową rozmowę tegoż p. Cara z prezesem Sądu Apelacyjnego w Toruniu. Pamiętamy owo usunięcie pierwszego prezesa Najwyższego Trybunału Administracyjnego, któremu dymisję doręczono przez gońca podczas sesji Trybunału. Pamiętamy usunięcie prezesów Seydy i Mogilnickiego. Pamiętamy owo zawieszenie nieusuwalności sędziów. Jednym słowem, pamiętamy wszyscy, że, jak to powiedział świadek Mogilnicki, nacisk, jaki rząd wywierał na sądownictwo, był bezpośredni i pośredni. A chyba nikt się nie znajdzie, ani w tej sali, ani w całym kraju z uczciwych obywateli, którzy mogli zaprzeczyć, że niezawisłość sądów, to ostoja praworządności (słynne ostatnie słowa przedśmierne śp. Franciszka Nowodworskiego).

Gwałt i terror

Przytoczone fakty dotyczą zwierzchnich władz państwowych i wykazują dowodnie, że tam, na wyżynach, prawa nie szanowano, że tam łamano ustawy. A jak wydatnym, jak przekonującym tłem dla wypadków, rozgrywających się w górze, było to, co się działo na nizinach. Mam tu na myśli sprawę nadużyć przedwyborczych, aktów gwałtu i terroru.

Gdy przesuwali się przed Wysokim Sądem jeden za drugim świadkowie z najróżnorodniejszych sfer i klas społeczeństwa, gdy przypominali nam tak powszechnie znane fakty gwałtów i przemocy, gdy padały nazwiska ofiar tych gwałtów: Zagórskiego, Dziechowskiego, Mostowicza, Nowaczyńskiego i śp. Jana Dąbskiego, mimowoli na usta cisnęło się pytanie: a cóż się stało ze sprawcami? — Nie wykryci. — Kiedy się słyszało o tych rządowych samochodach, przewożących ofiary na miejsce gwałtu, gdy się słyszało o szoferach policyjnych, to znowu na usta wybijało pytanie, w jakim kraju my żyjemy, czyż istotnie w Polsce nikt nie jest pewien całości swego zdrowia i życia?

Tak często się słyszy ze strony sfer rządzących gromkie a podniosłe hasła, że oni Polskę mocarstwową tworzą, że nad wszystkim potęgą państwa górować winna. Lecz na to jedna jest tylko odpowiedź! Nie będzie potężnym państwem, które nie zapewnia obywatelom spokoju i bezpieczeństwa, nie będzie mocarstwem państwo, które rzadzi chce terorem i gwałtem. Nie pomogą tutaj liczne rzesze szpiegów i konfidentów, którzy miast wrogów państwa śledzić, cały czas swój poświęcają szpiegowaniu legalnych organizacji politycznych, lub też na zebraniach i wiecach podchwytują i wylapują poszczególne zdania i frazesy mówców, które według światopoglądu szpiegowskiego groźnymi są dla państwa i ich rządów. I po cóż dalekich szukać przykładów, wszak w naszych oczach rozwił się kolos rosyjski, który swą potęgę właśnie na gwałcie, terrorze i szpiegostwie opierał.

A owe liczne napady na lokale i zebrania stronnictw opozycyjnych, te napady, które w świetle zeznań świadków korzystały już nie tylko z bezkarności, lecz wprost z opieki władz bezpieczeństwa. Pamiętamy przecież wszyscy ową scenę, kiedy uczestnicy zdemolowania i zniszczenia lokalu Stronnictwa Narodowego w Al. Jeruzolimskich, po dokonaniu dzieła zniszczenia, śpiewając bodajże „Pierwszą Brygadę”, wychodzili marszem triumfalnym pomiędzy dwoma szpalerniami asystującej policji i nikt ich nie zatrzymał. A ów słynny „Karol” ów Orlik, który, cynicznie przyznając się do dokonywania aktów terrorystycz-

Nowości Gwiazdkowe Wujka Czesia.

Ukazały się obecnie nowe książeczki ulubieńca naszych miłośników, radiowego Wujka Czesia. Książki z bajeczkami i wierszykami, ilustrowane artystycznymi wielobarwnymi obrazkami. Najmilszy prezent gwiazdkowy.

- Dzielny artysta**, czyli jak sobie sam zrobię zabawkę. Książeczka pobudzająca artystyczną pomysłowość dziecka . . . . . zł 3,60
Mój ulubiony światek . . . . . zł 3,60
Mądry Kitus . . . . . zł 3,00
Radosne dni . . . . . zł 3,00
Na czarodziejskiej górze . . . . . zł 4,80
Dzień karczątek . . . . . zł 6,30

Do nabycia we wszystkich większych księgarniach. zw 1242/78

nych na zlecenie i zamówienie władz, domagał się sędownie wypłaty umówionego, a w tym wypadku nieuiszczonego zgóry honorarium od władz państwowych. Czyż zaiste nie stwarza to uczucia przynębnienia i wstydu w każdym bezstronnie na te zjawiska patrzącym obywatelu?

Nienawiść

Oskarżyciel publiczny twierdził, że ten proces zrodził się z nienawiści, z zemsty, z zawiści, że w sali sądowej panuje przynębniająca atmosfera, bowiem wszyscy, uczestniczący w tym procesie ciągle są i pozostają pod przemożnym wpływem nie chłodnej obserwacji, lecz wciąż tętniących życiem uczuć. Tak, to prawda, trudno, nad wszelki wyraz trudno zachować w tej sprawie umiar i spokój. Lecz nie oskarżeni i nie obrońcy są temu winni. Nie oskarżeni namiętnościom swoim dawali upust, nie oskarżeni napadali na współobywateli, nie oskarżeni niszczyli pracę i mienie przeciwników politycznych. I jeżeli wam, panowie sędziowie, wypadło nad wyraz trudne zadanie obiektywnej oceny wszystkich faktów, ujawnionych na rozprawie, to proszę was, byście odrzucili wszelkie uczucia przy waszym wyrokowaniu. Rozumiem, jak to jest trudnym, lecz wierzę, że sędzia polski zdoła od trujących miazmatów się odgradzić, że zdoła obiektywnie ocenić, czy dostarczono na rozprawie dowodów, że w tej naszej nieszczęsnej Ojczyźnie prawa nie szanowano, ustawy łamano, gwałtów bezprawnych dokonywano.

Uczciwość w wyborach

Domaganie się uczciwych wyborów, o którym słyszeliśmy we wszystkich sprawozdaniach, odezwach i ulotkach, oparte było na doświadczeniu wyborów 1928 r. Jak wiadomo, rozpoczęły się one pod znakiem nieprawnej nominacji generalnego komisarza wyborczego i z tego nielegalnego źródła wzięły swój początek następne zarządzania i wypadki, które w ostatecznym wyniku doprowadziły do powszechnego przeświadczenia o nadużyciach wyborczych, wypracujących i fałszujących wolę wyborców i spowodowały olbrzymią ilość protestów, następnie rozpatrywanych przez Sąd Najwyższy. Nie mogły one, jak wiadomo, doczekać się ostatecznego rozstrzygnięcia wobec rozwiązania Sejmu w 1930 r. Sejm odrzucił po ukonstytuowaniu się zajął się tą sprawą wskutek wniosków i interpelacji poselskich, toczyły się nad nią debaty w komisji administracyjnej i ostatecznie skrytalizowanie wyników dyskusji znalazło swój wyraz w sprawozdaniu komisji administracyjnej Sejmu (druk nr 570). Adw. Nowodworski wybiera szereg zarzutów, zawartych w sprawozdaniu komisji.

Dwie miary

Oskarżyciel gromy oburzenia ciskał na tę falę kalumnij, oszczerstw i błota, która płynie z obozu oskarżonych na obóz rządzący. O słuszności tego zarzutu będą mówili następni mówcy. Nie będę tu przykładów z prasy prorządowej przytaczał, przypomnę jeno o siedmiu wywiadach, przypomnę o „Nowej Kadrowej”, „Słowie” wileńskim, o p. Stępczyńskim wreszcie, który przez wielokrotne prawomocne wyroki sądowe skazany jako oszczerca, mógłby jak ów sieniawickowski Laszcz (nie delja oczywicie, bo chociaż „sanator”, senatorem nie jest), lecz płaszcz podbić skazującymi wyrokami, bowiem względem tak wspaniałego przedstawiciela prasy „sanacyjnej” prokuratura, nie wiem, czy nie chce, czy nie może wykonywać prawomocnych wyroków.

Myśli Libelta

W 1846 r. wielki patriota i czciociel zasad konstytucyjnych, Karol Libelt, wydał książkę pod tytułem „Feljeton polityczny”. W książce tej znajdujemy kilka myśli które dziwnym losu rządzeniem, znajdują pełne zastosowanie do chwili obecnej: „Lud nie umiejący sobą władać, potrzebuje panującej władzy, atoli aby władza najwyższa nie wyrodziła się w samowolę — potrzeba ustawy konstytucyjnej” (str. 68).

„Z autokratyzmu, czyli samodzielnstwa, wypływa niewola, nędza i upodlenie milionów ludzi — opiera się temu rozum ludzki, aby od błędu i kaprysu jednego człowieka losy milionów zależały” (str. 69).

„Miliony składające ludność narodów, nigdy wedle pomysłu jednego człowieka nie układały się, ani układać się nie mogą. Choćby to nawet był drugi Napoleon i siłą oręża rzeczywiście pomysł swoje urzeczywistnił, machina, przez niego zbudowana, rozleci się za ustąpieniem sił bagnetów. — bo ludzkość nie jest machiną, którą wola jednego człowieka nastroja — ale jest duchem żywym” (str. 126).

P. Grabowski i Talleyrand

Słyszeliśmy podczas przewodu sądowego, że p. Prezydent Rzeczypospolitej wyraził się, iż należy postępować według wskazówek marszałka Piłsudskiego, bo taki człowiek raz na dwieście lat się rodzi, a jeden z oskarżycieli publicznych oświadczył, że mogły być pomyłki, ale przeszłość marszałka Piłsudskiego świadczy, iż zawsze tylko dla Polski działał i pracował. Nie zmienia to w niczem słusznego poglądu Libelta, że naród nie jest maszyną, którą nakręcić można wedle woli jednostki, a sam fakt, że pomyłki, jak to nazywa oskarżyciel zdarzać się mogą — przypomina słynne powiedzenie Talleyrand'a, że błędy w polityce — to zbrodnia.

Następnie obrońca przechodzi do

Mowa adv. Gralińskiego

Po przerwie obiadowej zabrał głos adv. Graliński, obrońca posła Bągińskiego:

Pan prokurator zaczął swe wywody od stwierdzenia, że narody szczęśliwe nie mają historii, że dla niego historia jest historią walk, rewolucyj i przewrótów. Ale obok takiej historii jest jeszcze historia walk o wolność o zdobycie ducha, o kulturę i taką piękną historię ma szczęśliwy naród szwajcarski. Zgodzić się jednak muszę z prokuratorem, że naród polski nie jest szczęśliwy bo takiej pięknej historii nie ma. Na drogę szczęścia weszliśmy w 1918 roku, ale od tej chwili zaczęło nami targać rozdarcie i targa do dziś dnia nawet na tej sali sądowej, kiedy świadkowie zeznawali o swoim bólu i o tem rozdarciu nazwanem przez prokuratora zmorą tego procesu.

Chciano tu udowodnić, że ten proces nie jest historyczny, ale te zapewnienia nie pomagają, bo nigdy na tej ławie nie zasiadali ludzie tak wielkiej miary i tak wielkiego serca, jak dziś. Jeśli zgodzimy się, że na tej ławie zasiadają symbole, to historia mało zna przykłady, by sądzono symbole tak wielkich idei.

Tragiczny proces

Nazwano oskarżonych reprezentantami drobnej części narodu, ale zapomniano o tem, że dawno już zaginęła w Polsce waga, która może ustalić, kto reprezentuje naprawdę naród, a kto tylko rzekomo. Historyczny jest ten proces dlatego, że świadkowie nie zeznawali, ale pisali historię narodu i to historię tragiczną. Pisano ją w atmosferze namietności i właśnie to, że naród nie może pisać owej historii spokojnie, jest tragiczne. Tragiczny jest ten proces i dlatego, że nikt nie uwierzy w Polskę, by się sądziło za przestępstwo największych mężów polskiej racji stanu.

Tragicznym tego procesu tkwi jeszcze i w tem, że przez ten proces stała się Polska przedmiotem ironji i kpiny zagranicy.

Dyktatura

Następnie adv. Graliński zatrzymuje się dłużej przy osobie p. Piłsudskiego, charakteryzując jego rolę polityczną, która doprowadziła do zupełnego zmarowania wielkich możliwości i nadziei, w nim pokładanych przez demokrację. Ta demokracja, pamiętajaca przykład Hiszpanji gdzie pierwszy zamach robił generał a ostatni kapral, przystąpiła do organizowania siły społecznej narodu. Do pracy tej musiano przystąpić szybko i zdecydowanie, bo dyktatura niszczyła wszystko.

Obrońca wdaje się w polemikę z prokuratorem i stwierdza, że źle przeczytał

sprawy swego klienta, oskarżonego Pragiera i dowodzi bezzasadności oskarżenia go i wnosi o uniewinnienie.

Komu potrzebny proces?

Wolna prasa, wolna trybuna publiczna, wolne zgromadzenia obywateli, możność bronięcia swoich poglądów i zwalczania w tej drodze przeciwników politycznych — oto jedyne środki i sposoby prawidłowego biegu myśli politycznej. Jeżeli zaś prasę konfiskują, zgromadzenia rozpędzają, przeciwników politycznych osadzają w Brześciu, to w logicznym wyniku w żelaznej konsekwencji musiało się to skończyć takim, jak obecny, procesem.

Komu był ten proces potrzebny, po co go wytoczono? Jedna jest tylko odpowiedź. Proces niniejszy powszechnie jest znany jako proces brzeski i istotnie jedyną racją jego powstania była chyba nadzieja, że będzie on rehabilitacją kaźni brzeskiej. Jeżeli zaś miało to być usprawiedliwieniem Brześcia, to przecież nie zapomnijmy, że więźniem brzeskim był i p. Aleksander Dębski, którego na ławie oskarżonych nie posadzono, a co do którego żadnego niemasz usprawiedliwienia. Pan marszałek Piłsudski w jednym ze swych wywiadów który się ukazał po osadzeniu oskarżonych w Brześciu, ani jednym słowem nie wspomniał o jakichkolwiek zamachach marszałka na Warszawę itp. Nie wspominał, gdyż nie podobnego nie było wspominał o różnych „święstwach” lecz tych znowu również nie było. Niema tedy usprawiedliwienia dla Brześcia, nie będzie ten proces jego rehabilitacją.

A więc co było w rezultacie? Jedna jedyna następcza się odpowiedź. Brześć był to akt zemsty politycznej, a w to głęboko wierzę, tego jestem absolutnie pewien, że sąd polski narzędziem takiej zemsty być nie może i wyrok tego sądu stwierdzi, że walka o prawo o jego był i poszanowanie nie była i nie będzie nigdy przestępstwem karnym.

książkę Barthelemy'ego, który, według słów prokuratora, miał rzekomo nie mówić o dyktaturze, sprawowanej przez osobę trzecią, a co jasno i dobitnie jest wyluszczone na stronie 98 dzieła uczonego francuskiego. Dowodów na istnienie w Polsce dyktatury nie brak, a chyba zachowanie się prokuratorów wobec kwestji brzeskiej, jest najlepszym dowodem jej istnienia.

Obrońca rządów dyktatorskich może odpowiedzieć, że dyktatura była i jest koniecznością państwową, bo bez niej byłoby jeszcze gorzej. Dowód ten łatwo obalić przez zbilansowanie pięcioletnich rządów pomajowych, które cechuje całkowity brak decyzji w jakiegokolwiek dziedzinie życia państwowego. Mówi się, że dyktatura rozgromiła partyjność, ale chyba nigdy nie było większego partyjnictwa jak teraz, kiedy urzędy państwowe są ekspozyturami partyj politycznych. Zamiast poprzez wysiłki opozycji, zmierzającej do konsolidacji życia publicznego w Polsce wolano dzielić, rządzić i tworzyć pustkę, przed którą został tylko „on” i „mv”. Pan prokurator mówił, że opozycja nie mogła obalić rządu wbrew woli Prezydenta — jest to chyba najlepszy dowód że wszystko w państwie zależało od jednej osoby, od dyktatora.

Na tem tle, troski o państwo i raz jeszcze o państwo zaczął się organizować „centrolew”.

Następnie adv. Graliński charakteryzuje obszernie układ sił w Sejmie z lat 1928-1930, stwierdzając między innymi, że Stronniczo Narodowe działało w Sejmie samodzielnie i nigdy nie szukało porozumień ze stronniczymi „centrolewu”. Wiele miejsca poświęca obrońca działalności B. B., tego najbardziej tragicznego stronniczo politycznego w Sejmie, które wolało sabotować każdą pracę, niż ją poprzeć i dla którego symbolem myśli państwowej był p. Sanojca, grozący widłami i kłonicami. „Centrolew” miał zawsze charakter ciała porozumiewawczego stronniczo lewicy i środka i pod tym względem żywo przypominał kartel lewicy francuskiej. Obrady „centrolewu” były zawsze jawne i to go właśnie różniło od metod rządu, który nigdy nie mówił ale zato świetnie zorganizował wywiad polityczny. Gdyby były jakieś tajne, zamachowe uchwały „centrolewu”, toby je przecież ten wywiad wykrył. Jeśli ich nie wykryło to znaczy, że ich nie było.

Duch Sądu Najwyższego

Prace Sejmu z lat 1928-30 stały na bardzo wysokim poziomie. Jeśli idzie o prawną stronę tych prac, to można powiedzieć, że na ulicy Wiejskiej w gmachu Sejmu zagościł duch Sądu Najwyższego stojący zawsze na straży praworządności. Działalność Sejmu była tak wysoce państwowa, że nie zawahano się dawać pieniędzy rządowi, który obrał je na pogębienie opozycji. W odpowiedzi na tę pracę, pełną poświęcenia, postanowiono Sejm zdyskwalifikować, by nigdy nie mógł odzyskać uprawnień przewidzianych w konstytucji.

Dynastia dyktatorów prezydenckich

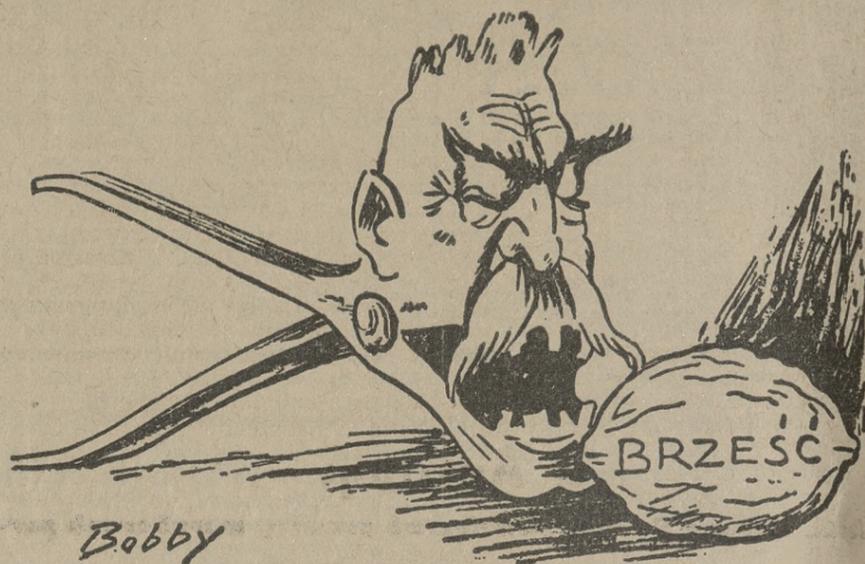
Wybory do następnego Sejmu przeprowadzono pod hasłem zmiany konstytucji. W rok dopiero po wyborach złożono projekt zmiany konstytucji który określił uczone niemiecki jako dyktaturę prezydenta a St. Thugutt, ten świadek indywidualista jako konstytucję, prowadzącą do kultu siły do upodlania ludzi, kupowania ich. P. Sławek p. Motzowi powiedział o tym projekcie, że przedstawimy Sejmowi taki plan zmian konstytucji, że go nie będzie mógł przyjąć. Dano więc projekt nie do przyjęcia, upadlający ludzi i ustanawiający dynastję dyktatorów prezydenckich.

**CHRONĆ
WASZE OCZY**STOSUJĄCIE ZARÓWKI
PHILIPS ARGENTA

nw 7 265

Samozaparcie opozycji

W tym stanie rzeczy opozycja musiała mieć wiele samozaparcia, by zgłosić projekt zmiany konstytucji i własnymi rękami wzmocnić władzę wykonawczą. Projekt „centrolewu” zmierzający do stworzenia odpowiedzialności rządów przed Prezydentem i do utrudnienia tych ciągłych zmian rządów które częściej się zmieniały po maju niż przed majem. Szło również o skrócenie okresów przesileni rządów, trwających po maju do miesiąca i więcej. Przewidziano także ograniczenie debat nad polityką rządu do jednej w roku, kiedy rząd miał składać sprawozdanie i w zależności od tego udzielano mu absolutorium lub obalano. Sejm jednak już nie zwołano i wysiłek ten okazał się daremny.

Twardy orzech

Bobby

**Hitlerowskie „Sturmabteilungen”
w Gdańsku i na pograniczu wschodnim**

Berlin, 21. 12. (Tel. wł.). „Völkischer Beobachter”, organ centralny hitlerowców, drukuje obszernie sprawozdanie z Gdańska o szybkim rozwoju partii hitlerowców na terenie wolnego miasta Gdańska. Dziennik podkreśla wzrost organizacji bojowych w Gdańsku i wciąż trwający napływ nowych członków. Pod względem politycznym kierownictwo partii nacjonal-

no-socjalistycznej nastawione jest w Gdańsku w kierunku wybitnie bojowym antypolskim.

Berlin, 20. 12. (Tel. wł.). Podczas rewizji w schroniskach hitlerowskich bojówek aresztowano w Pile 26 hitlerowców. Znalezione tajne plany wyzscholenia oddziałów szturmowych. Schronisko w Pile amknięto.

W Pile znaleziono m. in. przepisy zachowywania się oddziałów szturmowych podczas spodziewanych zaburzeń. Rozkaz m. in. mówi: „Zbliżyć się chwila rozstrzygająca. Walka o zdobycie władzy weszła w nowe stadium. Sytuacja wymaga rozstrzygnięcia w dostojnym znaczeniu tego słowa. Rozbrzmiewa pobudka do ataku. Oddziały szturmowe są rozbudowywane i dojrzwają do swych przyszłych zadań. W ciągu bieżącej zimy oddziały szturmowe odbędą przeszkolenie, które pozwoli im sprostać ich przyszłym zadaniom”.

Również w Międzyrzeczu i innych miejscowościach policja natrafiła na zorganizowane hitlerowskie „oddziały zaczepne”.

**Czytajcie i prenumerujcie
Dwutygodnik narodowy
SZCZERBIEC**

Zamieszcza artykuły najwybitniejszych pisarzy zarówno starszego jak i młodszego pokolenia, pisane w formie przystępnej. Podaje interesujące, zwięzły przegląd wydarzeń z kraju i ze świata. — Porusza wszystkie dziedziny życia polskiego. Od Nowego Roku wprowadza nowy dział: Z życia organizacyjnego Młodych O. W. P. Reprezentuje bezkompromisowy, zdecydowanie narodowy i katolicki kierunek. Jest pewnym i niezawodnym drogowskazem w dzisiejszym powojennym chaosie.

Adres Redakcji i Administracji: Warszawa, Lwowska 15-3, tel. 856-71. Konto w P. K. O. 13975.

Prenumerata roczna zł 8, półroczna 4, kwartalna zł 2. Zeszyt pojedynczy 40 gr. zw 12 447

Bole REUMATYCZNE
ARTRETYCZNE
NEURALGICZNE

USMIERZA ZNIĘCZAJĄCY
BALSAM BENGALSKI
KARPINSKIEGO

nw 709

**TO JEST w DOBIE
KRYZYSU**

najodpowiedniejszy podarek gwiazdkowy: **KURS JĘZYKA OBCEGO LINGUAPHONE**. 16 płyt gramofonowych z nagraniem tekstem 32 lekcji, podręczniki etc. w eleganckiej tece. Jeden podarek dla całej rodziny, wytworny, a przytem praktyczny, bo daje korzyść na całe życie. Nieobowiązuje pokazy: Księgarnia Uniwersytecka w Poznaniu, ulica Gwarna nr. 19.

Tekst paktu o nieagresji między Francją a Sowietami

Wzajemne zobowiązania stron — Ostateczne decyzje uzależnione od takiegoż paktu między Polską a Sowietami

Paryż, 21. 12. (Tel. wł.) Dzisiejsze „Echo de Paris” publikuje przypuszczalny tekst parafowanego w Paryżu w dniu 24 sierpnia r. paktu o nieagresji między Francją a Sowietami.

Strony zobowiązują się nie atakować się wzajemnie. W wypadku zaczepienia przez państwo trzecie, strony pozostają neutralne. Dalej mowa jest o niewtrącaniu się do spraw wewnętrznych każdego z państw, o unikaniu wrogiej propagandy, któraby zmierzała do obalenia istniejącego ustroju drogą zbrojną. Sprawy sporne między stronami regulować będzie specjalny sąd rozjemczy.

Pakt ma obowiązywać na dwa lata, poczem przewidziane jest wypowiedzenie roczne.

W dziedzinie gospodarczej pakt za-

wiera zobowiązanie stron do niezawierania z innymi państwami takich układów gospodarczych, któreby zmierzają do ograniczenia eksportu względnie importu państw, podpisujących pakt.

W dalszym ciągu donosi „Echo de Paris”, że odczytany tekst paktu został rozesłany do wiadomości rządowi Polski, Rumunii, Litwy, Estonii i Finlandji. Pożatem miano przyrzec rządowi polskiemu, że ostateczne decyzje w sprawie paktu między Francją a Rosją sowiecką nastąpią wtedy dopiero, kiedy zawarty zostanie pakt o nieagresji między Polską a Rosją sowiecką, z tem, że ze swej strony Polska takie samo zobowiązanie daje również państwu nadbałtyckim i Rumunii.

Dalsze przemówienia obrońców w procesie przeciw posłom „centrolewu”

Warszawa, 21. 12. (Tel. wł.) Dziś w rozprawie więźniów brzeskich rozpoczął obronę adwokat Sterling. W przemówieniu swoim rozprawił się najpierw z powoływaniem się prokuratora na posła Daszyńskiego, dowodząc, że gdyby stan zdrowia pozwolił Daszyńskiemu stanąć przed sądem, to jego świadectwo przewyższyłoby w bólu i żalu wszystkie dotąd składane zeznania.

Następnie Sterling obala twierdzenia prokuratora Rauzego, że w Polsce nie było zamachu stanu i cytując zamach Piekarskiego na Zygmunta III, porwanie Stanisława Augusta przez konfederatów barskich itd. Nie moż-

na porównywać kongresu krakowskiego z konfederacją polskiemą.

Wreszcie stwierdza, że „Centrolewowi” chodziło przede wszystkim o obalenie systemu, a walka o system nie jest zamachem na ustrój. Wedle konstytucji naszej tylko Prezydent decyduje, kto ma utworzyć rząd, a nie Piłsudski, który mówił: „Ja nie dopuszczę do permanencji Sejmu” — i nie dopuścił.

Następnie obrońca analizuje t. zw. obóz Piłsudskiego oraz program, jakie te ugrupowania łączy. Stwierdza, że obóz żadnego programu pozytywnego nie ma, względnie nikt go nie zna.

Na posiedzeniu popołudniowym będzie przemawiał adwokat Szurlej. (w)

Koniec rządów socjalistycznych w Australji

Kłeska Labour Party i zwycięstwo prawicy w wyborach parlamentarnych

Londyn, 20. 12. (Tel. wł.) Wczoraj odbyły się w Australji wybory do parlamentu. Stronnictwo socjalistyczne, które posiadało najwięcej mandatów w poprzednim parlamencie poniosło porażkę, na rzecz stronnictw prawicowych.

Według prowizorycznych obliczeń wyniki wyborów przedstawiają się następująco: (w nawiasie liczby mandatów w poprzednim parlamencie). Socjaliści 16 (35), radykalni socjaliści, zwolennicy Langa, premiera Nowej Południowej Walji — 7 (5), nacjonalisci 37 (23), partja fermerska — 15 (12).

Należy przypomnieć, iż w Australji istniał przed wyborami rząd socjalistyczny, wzorowany na rządzie angielskim. Niewątpliwie przebieg wyborów w Anglii nie pozostał bez wpływu na wynik wyborów w Australji. Rząd socjalistyczny w Australji pod przewodnictwem Scullina otrzymał w parlamencie votum nieufności odwołał się do wyborców. W kołach politycznych przypuszczają, że rządy w Australji obejmie koalicja prawicowocentrowa, która posiadać będzie większość około 25 mandatów.

Konferencja rozbrojeniowa odbędzie się jednak w lutym 1932

Konferencja Malej Ententy?

Paryż, 21. 12. (Tel. wł.) W Cannes odbyła się narada między Henderso-nem, jako przysiężnym przewodniczącym powszechnej konferencji rozbrojeniowej i jednym z wyższych urzędników sekretariatu Ligi Narodów.

Przedmiotem narad była sprawa odroczenia obrad konferencji z lutego na marzec. Na konferencji tej odrzucono projekt odroczenia terminu i powzięto ostateczną decyzję, której mocą powszechna konferencja rozbrojeniowa rozpocznie się w przepisany terminie t. j. 2 lutego 1932 r.

Wiedeń, 21. 12. (Tel. wł.) W styczniu 1932 r. odbędzie się nadzwyczajna konferencja Malej Ententy w

Montreux. Konferencja zajmie się ujednostajnieniem stanowiska Rumunii, Czechosłowacji i Jugosławii w kwestji rozbrojenia.

Wszystkie trzy państwa staną na konferencji rozbrojeniowej na stanowisku, że wszelkie rozbrojenie zależy zasadniczo od stosunków bezpieczeństwa w poszczególnych państwach. Konferencja w Montreux zajmie się też kwestją stosunków między Rumunią i Rosją.

Koła oficjalne w Bukareszcie nie potwierdzają dotychczas wiadomości o nadzwyczajnej konferencji Malej Ententy.

Bierny opór na Ukrainie

Gospodarka sowiecka doprowadziła do ruiny rolnictwo ukraińskie

Ryga, 21. 12. (Tel. wł.) Bierny opór właścicieli ukraińskich przeciwko sowieckiej akcji magazynowania zboża przybiera nienotowane dotychczas formy.

Niszczenie koni przybrało tak szerokie rozmiary, że w niektórych rejonach liczba koni w kolektywach rolnych w przeciągu ostatnich trzech miesięcy

zmniejszyła się trzykrotnie. Niektóre rejonu posiadają zaledwie 10% koni w porównaniu z ubiegłymi latami. W jednym z najbogatszych rejonów Ukrainy, Smilańskim, gdzie jeszcze na wiosnę liczone około 8000 koni, obecnie, jak donosi „Komunist”, jest tylko 850.

Prasa sowiecka notuje niewiarogodne wprost wypadki sposobów, do ja-

kich uciekają się chłopci ukraińscy, niszcząc żywy inwentarz, aby w ten sposób unieemożliwić wywóz zboża. W kolektywie rolnym Sunkij w Kijow-szczyźnie chłopcy wykuwali koniom oczy i kaleczyli nogi. W innych kolektywach głodzone konie w kolektywie rolnym im. Czubara w ciągu ostatniego miesiąca padło 69 koni. Gospodarka sowiecka doprowadziła do całkowitej ruiny rolnictwo ukraińskie.

Pani Goebbels

Berlin, 21. 12. (Tel. wł.) Prasa zajmuje się żywo osobą świeżo poślubionej małżonki jednego z wybitniejszych przywódców hitlerowców posła dra Goebbelsa.

Pisma donoszą, że pani Goebbels, z domu Friedlander, jest pochodzenia żydowskiego i należy do kół wielkiej finansjery. Organy hitlerowskie zaprzeczają tej wiadomości, twierdząc, iż pani Goebbels jest Aryjką bez przymieszki krwi żydowskiej.

Nowy lot do stratosfery

Paryż, 21. 12. (Tel. wł.) Dzienniki paryskie donoszą, że lotnik francuski Coupet zamierza w najbliższym czasie dokonać przy sprzyjających warunkach atmosferycznych na lotnisku Tousses-le-Noble próby lotu do stratosfery na aparacie własnej konstrukcji. Coupet ma zamiar się wzbicić co najmniej na wysokość 16.000 metrów. Samolot jego, jednopłatowiec jest opatrzone motorem o sile 500 HP. Kabina w kształcie cylindra jest skonstruowana całkowicie z metalu. Znajdują się w niej 3 zbiorniki z tlenem. Coupet powołuje się na zdanie prof. Piccarda, że dotarcie do stratosfery na samolocie jest możliwe, o ile aparat jest technicznie odpowiednio przygotowany i daje gwarancję bezpieczeństwa.

Kurs złotego. Dziś rano notowano kurs dolara w obrotach nieoficjalnych w Warszawie 8.91 1/2 zł.; w Gdańsku na Warszawę 8.92 zł.

Kurs marki niem. i guld. gd. Bank Polski, oddział w Poznaniu, płacił dziś za 100 mk. niem. w dewizach 210.40 zł., gotówką 209.35 zł., za 100 guld. gd. w dewizach 173.66 do 173.92 zł., gotówką 173.32.

Urzędowa cedula Giełdy Towarowej i Towarowej w Poznaniu

Poznań, 21. 12. 1931 r.

Warunki: Handel hurtowy, carytel Poznań, ładunki wagonowo, dostawa bieżąca za 100 kg.

Standardy w obliczeniu ćwierć litrowego gęstościomierza: 1) żyta poznańskiego 71.3 kg (121 f w h); 2) żyta pomorskiego 69.95 kg (119.1 f w h); 3) pszenicy poznańskiej 74.8 kg (127.1 f w h); 4) pszenicy pomorskiej 74.35 kg (126.4 f w h); 5) jęczmienia poznańskiego 64 do 66 kg b) 68 kg c) owsa rozn i pom 43.55 kg (74.1 f w h).

Ceny transakcyjne
Żyto 505 tonn par. Poznań 27.2f
Usposobienie spokojne

Ceny orientacyjne
Jęczmień a) 64—66 kg 20.50 21.50
Jęczmień b) 68 kg . . . . . 22.25—23.25
Usposobienie spokojne.

Jęczmień browarowy . . . . . 25.50—27.0
Usposobienie spokojne.
Owies 23.50 24.00
Usposobienie spokojne.

Mąka żytnia 65% w/w w work. . . . . 38.50—39.50
Usposobienie spokojne
Mąka pszen 65% w/w w work. . . . . 36.75—38.75
Usposobienie spokojne.

Otręby żytnie . . . . . 16.25—16.75
Otręby pszenne 14.50 15.50
Otręby pszenne (grube) . . . . . 15.50—16.50
Rzepak . . . . . 32.00—33.00
Gorzyczka . . . . . 33.00—40.00
Groch Victoria . . . . . 24.00—28.00
Groch Fojgera . . . . . 29.00—32.00
Ziemniaki fabr za kilo % . . . . . 0.00—0.20

Ogólne usposobienie spokojne
Transakcje na odmiennych warunkach: żyta 15 tonn, pszenicy 15 t., owsa 14 tonn.

POZNAŃSKA GIEŁDA PIENIĘŻNA

Poznań, 21. 12. 1931 r.

Tendencja dzisiejszego zebrania giełdowego była więcej ożywiona. Transakcje zawierano chętniej przy zwiększonych obrotach. Z papierów państwowych poszukiwano 5 proc. pożyczkę konwersyjną po 35.—, 35 1/2, oraz 4 proc. pożyczkę inwestycyjną po 79.— przy braku materiału. Z papierów lokacyjnych P. Z. K. handlowano 8 proc. listy dolarowe stare, które się ponownie znacznie obniżyły, po 69 1/2, 68.—, zaś 4 proc. listy zastawne konwert. poszukiwano po 27.— oraz 6 proc. listy żytnie 14.75.

Z akcji bankowych względnie przemysłowych płacono za Bank Polski po 101.—

Cedula Urzędowa Giełdy Poznańskiej.
Papiery procentowe:
(Kurs w procentach nominalu):
5% Pożyczka konwersyjna 35—35 1/2 % P.
3% dolarowe listy Pozn. Ziemstwa Kred.
69%, 68% O.

Ten długo może czekać na klientów

Dziś więcej jak dawniej kupcy postępowi polecają się

w OGŁOSZENIACH GAZETOWYCH

zw 12 439/40

4% listy zast. konw Pozn. Ziemstwa Kred. 27% P.
(Kurs w złotych):
6% listy żytnie Pozn. Ziemstwa Kredyt. 14.75 P.
4% Premjowa Pożyczka Inwestyc. 79.— P.
Akcje bankowe.
(Kurs w złotych za 1 akcję)
Bank Polski I em. 101.— P.
Tendencja ożywiona.

GIEŁDA WARSZAWSKA
z dnia 21. 12. 1931 r.

Waluty		Gotówka	
Dolary St. Zjedn. tr.: 8.91, sp.: 8.93, kup.: 8.89.			
Dewizy:			
	trans.	sprzed.	kup.
Holandja	359.80	360.70	358.90
Londyn	80.25	80.33	80.17
Nowy Jork			
czeki	8.916	8.936	8.896
Nowy Jork			
kabel	8.922	8.942	8.902
Paryż	35.11	35.20	35.02
Praga	26.41	26.47	26.35
Szwajcaria	174.20	174.63	173.77
Berlin	211.65		

Tendencja niejednolita.

Papiery wartościowe i obligacje:

3% poź bud.	31.00	30.00
4% poź inwest.		78.00
5% poź konw.		38.50
5% poź kol. konw.		33.50
4% premj. dol.	42.50	42.00
6% poź dol.		53.50
7% poź stabil.	51.50	52.00

Tendencja niejednolita.

Akcje w złotych:

Bank Polski	0.00—105.00
Sole Potasowe	0.00—95.00
Spieś	0.00—34.00
W. T. F. Cukru	0.00—19.50
Grodziskie bez kuponu za rok 1930.	
Nobel bez kuponu za rok 1930.	
Rohn bez kuponu za rok 1930.	

Tendencja utrzymana.

Komentarz.
Tendencja dla walut i pożyczek niejednolita, dla akcji utrzymana. Wszystkie akcje utrzymane.

PLODY ROLNICZE

Zboża i nasiona oleiste za 1000 kg. reszta za 100 kg

Berlin, 21. 12. 1931 r.

Pszenica march 75—76 kg 212.00—214.00
dalej fr. wag. Berlin sp. 223.00
Tendencja mocniejsza.
Żyto march 72—73 kg. . . . . 190.00—192.00
Tendencja spokojna.

Jęczmień . . . . . 151.00—164.00
Tendencja słabsza.
Jęczmień pastewny i przemysłowy . . . . . 148.00—150.00
Tendencja słabsza.

Owies march . . . . . 134.00—142.00
Tendencja spokojna.
Mąka pszenna . . . . . 26.75—30.75
Tendencja spokojna.

Mak: żytnia 70% . . . . . 25.75—27.80
Tendencja spokojna.
Osipa pszenna . . . . . 9.25—9.50
Tendencja cicha.

Osipa żytnia . . . . . 9.75—10.25
Tendencja cicha.
Groch Victoria . . . . . 21.00—27.50
Groch drobny jadalny . . . . . 22.00—24.50
Groch pastewny . . . . . 15.00—17.50
Peluszką . . . . . 16.00—18.00
Bób . . . . . 15.00—17.00
Wyka . . . . . 16.00—19.00
Lubin niebieski . . . . . 10.00—12.00
Lubin złoty . . . . . 13.00—15.00
Seradela nowa . . . . . 22.00—24.00
Kuchy iniane 37% . . . . . 12.10—12.30
Kuchy z orzechów ziemnego . . . . . 12.10—12.20
Wytloki suche baryt Berlin . . . . . 6.30—6.50
Śróć Soya ekstrahowany 45% loco Hamburg . . . . . 0.00—10.70
Śróć Soya ekstrahowany 45% loco Szczecin . . . . . 0.00—11.10
Platki ziemniaczane . . . . . 12.20—12.40
Ziemniaki jadalne białe . . . . . 1.40—1.60
Ziemniaki jadalne czerwone . . . . . 1.60—1.80
Ziemniaki jadalne nerkowe . . . . . 1.70—1.90
Ziemniaki jadalne złote bez nerkowych . . . . . 2.00—2.30
Ziemniaki fabryczne . . . . . 8—9 lg.
Ogólna tendencja spokojna.

WIADOMOŚCI POTOCZNE

Nadużycia na „Pewuce“ przed sądem

Zamknięcie przewodu — Przemówienia stron

W ostatnim dniu rozprawy przeciwko Wilińskiemu i towarzyszącej, sąd wysłuchał szczegółowego i obszernego orzeczenia p. radcy inż. Rugego. Stwierdził on, że Wiliński pewne roboty wykonał za drogo, że firma nie dotrzymała warunków umowy i podawała rachunki bez specyfikacji oraz, że w kilku wypadkach (n. p. za regulacje terenowe na t. zw. „Wesołem Miasteczku“) podwójnie likwidowała należności i t. d. Następnie obrona zadawała szereg pytań rzeczoznawcy, pragnąc osłabić jego wywody.

Z kolei zgłosił przedstawiciel Kasy Chorych pretensje, sięgające 79. 660 zł. Dalej delegat Państw. Urzędu Funduszu Bezrobocia upomina się o 2 tys. zł. Wreszcie prokurator postawił wniosek o przesłuchanie dalszych świadków. Wniosek ten jednak sąd oddalił.

Wobec wyczerpania się listy świadków i materiału dowodowego, sąd zamknął postępowanie dowodowe, udzielając głosu prokuratorowi. Ten w swym wywodzie opiera się przede wszystkim na materiale dowodowym, złożonym przez rzeczoznawcę p. Jarosza, podkreślając, że oskarżeni w wielu wypadkach ponoszą niezaprzeczenie winę. Więc wpisywano do raportów większą ilość godzin, aniżeli przeprowadzono.

Patent osk. Bronikowskiego, dotyczący się budowy dróg nie posiada żadnej wartości i t. d. Następnie prokurator wyraził zdziwienie, że koszt handlowe przedsiębiorstwa w pierwszym roku wynosiły 14 tys. zł., a w drugim już 50 tys. zł. Co to mogły być za koszty handlowe? — pyta Bronikowski otrzymać miał od Wilińskiego 15 tys. zł. za uboczne prace inżynierskie przy budowie mostu w Janikowie, co oskarżyciel publicznie określa mianem łapówki. Po omówieniu odróżnienia robotnikom zamiast połowy, jednego procentu na świadczenia socjalne, wnosi w zakończeniu o ukaranie oskarżonych.

Adw. Rosner obrońca Wilińskiego dowodzi, że mandant jego w żadnym wypadku nie miał zamiaru działania na szkodę P. W. K., ustalając następnie w długich i rzeczowych wywodach momenty, świadczące o niewinności o-

skarżonego. Mówca analizuje każdy punkt w akcie oskarżenia i odpiera zarzuty co do nieuczciwości w sprawie poczynionego rozłączenia majątkowego, nadzoru, który jego zdaniem doprowadził do najpomyślniejszego rezultatu i t. d. Następnie obrońca zaznacza, że nie przywiązuje wagi do zeznań Speichertowej i twierdzi, że nie można jej dawać wiary. Orańskiego znów nazywa kalumniatorem, abowiem cały szereg osób zdyskredytowało go przed sądem. Był to — oświadcza p. adv. Rosner — zawołany szantażysta, intrzygant i plotkarz. Chodził do konkurencji n. p. do Hofmana i tam opowiadał, że jeżeli Bronikowskiemu da 10 procent, to również otrzyma roboty na P. W. K. jak Wiliński. Hofman następnie powtarzał to, ale Bronikowski wytoczył mu proces i H. zasądzono.

Również — mówi obrońca — owe zapijanie się w „Belwederze“ jest niezgodne z prawdą. Kłamliwe jest też to, że Bronikowski wyraził się miał „jak kraść, to już mądrze!“ Wszystko spreparowano na to, aby zgniebić kogoś. Obrońca dalej odpiera zarzut, jakoby niewyrównanie rachunków ludziom, powstało dlatego, że jego mandant kupił majątek Otorowo za 230 tys. zł. Winę tu ponosi P. W. K., gdyż Wiliński nie otrzymał wszystkiego co mu się należało. Starano się bowiem o to, aby z kwitkiem wyszedł, co też się istotnie stało. Mowy więc nie może być o zarwaniu instytucji społecznych i państwowych.

Dalej odpiera obrońca zarzut, jakoby miał otrzymać Bronikowski od Wilińskiego 15 tys. zł. łapówki. To jest tylko ogólnik, do którego należałoby dołączyć dowody, których niema. Wreszcie pozbawiono Wilińskiego można się zebrańca materiału dowodowego, bowiem wzięto mu wszystkie dokumenty, a mógłby wówczas jeszcze niejedno załatwić. Wreszcie na zakończenie scharakteryzował mec. Rosner postać św. Brody, który właściwie był pomocnikiem rzeczoznawcy Jarosza w szukaniu materiału dowodowego, i za to otrzymał 800 zł. z sądu przez ręce rzeczoznawcy. W rezultacie szych wywodów prosi o uniewinnienie.

składając równocześnie zapewnienie, iż dyrekcja zamierza uwzględnić w miarę możliwości wszelkie życzenia oraz wnioski. W konferencji uczestniczyli ponadto przedstawiciele izb handlowych Poznania i Bydgoszczy, burmistrzowie różnych miast naszego województwa i przedstawiciele powiatów. Dalszemu ciągowi konferencji, która trwała kilka godzin, przewodniczył wiceprezes dyrekcji p. inż. Krzyżanowski.

Podkreślić należy, że delegaci różnych środowisk województwa zwracali uwagę szczególnie na konieczność stworzenia dogodnych połączeń dla t. zw. pociągów szkolnych, aby umożliwić uczniom dojazd i powrót ze szkół.

Szczegółowo dyskutowano nad różnymi planami kolejowymi. Zebrany materiał w formie życzeń i wniosków przez delegatów posłuży niewątpliwie miarodajnym czynnikiem do opracowania dogodnych rozkładów jazdy. (k)

Awanturniczy bracia

Pobili gospodarza i rzucili się na policjanta.

Do zacłężej bójkii doszło wczoraj w godzinach południowych w lokalu p. Józefa Wylegala przy ul. Wielkiej 19. Dwóch mężczyzn awanturowało się i zaczęli demolować sprzęty oraz bić gospodarza. Kelner lokalu p. Antoni Łakomy, wybiegł po pomoc na ulicę i przywołał spotkanego podczas obchodu posterunkowego Nowaka z I. komisariatu. Gdy policjant wezwał awanturowujących się do spokoju, rzucili się oni na niego, przyczem jeden porwał pałkę gumową, a drugi chwycił Nowaka pod gardło. Ten ostatni użył białej broni i zranił jednego z awanturowujących się Edmunda Bąkowskiego (ul. Klasztorna 2) zadając mu trzy cięcia w głowę. Niebawem z pomocą przybyli dwaj inni posterunkowi Kazimierz Pospieszny oraz Ciesiołka i oni dopiero zdołali rozbroić awanturowujących się. Są to bracia Edmund Bąkowski i Bernard Bąkowski (ul. Woźna 11). Broczą-

cego z powodu poranień odstawiono do lecznicy miejskiej, a brata jego Bernarda — do aresztu. (k)

Śmierć pod kołami pociągu

Na poznańskim dworcu towarowym przejechał pociąg smarownika, a w pobliżu stacji Damasławka — kobietę

Podczas wjazdu pociągu 573 na dworzec towarowy w Poznaniu dostał się pod koła smarownik, 46-letni Paweł Buchwald zamieszkały przy Ryńku Łazarskim 1a. Śmierć nastąpiła na miejscu. Tragicznie zmarły wyszedł właśnie z budki hamulczego i wpadł wprost pod koła wagonu. Zwłoki przewieziono do zakładu medycyny sądowej. Wypadek wydarzył się późną nocą.

W pobliżu stacji kolejowej w Damasławku (pow. wągrowiecki), wyjeżdżający ze stacji pociąg wpadł na 67-letnią Jadwigę Kozłowską, ze Starężyna. Śp. Kozłowska poniosła śmierć na miejscu. (k)

KALENDARZYK

Poniedziałek, 21 grudnia 1931.
Słońce: wschód 8,00; — zachód 15,40; — długość dnia 7 godz 40 min
Księżyc: wschód 12,57; — zachód 4,26; — przed pełnią

Stan pogody według spostrzeżeń Stacji Meteorologicznej przy Uniw. Pozn.:
Poniedziałek, godz. 7 rano Temperatura powietrza umiarkowana minus 1 st. Cels. Pochmurno. Wiatr południowo - zachodni. — Ciśnienie atmosferyczne wysokie 767 mm. — W ubiegłej dobie temperatura najwyższa 0 st. Cels.; najniższa minus 1 st. Cels.

Przewiednia pogody na wtorek: Naogół bez zmian; temperatura powietrza około punktu zamarzania; prawdopodobne drobne opady śnieżne.
Kal. rzk.: Tomasz ap.; jutro Zenon m.
Kal. słow.: Tomisław b.; jutro Drogomir.

Zebrania

Dzisiaj o 18 Tow. „Piełgrzym“ uroczystość gwiazdkowa dla biednych członków;

- o 18.30 Pozn. I. Zjedn. Amatorskie Tow. Hodowli Kanarków w lokalu ulica Podgórna 13;
- o 19 Zjedn. Pracowników Rzemieślniczych (kołodziej) walne zebranie w sali 20 Domu Rzemieślniczego;
- o 20 Tow. Cechowej Czeladzi Krawieckiej w salce 20 Domu Rzemieślniczej;

Lekarska Poradnia Przedślubna Polskiego Tow. Eugenicznego św. Marcin nr 59. I p. udziela porad bezpłatnie — Kobiety: w poniedziałki od godz 17—18; mężczyźni: we wtorki od godz 17—18

Nocna służba aptek

Śródmieście: Apteka pod Złotym Lwem. Stary Rynek 75. — Apteka Sapieżyńska, plac Sapieżyński 1. — Apteka Chwaliszewska. Chwaliszewo 76 — Apteka pod Eskulapem, plac Wolności 13.

Wilda: Apteka „Fortuna“, Górna Wilda 96. — Apteka przy Bramie Wildeckiej, Górna Wilda 3.

Łazarz: Apteka przy Parku Wilsona, ul. Marszałka Focha 47.

Jeżyce: Apteka Mickiewicza, ul. Mickiewicza 22. — Apteka „Pod Opatrznością Boską“, ul. Dąbrowskiego 76.

W innych dzielnicach pełnią nocną służbę apteki tamtejsze.

KRONIKA KOŚCIELNA

— W kościółku Pana Jezusa odbędzie się uroczysta pasterka o godz 12 z czwartku na piątek. Rektor kościoła uprasza o liczny udział.

— Msza św. za dusze zmarłych i poległych powstańców Tow. Uczestn. Powstania Dzielnic III Zamek odprawi się w niedzielę 27 bm. o godz. 8 rano w kościele św. Marcina.

OSOBISTE

— Z sądu wojskowego. Major korpusu sądowego p. Stanisław Mikuliński, dotychczasowy kierownik wojskowego sądu rejonowego w Poznaniu, został mianowany sędzią orzekającym, a wojskowy sędzia śledczy w wojskowym sądzie okręgowym nr VII. pkt. k. s. p. Ludwik Łańcucki został mianowany kierownikiem wojskowego sądu rejonowego. (k)

ZEBRANIA, ZJAZDY

— Posiedzenie Rady Miejskiej odbędzie się w środę, dnia 23 bm. po południu o godz 6.30 Porządek obrad: Różne wybory i sprawy urzędnicze i personalne, zmiana par. 2 regulaminu o wyborach urzędników i funkcjonariuszów kontraktowych, zmiana statutu nagrody literackiej, uchwalenie dodatkowego kredytu, przyznanie subwencji Komitetowi Miejskiemu niesienia pomocy bezrobotnym,

U ludzi, cierpiących na żołądek, kiszki i przemianę materji, stosowanie naturalnej wody gorzkiej „Franciszka-Józefa“ pobudza prawidłowość funkcji narządów trawienia i kieruje odżywcze dla orwizmu soki do krwiobiegu. nw 7688

podwyższenie subwencji dla Teatru Polskiego, zażądanie bezpłatnego odstąpienia terenów państwowych na Sołacz i na Komandorji, sprawa sprzedaży parcel miejskich na Łazarzu, kupno parcel nad Wartą.

— Wlkp. Koło Ghyliczanek. Następne zebranie odbędzie się w sobotę, dnia 2 stycznia o godz. 16 w mieszkaniu p. Szumskiej, ul. Chelmońskiego 9. pierwszy bowiem piątek miesiąca przypada na dzień Nowego Roku.

ŻYCIE SOKOLE

— Żeńskie Tow. Gimn. „Sokół“ Poznań - Śródka. Wieczór wigilijny dla druchen gniazda odbędzie się w trzecie święto t. j. 27 bm. o godz. 16 w sali Domu Katolickiego na Śródce.

— Żeńskie Tow. Gimn. „Sokół“ Poznań XV. Chwaliszewo - Śródka urządzi 6 stycznia o godz. 19 zabawę karnawałową, urozmaiconą różnemi niespodziankami, w sali p. Jarockiej przy ul. Masztalarskiej 8.

KOMUNIKATY RÓŻNE

— Telegramy narodowe T. C. L. W centrali T. C. L., ul. św. Marcin 37, można nabywać pięknie wykonane telegramy narodowe T. C. L., które można następnie wysyłać z życzeniami i t. p. przy różnych uroczystościach narodowych i rodzinnych.

— Komenda Poznańskiej Drużyny Błękitnej zaprasza wszystkich swych sympatyków i rodziny swych członków, na tradycyjny opłatek wigilijny, mający się odbyć 22 bm o godz. 20 w sali amaran-towej P. K. E., ul. Słowackiego 19

— Powszechny wykłady uniwersyteckie T. C. L. Zarząd Główny Tow. Czyt. Lud. przystąpił do zorganizowania powszechnych wykładów uniwersyteckich, jako podstawy do przyszłego powszechnego miejskiego uniwersytetu T. C. L. w Poznaniu. Profesorowie uniwersytetu. literaci i dziennikarze obiecali swą współpracę. Wykłady odbywać się będą w okresie zimowym, najmniej dwa razy tygodniowo a rozpoczyna się z nowym rokiem. Wykłady przewidziane są dla wszystkich warstw, za nieznaczną opłatą.

— Członkostwo T. C. L. By uzyskać większą ilość członków, a zarazem związać ich bardziej z T. C. L., Zarząd Główny wydał ostatnio nowe legitymacje członkowskie: różowe dla członków zwyczajnych z opłatą 2,40 zł rocznie i niebieskie dla członków wspierających, z opłatą 12 zł rocznie. Legitymacje te są ważne na 2 lata. Znacznki te nakleja się miesięcznie w legitymacje.

— Naczelna organizacja Związków hodowli koni w Polsce powstała w czerwcu rb. Adres: Warszawa, ul. Kopernika nr. 30, pokój 205. Dnia 27 listopada rb. po zatwierdzeniu statutu, odbyło się zebranie organizacyjne, na którym zostały wybrane władze, Komitet wykonawczy tworzą pp. Budny Antoni, Bychawa woj. lubelskie; hr. Dzieduszycki Aleksander, Warszawa; Karłowski Stanisław, Szelejewo; Kierznowski Stanisław (jnr), Szeple-towo; hr. Komorowski Michał, Siedliska woj. kieleckie; hr. Ledochowski Aleksander, Smordwa, Wołyń. Do komisji rewizyjnej weszli pp. Hutten-Czapski Józef, Modrze; plk. Studziński Zygmunt. Poznań; Walicki Bronisław, Krzesłów woj. łódzkie. Na dyrektora powołano p. Rosta-fińskiego Mieczysława.

— Dyrekcja Tow. Pomocy Naukowej dla dziewcząt komunikuje o przeniesieniu biura na ul. Sew. Mielżyńskiego 26-27 do sali wydziału lekarskiego. — Jednocześnie donosi stypendystkom, że po wakacjach świątecznych t. j. od 8 stycznia biuro będzie otwarte w środy i piątki od godziny 11 do 13.

KRONIKA MIEJSCOWA

— P. prezydent miasta Ratajski przesyła nam następujący komunikat do obywateli miasta: Z okazji świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku otrzymujemy wiele życzeń od kierowników urzędów miejscowych, poszczególnych urzędników, stowarzyszeń i osób prywatnych. Załatwianie tej korespondencji obciąża nadmiernie biuro prezydyjne, utrudnia także normalny tok przesyłek pocztowych. Do wszystkich osób, zamierzających przesłać mi w roku bieżącym piśmienne życzenia świąteczne, zwracam się z uprzejmą prośbą o zaniechanie tego, lub o złożenie w to miejsce datku na biednych miasta. Proszę równocześnie o wybaczenie, jeśli na listy gratulacyjne nie będę odpowiadał. Życzenia noworoczne osobiste będę przyjmował w ratuszu w Nowy Rok od godz. 1 do 2 w południe.

Prezydent miasta (—) Ratajski.
— Wręczenie dyplomów członkom honorowym Bratniej Pomocy Stud. W. S. H. W ubiegłą niedzielę dokonał zarząd Bratniej Pomocy Studentów Wyższej Szkoły Handlowej w Poznaniu uroczystego aktu wręczenia dyplomów nowomianowanym członkom honorowym Stowarzyszenia, i to p. Sewerynowi Samulskie-

W trzynastą rocznicę

Uroczystość zorganizowana przez Legion Wielkopolski w dniu 27 b. m.

Staraniem Legionu Wielkopolskiego (zrzeszone organizacje: Zw. Tow. Powstańców i Wojaków, Zw. Uczestników Powstania Wielkopolskiego 1918/19, Zw. Hallerczyków, Zw. Podoficer. Rezerwy Ziemi Zachodnich) odbędzie się w dniu 27 grudnia, t. j. w niedzielę, uroczysty obchód trzynastej rocznicy powstania wielkopolskiego.

O godz. 8,45 nastąpi zbiórka wszystkich organizacji na pl. Bernardyńskim, gdzie przegłędu Legionu dokona p. gen. Józef Haller. O godz. 10 odbędzie się msza św. w kościele pobernardyńskim. O godz. 11,30 nastąpi pochód Legionu Wielkopolskiego przy współudziale zaproszonych rozlicznych organizacji i związków, z czterema orkiestrami przez miasto do hali reprezentacyjnej P. W. K. na uroczystościowy obchód.

Obchód ten zagał prezes Legionu dr. Czesław Meissner, a odpowiedzialnie przemówienie wygłosi p. gen. J. Haller. O godz. 16,15 udadzą się delegacje z wieńcami na cmentarz górczyński, na groby poległych. O godz. 20 odbędzie się wieczornica na sali „Boulevard“ (pl. Nowomiejski 5) z urozmaiconym programem, występem chóru Im. Chopina oraz referatem dr. St. Celichowskiego. Wieczornica zakończona będzie zabawą taneczną.

Konferencja informacyjna

w sprawie udogodnień w rozkładzie jazdy pociągów

W gmachu dyrekcji kolei w Poznaniu odbyła się konferencja w sprawie życzeń i wniosków dotyczących ruchu pasażerskiego w obrębie naszej dyrekcji.

Konferencję, zagał prezes p. inż. Ruciński, witając przybyłych przedstawicieli sfer gospodarczych, miast oraz powiatów okręgu poznańskiego

mu, prezesowi Izby Przemysłowo-Handlowej i Kuratorjum W. S. H., p. prof. dr. Antoniemu Peretiatkiewiczowi, dyrektorowi Wyższej Szkoły Handlowej i p. prof. dr. Edmundowi Piechockiemu, dyrektorowi Komunalnej Kasy Oszczędności Miasta Poznania, Przemówienia okolicznościowe wygłosili przy tej okazji kurator Bratniej Pomocy, p. prezes Maciejewski, oraz prezes kol. Moskau, który w dowód uznania położonych zasług wręczył wyżej wymienionym panom dyplomy. W imieniu odznaczonych przemówił p. dyr. Peretiatkiewicz. Następnie zarząd podjął swych gości skromnym śniadaniem, w czasie którego p. prezes Samulski wygłosił przemówienie o zadaniu i roli młodzieży akademickiej W. S. H. w życiu naszym gospodarzem. Goście wizytowali też lokale Bratniaka Wyższej Szkoły Handlowej, wyrażając swój podziw i uznanie dla wysoko postawionej organizacji Towarzystwa. Wspólna fotografia uwieczniła na zawsze tę miłą i niecodzienną uroczystość. (in)

W dniu 27 grudnia 1931 jako w dniu 13 rocznicy oswożenia Poznania z pod jarzma pruskiego proszę Szan. Obywatelstwo o udekorowanie okien i wywieszenie chorągwi.

Prezydent miasta (—) Ratajski.

Pożary w Poznaniu w cyfrach. W ub. roku, t. j. do końca marca bież. roku miejską straż pożarną alarmowano 200 razy, w tem 25 do wielkich pożarów, 10 do średnich, 91 do małych i 16 do ogni kominowych. W 58 wypadkach alarm był fałszywy. Z ogólnej cyfry alarmów 140 było dziennych i 60 nocnych. Straż pożarną alarmowano 144 razy przy pomocy aparatów alarmowych, 51 razy telefonicznie i 4 razy ustnie na strażnicy. Przyczyną pożaru była w 25 wypadkach wadliwa budowa domu, kominów, lub palenisk domowych, w 2 wypadkach oświetlenie gazowe, w 10 krótkie spięcie w kablach przewodu elektrycznego ulicznego i domowego, w 5 elektryczne żelazka krawieckie, w 20 nieostrożne obchodzenie się z światłem w mieszkaniach, piwnicach i warsztatach, w 6 nieostrożne gotowanie w mieszkaniach, w 2 nieostrożne grzanie smoly, w 4 nieostrożne obchodzenie się z materiałami łatwopalnymi, w 4 nieostrożność w wytwórniach chemicznych, w 3 przechowywanie łatwopalnych materiałów przy piecach lub na strychach, w 5 eksplozja, w 1 zabawa dziećmi zapalnikami, w 16 zapalenie się sadzy w kominie, w 1 rozmyślnie podpalenie, w 5 eksplozja samochodowa, w 4 wypadkach powstał pożar przez wędzenie a w 24 wypadkach nie zdołano stwierdzić przyczyn pożaru. (in)

Dalsza działalność straży pożarnej. Poza pożarami wzywano straż pożarną w 262 wypadkach do udzielania pomocy. Straż pożarna interwenjowała w 55 wypadkach przy pęknięciu rur wodociagowych, w 5 wypadkach ulatniania się gazu, w 2 do krótkiego spięcia przewodów wysokiego napięcia elektrycznego, w 18 do podnoszenia konia, w 19 do wypompowywania wody z piwnicy, w 12 do pomocy samarytańskiej, w 4 do uwolnienia ludzi i zwierząt z niebezpieczeństwa, w 18 do usunięcia przeszkód z ulicy, w 5 do wypalania kominów, w 4 przy zawalaniu się budynków, w 1 do uśmierzenia awantur w więzieniu sądowym i w 119 wypadkach w różnych innych potrzebach. Prócz tego straż pożarna pełniła służbę bezpieczeństwa ogniowego w teatrach, kinach i na różnych przedstawieniach, koncertach i innych imprezach. (in)

Z targu. Dnia 21. b. m. na placu Sapięzńskim płacono za nabiał: 1 kg masła wiejskiego 3,60—4,00 zł; masła mleczarskiego 4,00—4,60 zł; twarogu 1,00—1,40 zł; miodu 2,20—2,40 zł; litr śmietany 1,60—2,00 zł; litr mleka pełnego 26—28 gr; za mięso: 1 kg słoniny świeżej 1,80 do 2,00 zł; słoniny wędzonej 2,60—2,80 zł; wieprzowiny 1,40—2,00 zł; wołowiny 1,20 do 2,20 zł; cielęciny 1,20—2,80 zł; skopowiny 1,60—2,60 zł; koziny 1,40—1,60 zł; smalec 2,60—2,80 zł; za drób: kura 2,50 do 4,00 zł; perlica 3,00—4,00 zł; kaczką 3,00 do 5,00 zł; geś 7,00—11,00 zł; para gębiei 1,50—1,80 złotych; para kuropatów 3,00 złote; królik 2,00 zł; bażant 4,50 zł; zając 6—7 zł; za ryby: 1 kg karpia 3,40 do 3,60 zł; lina 3,20—3,60 zł; okonia 1,20—1,60 zł; karasia 1,20—2,00 zł; białych ryb 0,80 do 1,60 zł; sandacza 4,00—5,00 zł; 1 kg leszcza 2,40 zł; 1 kg suma 2,40 zł; 1 kg szczypana 3,80—4,20 zł; za ryby śnieży 60—80 gr mniej. Płacono za jarzyny: 1 kg ziemniaków 6—8 gr; cebuli 0,30—0,70 złotych; szpinaku 30 groszy; 1 kg jarmużu 30—40 groszy; 1 kg bobu 1,20 zł; główka zielonej sałaty 10 do 20 groszy; główka włoskiej kapusty 15—30 gr; białej 15—30 gr; modrej 30—50 gr; 1 kalafior 0,30—1,00 zł; 1 kg kalarepy 0,20 zł; 1 kg marchwi 20 do 30 groszy; brukwi 20 groszy; seleru 40—50 gr; pietruszki 40—50 gr; porę 40—50 gr; brukselki 60 groszy; owoce: 1 kg jabłek 0,30—0,90 zł; gruszek 0,60 do 1,00 zł; winogron 2,00—2,40 zł; żurawin 2,00 zł; 1 kg orzechów włoskich 2,40 do 3,00 zł; laskowych 2,60—5,00 zł; owoców suszonych 0,80—2,00 zł; grzybów suszonych 4,00—8,00 zł. — Ruch żywności. Ceny ryb i masła zwiększyły. Dowieziono bardzo dużo drobiu. (hu)

KRONIKA WYPADKÓW

Zamach samobójczy po kłótni. W Kostrzynie doszło do ostrej kłótni między braćmi Wojtkowiakami. W wyniku zajęcia jeden z braci, 20-letni Adam Wojtkowiak, udał się do domu i poderznął sobie brzytwą gardło, naruszając przytem krtań. Przywołany lekarz Pogotowia Lekarskiego (tel. 55-55) stwierdził ranę

dużość 8 cm. Stan desperata, który targnął się na życie w przystępie ataku szału, jest bardzo ciężki. (k)

Samochód zderzył się z tramwajem. Samochód P. Z. 44286 zderzył się z tramwajem linii 9. Oba pojazdy zostały uszkodzone. (k)

Ofiara ślizkiej jezdni. Na ul. Jezuickiej upadła wczoraj p. Otylja Kamińska (Sw. Wojciech 26-27) tak nieszczęśliwie, że złamała nogę. Zajęli się nią przechodnie, odstawiając ją do domu. Przywołany lekarz Pogotowia Lekarskiego (tel. 55-55) stwierdził poważny stan p. Kamińskiej i zarządził przewiezienie jej do lecznicy miejskiej. (k)

Płonące sadze. W sobotę późnym wieczorem przywołano miejską straż pożarną na ul. Sierocą 8-9, z powodu zapalenia się sadzy. Szkód poważniejszych nie było. (k)

Samochód wywrócił wóz rzeźnicki. Na Górnej Wildzie w pobliżu Rynku Wildeckiego autobus L. D. 28257 zawadził o wóz rzeźnicki p. Wojciecha Paetza (Górna Wilda 194). Wskutek zderzenia wóz się wywrócił, a towar wypadł na jezdnię. Kierowca autobusu zbiegł. (k)

KRONIKA POLICYJNA

Podpalenie stogu. W Pomarzanach (pow. wągrowiecki) u rolnika p. Michała Nitki spłonął nieubezpieczony stóg żyta wartości 700 zł. W dochodzeniach stwierdzono, że ogień wywołał niejaki Roman Sztul z Poznania z zemsty Sztula ujęto i odstawiono do więzienia sądowego w Wągrowcu. (k)

Amator cudzych rowerów. W ostatnim czasie zachodziły często kradzieże rowerów. W wyniku przeprowadzonych na terenie miasta Poznania obserwacji ujawniono jako sprawcę kradzieży niejakiego Franciszka Marchwandta bez stałego mieszkania, zwolnionego niedawno z więzienia. Ponadto udowodniono Marchwandtowi kradzież z włamaniem w Mosinie. Rowercy posprzedawali on już i nie było po nich żadnego śladu. (k)

Aresztowanie włamywaczy. Policja aresztowała niejakiego Edmunda Stylo i Michała Galązkę bez stałego mieszkania. U aresztowanych znaleziono większą ilość bielizny, 5 piaszczy damskich, 2 kapelusze męskie, dwie garbowane skóry baranie, czarne ubranie męskie i odzież damską w większej ilości. Jak się okazało obaj aresztowani dopuścili się kilku kradzieży z włamaniem na prowincji. (k)

Znalezienie skradzionej drabiny. W Głównej znaleziono drabinę, pozostawioną przy kradzieży przez złodziei. Drabina pochodzi prawdopodobnie również z kradzieży i znaczną jest literami „K. G. & Co Poznań NO”. (k)

Złodzieje z drabiną. W Bydgoszczy włamano się do prywatnego gimnazjum dr. Wagnera przy ul. Paderewskiego. Włamywacze weszli po drabinie na pierwsze piętro do lokali szkolnych, skąd zabrali skrzypce, znaczki oszczędnościowe banku bydgoskiego na sumę 36 zł i nalepki na dar Szkoły Polskiej wartości 57 złotych. (k)

Czyje rzeczy? W komisariacie I policji państwowej znajduje się walizka brązowa ze skóry krokodylowej ze znakami „R. R. Berlin”. Waliza wyłożona jest wewnątrz złotem płótnem a wewnątrz znajdował się ciemnoniebieski pulower męski. Ponadto znajduje się w komisariacie motorek elektryczny o sile 220 wolt, dwie membrany gramofonowe, marynarka i kamizelka w białe paski, wreszcie pudełko z przyborami do rysowania. (k)

KRONIKA SĄDOWA

Za szpiegowstwo. Przy zamkniętych drzwiach sądu okręgowego w Grudziądzu toczył się 18 bm proces przeciw Fr. Kubackiemu z Gardel pod Grudziądzem za uprawianie szpiegowstwa na rzecz państwa ościennego. Po całodziennym rozprawie oskarżony zasądzony został na karę ciężkiego więzienia przez lat sześć i kosztą postępowania sądowego. (ski.)

JARMARKI

Gostyń. Jarmark ogólny odbędzie się w Gostyniu w czwartek 31 bm.

Z WIELKOPOLSKI

Rogoźno. (Z ruchu Tow.) Pod przewodnictwem ks. dziekana Pomorskiego odbyło się walne zebranie Tow. Robotników, przy udziale 60 członków. Sekretarzem p. Muszyński. Miejsce ławników zajęli pp. Grabus i Stefaniak. Po wygłoszeniu sprawozdań z działalności rocznej, udzielono zarządowi absolutoryjum. Zarząd wybrano ten sam z prezesem p. W. Michalakiem na czele. Na rewizorów kasy powołano pp. Jabłońskiego, Łyska i Muszyńskiego. Zakończono sprawę zaopatrzenia bezrobotnych.

(Gwiazdka.) Utworzony Komitet w Szkole Powszechnej urządził w dniu 17 bm. w Hotelu Polskim gwiazdkę dla najbardziej potrzebujących uczniów szkoły powszechnej. Kilkudziesięciu uczniom otrzymało podarki w naturaljach i odzieży.

(„Werbel domowy.”) W dniu 10 stycznia 1932 r. miejscowe Koło Splewacze urządzi przedstawienie amatorskie. Odegrana zostanie sztuka teatralna p. t. „Werbel domowy” — ze śpiewami.

(Kradzieże.) P. Adamowi Rosińskiemu skradziono z przed lokalu p. Pudra w Rogoźnie rower wartości 230 zł. — Kradzieży własniki dokonano przy pomocy włamania u p. Kolankiewicza w Owczegłach. Poszkodowany oblicza straty na ca. 200 zł. Dochodzenia w toku. —

Zboże skradziono u gospodarzy pp. Tecława i Kortka, zam. w Potrzebie. Skradziono ze stodoły większą ilość żyta i jęczmienia, wartości 170 zł. (ske)

Kórnik. (Nieudane włamanie.) W nocy 18 bm. dokonano włamania do Zakładu Sióstr Miłosierdzia. Włamywacze zaczęli wrywać zamki przy drzwiach. Przerazone siostry zaalarmowały pomoc, używając dzwonka zakładowego. Spłoszeni włamywacze zbiegli. Uciekając, natknęli się na przypadkowo przechodzącego koło Zakładu komendanta P. P., który usiłował ich zatrzymać, lecz rabusię, korzystając z nocy, zbiegli niepoznanymi. — Tak samo Dom św. Józefa w Bninie, zajmowany przez siostry Elżbietanki, był upatrzonym terenem działania złodziei. W ostatnim czasie skradziono tam z zamkniętego chlewa kilka centnarów węgla.

RUCH W TOWARZYSTWACH

Stow. Absolwentów przy III Szkole Wydz. w Poznaniu. Ostatnia schadzka przed świętami odbędzie się 22 bm.

Wydział krawiecki Tow. Młodych Przemysłowców. Zebranie 22 bm. na salce Koła Seniorów, Al. Marcinkowskiego 26, dom ogrodowy 2 wchód II piętro o godzinie 20.

Tow. b. żołnierzy 14 p. a. p. Zebranie plenarne odbędzie się we wtorek 22 bm. o godz. 19,30 w świetlicy 5 baterji 14 p. a. p. w czerwonych koszarach przy ul. Solnej.

Komenda Drużyn Błękitnych przy Związku Hallerczyków Chrg. Wlkp. „Opłatek wigilijny” odbędzie się we wtorek 22 bm. o godz. 20,30 w sali amarantowej P. K. E. przy ul. Słowackiego 19.

KSIĘGI STANU CYWILNEGO

Zgony:

Stanisława Tomczakowa z d. Mazurówna, 29 l. Jan Kempniński, robotnik, 46 l. Małgorzata Pawlakowa z d. Grzesiakówna, 33 l. Marja Szarzyńska, szwaczka, 29 l. Ignacy Cielny, handlarz, 70 l. Wiktorja Huda, robotnica, 46 lat. Antoni Malecki, dyrektor dóbr, 50 l. Pelagia Schuster z d. Chmielewska, 54 l. Stanisława Łuczakówna, tancerka, 28 l. Franciszek Zeiffert, robotnik, 30 l.

Składki i pokwitowania

W administracji pisma naszego złożono w dalszym ciągu:

Na pomnik Serca Jezusowego: N. N. 2 zł; — Szalkowska, Gnieszno, z prośbą o zdrowie dla męża i dzieci 5 zł; — Jadwiga Grochowska, Miłostaw, 1 zł; — Czesław Andrzejewski z podziękowaniem za otrzymane łaski z prośbą o dalsze błogosławieństwo 5 zł; — Józef Koralewski, Obrzycko Wielkie, z prośbą o błogosławieństwo 5 zł; — W. Dykiert, Krotoszyn, z podziękowaniem za otrzymane łaski z prośbą o dalsze, 3 zł; — razem z poprzednio pokwitowanymi 643,40 zł.

Na Pozn. Okr. Tow. „Caritas”: Urzędnicy koncernu ubezp. „Vesta” składają z okazji świąt Bożego Narodzenia tytułem gwiazdki dla uboższej inteligencji miasta Poznania 500 zł; — razem z poprzednio pokwitow. 530 zł.

Na ochronkę Dz. Jezus na terenie P. W. K.: Elunia Okoniewska 3 zł

Na Dom Sierót w Głównej: Ku uczczeniu pamięci śp. Karola Rzepieckiego Leonostwo Szymański 10 zł; — Drostwo Cz. Stelmachowscy 10 zł; — razem 20 zł.

TEATRY

Z Teatru Polskiego.

Dziś, t. j. w poniedziałek, teatr gra z niesłabnącym powodzeniem po raz 12 świetną komedję Adama Grzymały Siedleckiego p. t. „Ich synowa”. Przy świetnej reżyserji dyr. Szczurkiewicza, prawdziwie koncertowy popis w grze aktorskiej mają p. Biesiadecka, Młodziejowska, Wierzejska i Zarembina, z panów Noskowski, Kreczmar i Kwaskowski. Powodzenie jakim cieszy się sztuka nawet w obecnym okresie przedświątecznym dowodzi o jej wysokiej wartości komedjowej. Pozostałe bilety wstępu sprzedaje kasa teatru.

„Kopciuszek”

to niezapomniane fantastyczne widowisko sceniczne dla dzieci i młodzieży przygotowuje z całą starannością teatr Polski na okres świąt Bożego Narodzenia. Premiera Kopciuszka w drugie święto o godzinie 3 popołudniu. Bilety już sprzedaje kasa teatru.

„Dziewczę z Chin”.

Na przepojonym mistycyzmem tła życia chińskiego rozwija się oryginalna fabuła głośnej nowości Lengvel'a „Dziewczę z Chin” budzącej ogromne zainteresowanie wśród publiczności, która śledzi z zapartym oddechem zajmującą akcję. W aktualny, polityczny temat wplata się przepiękną historią miłości młodej Chinki i lekarza europejskiego, pełną głębokiego, poetyckiego pierwiastka. Tytułową rolę egzo-

tycznej dziewczyny chińskiej kreuje niezwykle ciekawie p. Cieszkowska.

„Awantura w raju”.

Niesłychanie wesoła, nigdzie jeszcze niegrana krotochwila, (premiera odbędzie się w środę), należy do tych przebojów lekkiego repertuaru, których humor walczy o lepsze z dowcipem, a niepohamowana wesołość ogarnia zaśmiewającą się widowię. Nieprzeciętne walory „huraganowy ogień” komizmu i nieprzebrane bogactwa zapewnijają tej kapitalnej nowości zdecydowaną i pewny sukces. Krotochwila ta wprowadzona zostaje celem urozmaicenia repertuaru świątecznego i grana będzie naprzemian ze znakomitą sztuką Langyel'a — „Dziewczę z Chin”.

Teatr Operetkowy „Uśmiech”.

Do czwartku włącznie — teatr z powodu prób nieczynny. Program świąteczny teatru operetkowego „Uśmiech” przedstawia się nader urozmaicony. W pierwsze święto to jest w piątek o godz. 3-ej pop. wystawioną będzie prześliczna operetka wiedeńska „Czar walca”, w znakomitej premierowej obsadzie, z pp. Fontanówną, Majchrzakówną, Trojanowską, Raczkowskim, Sendeckim i Szpingierem na czele.

Wieczorem, przebojowa operetka — rewja „Cnotliwa Zuzanna” z ulubienicą Poznania J. Fontanówną w roli tytułowej, przemilnym tenorem operetkowym I. Wiśniewskim, oraz parą świetnych komików pp. Sendeckim i Szpingierem, wywołującym salwy śmiechu wśród widzów na czele. W innych rolach pp. Trojanowska, Warchalewski, Sokolowski, Juraszek i inni.

Atrakcją wieczoru będzie wspaniała rewja baletowa układu znanego baletmistrza K. Ostrowskiego, przyjęta żywiołowymi owacjami przez rozentuzjowaną widowię. „Cnotliwa Zuzanna” wobec jej olbrzymiego powodzenia, bawić będzie zachwyconą publiczność również w drugie i trzecie święto wieczorem.

W sobotę pop. na ogólne żądanie szeroki kół publiczności miasta i prowincji, nieodwołalnie po raz ostatni melodyjna operetka Lehara „Kraina uśmiechu” z pp. Fontanówną, Majchrzakówną, świetnym tenorem K. Czarneckim i J. Sendeckim na czele. Nastrojowe dekoracje projektu prof. Jarockiego stanowią przepiękną tło dla tej najpiękniejszej wśród operetek współczesnych.

W niedzielę pop. na zakończenie okresu świątecznego w teatrze „Uśmiech” przedstawienie popołudniowe wypełni arcywesoły „Czar walca”, o którego powodzeniu rozpisala się szeroko cała prasa miejscowa. Orkiestra, na wszystkich przedstawieniach świątecznych, dyrygować będzie osobiście dyr. Wojciechowski. W próbach, pod wytrawną dyrekcją p. Wojciechowskiego i reżysera Sendeckiego, nowa dla Poznania słynna operetka Lehara „Biały mazur”, którego premierę wyznaczono na przyszły już tydzień.

„Gdy kobieta zapragnie?...”

Dziś Wielka Premiera w „Nowościach”!!! Dziś w najmłodszym kinie - teatrze-rewji „Nowości” (Ratajczaka 21) wielka premiera nowej rewji: p. t. „Gdy kobieta zapragnie?...” przy udziale nowoangazowanych stolecznych artystów rewiowych. Na ekranie: Harry Liedtke w szampańskiej komedji „Uwiodłem ci żonę”. Początek 5. 7. 9 wiecz. Ceny zwykle: od 50 gr do 2,50 zł. Szczegóły w afiszach. zw 12 436

Teatr Polski

DZIŚ — „Ich synowa”. Początek o godzinie 8 wieczorem. Biletv wcześniej do nabycia w kasie Teatru Polskiego.

Teatr Nowy

DZIŚ — „Dziewczę z Chin”. Wtorek, 22. 12. „Dziewczę z Chin”. Środa, 23. 12. „Awantura w raju” — Premiera. Początek o godzinie 8 wieczorem.

Teatr „Uśmiech”

DZIŚ — Teatr nieczynny. Wtorek, 22. 12. — Teatr nieczynny. Środa, 23. 12. — Teatr nieczynny. Czwartek, 24. 12. — Teatr nieczynny. Piątek, 25. 12. o godz. 3 po południu „Czar walca”. Piątek, 25. 12. o godz. 8 wiecz. „Cnotliwa Zuzanna”. Sobota, 26. 12. o godz. 3 po poł. „Kraina uśmiechu”. Sobota, 26. 12. o godz. 8 wiecz. „Cnotliwa Zuzanna”. Niedziela, 27. 12. o godz. 3 po południu „Czar walca”. Niedziela, 27. 12. o godz. 8 wiecz. „Cnotliwa Zuzanna”. Początek o godzinie 8 wieczorem.

DZIAŁ KULTURY I SZTUKI

WIELKA TROSKA NASZEJ NAUKI: BRAK LUDZI

Dwa filary... Niemiec — Czy praca naukowa jest luksusem? — Ile nam trzeba naukowców co roku? — Niedościgniona cyfra — Organizacja nauki — Zawsze ci sami — Ludzi jest dużo, a wszędzie ich brak!

„Siła zbrojna i nauka są dwoma filarami wielkości Niemiec i dbałość o nie nigdy nie powinna ustać ani osłabnąć”. Takie credo, wypowiedziane jeszcze przed wojną przez niemieckiego uczonego, jednego z założycieli Towarzystwa Popierania Nauki imienia cesarza Wilhelma, i dzisiaj jest głównym hasłem organizatorów niemieckiej nauki. To też wiadomo, jaką pozycję zajęła w świecie nauka niemiecka. U nas, mimo pewnych w tym kierunku usiłowań, daleko jeszcze do zrozumienia roli nauki nawet wśród warstw do tego powołanych, a cóż dopiero wśród szerokich sfer społeczeństwa. Naogół przeważają opinie, że praca naukowa, nie dająca natychmiast praktycznych rezultatów, to luksus, a nawet nieproduktywna strata czasu; brak u Polaków tego spojrzenia na dalszą metę, które spostrzeża, że w nauce wypowiada się umysłowość społeczeństwa, że w niej dochodzi naród do świadomości swoich odrębności intelektualnych i przez nią ukazuje je obcom. Spojrzenie takie rozumie dumę samodzielnego docierania do prawdy, o ileż zaszczytniejszego niż przejmowanie jej od obcych.

Sprawom nauki w Polsce poświęcone jest wydawnictwo „Nauka Polska”, którego wyszedł właśnie tom XIV-ty (1931, str. X i 404). Najwięcej miejsca zajął w nim wprawdzie przegląd aktualnego stanu nauki w szeregu państw europejskich i Stanach Zjednoczonych Ameryki — służy on jednak za tło, na którym tem ostrzeżają się rezultaty trzech artykułów zajmujących się potrzebami nauki u nas. Są to prace: „Katedry i siły naukowe profesorskie w państwowych uczelniach akademickich w Polsce” Czesława Łapińskiego, „O potrzebach matematyki stosownej w Polsce” Antoniego Łomnickiego, oraz „Organizacja nauki a postęp nauki” Jana Rutkowskiego. Ogólny wynik tych rozważań nie jest wesoły. Pomijając bowiem nieuchronne dziś stwierdzenie braku środków materialnych, przedewszystkiem uderza w oczy brak ludzi. Szczególnie interesująco potwierdzają wzajemnie swe wyniki prof. Rutkowski i Cz. Łapiński. Ten ostatni na podstawie sprawozdań, kroniki i aktów znajdujących się w Ministerstwie Oświaty, starał się ująć swój temat statystycznie, opracowując trzydzieści tablic, które obrazują stan sił profesorskich w obrębie poszczególnych dziedzin wiedzy i poszczególnych uniwersytetów. Celem jego było dać odpowiedź na pytanie, ile nam potrzeba młodych sił naukowych, a to zarówno corocznie, stale (aby zapelnąć stały ubytek z powodu śmiertelności lub starości) jak i zaraz, „inwestycyjnie” niejako, aby wyrównać obecne znaczne braki, i stworzyć stan choć w przybliżeniu zadawalający. Autor wyraźnie zaznacza, że wymagania stawia niewysokie, współmierne materialnym możliwościom Polski, bo gdyby chciał porównywać swe postulaty do państw zachodnio-europejskich, to musiałby je podnieść przynajmniej trzykrotnie.

We wszystkich dziesięciu państwowych szkołach akademickich jest katedr 822, z tych 50 niezajętych. Wykłada więc 722 profesorów (zwyczajnych, nadzwyczajnych, kontraktowych i zastępców profesorów); z pośród nich 46 liczy ponad 65 lat wieku, więc w myśl ustawy w najbliższym czasie przejdą na emeryturę. Aby zapelnić już istniejącą ilość katedr — a ilość to niewystarczająca — trzeba by w najbliższych latach 96 kandydatów. Cóż dopiero, gdyby tworzyć choćby tylko najpilniej potrzebne nowe katedry. Minimalnie oblicza je autor na 100 — czyli, w najbliższych latach, nie uwzględniając śmiertelności, trzeba 196 nowych profesorów. Autor przeprowadzenie tego rozkładu na lat dziesięć, lecz w takim razie uwzględnić trzeba i dalsze ubytki wskutek śmierci, i przejście na emeryturę profesorów mających dziś powyżej 55 lat. Policzywszy to wszystko, dochodzi autor do wniosku, że w ciągu najbliższych 10 lat potrzeba będzie 480 nowych sił profesorskich na zapelnienie luk w państwowych szkołach akademickich, więc przeciętnie 48 ludzi rocznie. Nie obejmuje to pracowników naukowych, potrzebnych corocznie do zajęcia stanowisk profesorskich w akademiach i szkołach niepaństwowych (ilość tych stanowisk

oblicza autor na 22), dalej stanowisk w instytucjach naukowych, gdzie konieczny zdaniem autora dopływ roczny wynosi 10 i wreszcie stanowisk kierowniczych na samodzielnych placówkach społecznych gdzie potrzeba corocznie 50 kandydatów. Tak więc corocznie trzeba w Polsce 130 młodych sił naukowych „przygotowanych do samodzielnej pracy naukowo-wytwórczej i dydaktycznej na uczelniach wyższych”.

Wobec istniejących warunków cyfra ta niedościgniona. Nieobznajomionym z warunkami i wymogami pracy naukowej zdaje się niewątpliwie mała. Niestety, szerokie sfery społeczeństwa nie zdają sobie sprawy, jak trudno znaleźć jednostkę uzdolnioną i zamiłowaną w danej dziedzinie badań, jak często jednostkę taką paraliżują warunki materialne, w których marnuje się, albo ucieka do bardziej rentownych zajęć. Trzeba sobie zdać sprawę że praca naukowa, wymaga nie tylko specjalnych uzdolnień, ale długiego, żmudnego przygotowania i wielkich wkładów materialnych. Obecny dopływ sił naukowych ilustruje w przybliżeniu cyfra docentów, tj. kwalifikowanych oficjalnych kandydatów na profesorów. Katedr jest 822, stanem idealnym byłoby więc tyleż docentów, mogących w każdej chwili zastąpić profesorów. W Polsce docentów jest 268, a więc 32,6 proc. stanu pożądanego.

Wynik ogólny obliczeń statystycznych, streszczający się w jednym zdaniu — brak ludzi — z innej strony oświeca prof. Rutkowski. Wychodzi on z faktu — dość reklamowanego w szerokich warstwach — że od uzyskania niepodległości z wielkim rozmachem zaczęto u nas organizować naukę, chcąc dotrzeć kroku Europie; utworzono nowe towarzystwa, czasopiśma, zwoływano zjazdy, wydawano księgi zbiorowe. Zresztą nietylko u nas, Autor, ilustrując swoje wnioski głównie stanem nauk historycznych, powołuje się na stosunki w tej dziedzinie we Francji, Niemczech i Włoszech. Niemniej — jakkolwiek by było w tamtych krajach — jasnym jest dla każdego orjentującego się w naszych stosunkach, że zbyt szeroki rozmach organizacyjny niezapelnia wychodzi na zdrowie nauce. We wszystkich przedsięwzięciach organizacyjnych, na kartach wszystkich ksiąg pamiątkowych, wydawnictw zbiorowych, na łamach fachowych czasopism, widzimy przeważnie nazwiska tych samych ludzi. Muszą się oni dwoić i troić, a cierpi na tem nie co innego, jak istotna praca naukowa wymagająca spokoju i skupienia. Należy ograniczyć rozmach organizowania nauki do czasu, kiedy ilość pracowników naukowych będzie dostateczna, aby wypelnić te ramy organizacyjne. Jednym słowem — brak kwalifikowanych ludzi, których nie zastąpi najświetniejsze organizowanie nauki.

Wieczny paradoks. Zadużo ludzi, a wciąż ich brak, w każdej dziedzinie. Gry spojrzeć na problem z punktu widzenia jakości dla dobrze rozumianych potrzeb społeczeństwa, szczególnie ważne jest wyrównywanie tych braków w dziedzinie nauki. Dziś, gdy tak trudno o poparcie młodych talentów ze strony państwa, powinny szerokie warstwy społeczeństwa nietylko popierać wysiłki naukowe materialnie, ale również przez okazywanie im życzliwości i zainteresowania. Wysokie miejsce pracownika naukowego w hierarchii zawodów, ustalone mocno w opinii publicznej, pociągałoby niewątpliwie ambitne jednostki i nie tak łatwo pozwalało ulec trudom pracy i złym warunkom.

Dr. Marja Wojciechowska.
Poznań.

Pisma nadesłane

„Przegląd Księgarski”. Nr. 25. Treść: A. L. S.: Zbędne przedsięwzięcia. — Protokół Walnego Zgromadzenia Z. K. P. — Protokół Komisji Rewizyjnej. — R. Mainquet: „Reklamentacja sprzedawcy książek”. — Kronika księgarska. — Dział urzędowy. — Adr. Red. Warszawa, Hortensji 4.

„Przewodnik Bibliograficzny”. Zesz. 11. Listopad. Miesięcznik dla wydawców księgarskich, antykwaryjuszów. Jako też dla czytających i kupujących książki. Serja III R. III. 1931 Og. zb. r. LIV. Adres Redakcji: Lwów, Długosza 37, m. 3.

ŻYCIE KULTURALNE W KSIĘGARNIACH

NAUKA

Lwów ku czci Faradaya. Ze Lwowa piszą nam: Odbyło się tu uroczyste posiedzenie Polskiego Towarzystwa Politechnicznego i Polskiego Towarzystwa Przyrodników im. Kopernika, poświęcone setnej rocznicy odkrycia indukcji elektromagnetycznej przez Michała Faradaya. Referaty wygłosili: prof. dr. T. Małarski nt. „O życiu, odkryciach naukowych Faradaya i ich znaczeniu dla nauki i techniki” oraz dyr. W. Probulski nt. „Badania naukowe Faradaya, niektóre jego doświadczenia i przyrządy”. Ten ostatni referat ilustrowany był modelami przyrządów które według oryginalnych szkiców Faradaya wykonał asystent E. Matula. (In.)

POLONICA WŁOSKIE

Dr. M. Brahmer w uniwersytecie rzymskim. W r. 1930/31 obok prof. Mavera prowadził w uniwersytecie rzymskim wykłady i ćwiczenia z zakresu polonistyki Dr. M. Piżczkowski, któremu w tym roku stosunki rodzinne nie pozwalały tej pracy kontynuować. Zastąpił go od grudnia r. b. wybitny romanista i docent Un. Jagiellońskiego Dr. Mieczysław Brahmer autor pięknej pracy o „Petrazzkizmie w polskiej XVI w.” i cennego studium „Włochy w literaturze francuskiej okresu romantycznego”. Dr. Brahmer zna dobrze teren włoski i rzymski; jego obecna praca w Rzymie niewątpliwie przyniesie sporo wartościowych wyników. (P.)

SZKOLNICTWO

Tartarin z Tarasconu. Zbiór klasyków francuskich, wydawany pod kierunkiem insp. B. Kielskiego dla gimnazjów polskich, powiększył się o nowy numer z rządu dwudziesty czwarty. Są to wyciągi z nieśmiertelnego „Tartarina de Tarascon” wybrane i skomentowane przez prof. Omera Neveux, tyle na tem polu zasłużonego. Tekst został ustalony według wydania Flammariona (Select Edition), wydawnictwo Eos w Poznaniu otrzymało od pani Alfonsowej Daudet wyłączne prawo na przedruk „Tartarina” o ile idzie o wydania szkolne. Tekstowi towarzyszy zwiewle ale nader trafne wprowadzenie czytelnika w istotę humoru. Daudetowi właściwego i w istocie „humour” wogóle o ile właściwość ta przejawia się w literaturze francuskiej. Wyjęte są te urywki z „Antologii Humorystów Francuskich” Pierre Mille'a. Osobna książeczka mieści objaśnienia zredagowane biegłe przez prof. Omera Neveux, a połączone jak zawsze z instruktywnymi pytaniami itd. itd. „Eos” znów zasłużył się naszej romanistce przez nader pożyteczne uzupełnienie swej biblioteczki. (In.)

PLASTYKA I ZDROBNICTWO

Powstanie wielkopolskie w ilustracji barwnej. Na zbliżający się dzień 27 grudnia wydała Drukarnia Polska Sp. A. cykl barwnych ilustracji p. L. Prązińskiego, które upamiętniają ważne momenty z powstańczego okresu z walk o Poznań prowadzonych z Niemcami w r. 1918. Odbił ten cykl dwanaście. Przedstawiają one m. in. zebranie, na którym złożono z urzędu ostatniego niemieckiego Burmistrza Poznania, dra Wilmsa, przyjazd Padarewskiego, zgon Franciszka Ratajczaka, walki na przedmieściach Poznania i o Ławice, itd. kończą się zaś przysięgą wojsk polskich na placu Wolności dnia 26 stycznia 1919. Naklejone na kartonikach i umieszczone w kopercie, stanowią, te ilustracje całość i będą miłą pamiątką dla wszystkich, którzy z dumą wracają myślą do tamtych podniosłych dni. Osobno został ten cykl wydany jako szereg pocztówek widokowych, które niezawodnie znajdują licznych amatorów. Wykonane są one tą samą techniką a tylko w formie pocztówkowym. Zakłady graficzne Drukarni Polskiej, które wykonały oba cykle w druku trójbarwnym, złożyły dowód swej wysokiej sprawności technicznej i precyzyjnej roboty.

VARIA

„Tęcza” jako miesięcznik. Już teraz ukazał się pierwszy numer „Tęczy”, na miesięcznik przekształconej „Powróćmy” obszernej zarówno do treści tego zeszytu która jest wielce urozmaicona i obfita, jak do szaty graficznej, która powinna stać się niemalą przynętą dla czytelnika. Zaznaczyć trzeba, że warunki prenumeraty zostały przystosowane do... kryzysu, a to metodą daleko idącą w ulatwieniach. Przedewszystkiem prenumerata całoroczna kosztuje (za 12 zeszytów) tylko 20 złotych zeszyt zaś stanowi pokąźną książkę. I czy bowiem około 100 stron druku z mnóstwem ilustracji. Powtórnie abonenci otrzymują bezpłatną premię, mianowicie cztery do własnego wyboru książki z 20 zaproponowanych przez redakcję autorów. Są to dzieła beletrystyczne, podróży, naukowe, literackie i religijne o wysokiej wartości. Aby je otrzymać nie trzeba nawet wpłacać całej prenumeraty od razu wystarczą czasówką, jak o tem poucza dodany do zeszytu prospekt. Trzeba mieć nadzieję, że „Tęcza” w nowej postaci nietylko zachowa swych dawnych przyjaciół, ale zyska mnóstwo nowych.

KSIAŻKI POD CHOINKĘ

Wystawy księgarskie mienia się kolorami. Zbliża się Gwiazdka okres w którym jaknajwiększym pokupem cieszą się książki dla dzieci i młodzieży, a najsilniejszą atrakcją tych książek jest barwna ilustracja. Pamięta o tem Zakład Narodowy imienia Ossolińskich i trzy wydane na okres gwiazdkowy książki dla młodzieży ozdobił suto pięknymi obrazkami. Dla najmłodszych przeznaczona książka pt. „Smyk i Urwis” składa się nawet z samych obrazków objaśnionych krótkim tekstem. Ułożyła tę książeczkę wyborna ilustratorka p. Anna Gramatyka-Ostrowska, ka przedstawiając w barwnych, pełnych ruchu obrazkach „dziwne przygody wesołej czwórki”. Dwa chłopcy, Smyk i Urwis oraz ich przyjaciele Kruk i Zając wybrali się na wyprawę do Afryki a trafili do cyrku i musieli pracować tutaj, dopóki rodzice nie przysłali im z pomocą.

„Pierścionek króla Salomona” napisany według Klemensa Brentano przez Zofję Rogoszońską, to bajka przeznaczona dla trochę starszych dzieci. Bajeczna historia rodziny Gdakaczów, którzy niespodzianie weszli w posiadanie cudownego pierścienia i przy jego pomocy urzeczywistniają wszystkie swe pragnienia przygody dziełnej ich córki Gdakuleńki, która wyruszyła na poszukiwanie zaginionego pierścienia, a z wielkim zainteresowaniem będą czytane przez małych czytelników. Zilustrowała książkę bardzo ładnie znów p. A. Gramatyka-Ostrowska. Trzecią książką pod choinkę są „Dziwy i czary mojego dzieciństwa” napisane przez Benignę Jarecką-Maurin. Wspomnienia starego domu, dzieciennych przeżyć drobnych a ważnych wypadków dzieciństwa czytając będzie z przyjemnością nietylko mł. dzieć ale przejrzą je chętnie dorośli. Stoją one na granicy pomiędzy literaturą dla dzieci a książką o dzieciach dla dorosłych. I tę książkę zdobą ładne, dobrze dobrane rysunki. Z książeczek które przygotował dzieciom na gwiazdkę znany im dobrze Wujek Czesio, (w wydawnictwie polskim R. Wegnera) bodajże na pierwszym miejscu znajdzie się u małych czytelników „Dziwny artysta”. Jest to bowiem o mnie więcej tylko coś jak barwny podręcznik sporządzania... zabawek. Wiadomo że żadna najszlachetniejsza zabawka tak dziecka nie ucieszy, jak proste z jego fantazji urodzone, a własnoręcznie sporządzone figurki, wózek, laleczki itd. W „Dziwnym Artystyście” znajda dzieci najdokładniejszy przepis, jak takie niekosztowne a ładne cacka sporządzać. Mają nawet spis materiałów, tak luksusowych jak kawalki jablek, patyczki, sznurki, liście, pomidory itd. — z których to budulców powstają wózki, grzybki, patelnie, koszyczki, kury, ludzie i mnóstwo innych składników świata wyobraźni. Wystarczy przypatrzeć się barwnym dużego formatu ilustracjom, wziąć w rękę taki materiał, a niewielkim trudem powstaje zabawka, której samo tworzenie jest najlepszą zabawką.

Bajeczki Wujka Czesia mają już ustaloną opinię u najmłodszych czytelników, a każda podpisana przezeń książeczka wyposażona przy tem w masę kolorowych obrazków, znajdując u nich radosne przyjęcie. Czy to będzie „Mądry Kiteś” bajeczka o tresowanej malpce cyrkowej (prócz niej książeczka zawiera jeszcze bajkę o „Krasnoludku Ptaszkolubku” i opowiadanie o „Krasnoludkach Gwiazdora”), czy bajeczki obrazkowe pt. „Radosne dni”, o bardzo grzecznych dzieciach, obdarzonych przez rodziców hojnie zabawkami i lalociami. Książeczka pt. „Mój ulubiony światek” przynosi dziesięć prozą opowiedzianych, znakomych bajek o zwierzętach. Każda z bajek kończy się ciekawą sentencją moralną. „Dzień kurcząt” w łatwych do zapamiętania wierszykach opisuje zajęcia kurcząt i małych zwierzątek, które uczęszczają do szkoły na świeżym powietrzu. Wreszcie książeczka pt. „Na czarodziejskiej górze” jest zbiorkiem bajeczek, opowiedzianych wierszem i prozą o Lisie i Bocianie, o Gdakaku i Gdakuli o zarozumiałych gaskach i innych zwierzętach. Słowem, nasi Młusińscy otrzymali na Gwiazdkę cały transport nowych, ładnych książeczek.

Mimo prostoty koniecznej w poezjach dla dzieci ładną formę artystyczną mają wierszyki Szymona Nawrockiego, wydane również u P. Wegnera na gwiazdkę w kilku obrazkowych książeczkach. Uzupełniają się wzajemnie dwa tomiki „Uważajcie!” i „Nie tędy droga!” Każdy zawiera dziesięć miłych wierszyków, opisujących różne zabawy i drobne epizody z życia dzieciennego pokoju. Mamy wierszyki o zabawie w sklep, w kuchnię i w woznięcę, zabawę lalkami i niedźwiadkiem historyjkę o śpioszku i o Stasiu co wcześniej wstaje, o chłopcu, co psul gwiazdka paskom i o lepieniu ze śniegu balwana. Każda bajeczka zawiera jakiś morał, czy pedagogiczne pouczenie, przemyczone niezauważalnie, od niechcenia. Dzieć go same odnajdą. Książeczka p. t. „Nasi przyjaciele” zapoznaje ze światem zwierzęcym. Dziesięć ładnych kolorowych obrazków zaopatrzony autor w krótkie miłe wierszyki, charakteryzując dosadnie przedstawione zwierzęta. Książeczki wydane bardzo starannie i ozdobnie sprawiają dużo radości obdarowanym dzieciom. (tk)

DZIAŁ GOSPODARCZY

Z chwili

Obowiązek używania surowców krajowych

Przed kilkoma dniami zamieściliśmy na tem miejscu dwa feljetyony, poświęcone zagadnieniu t. zw. „preferencji” wewnętrznej. Autor tego pojęcia — dyr. departamentu ekon. w min. rolnictwa, p. dr. Rose domaga się, aby przemysł krajowy rolnictwu polskiemu udzielił „preferencji”, używając w pierwszej linii surowce pochodzenia krajowego. Zamieszczając wspomniane feljetyony, w których streściliśmy podstawowe myśli dyr. Rosego, daliśmy wyraz przekonaniu, że w niedalekiej zapewne przyszłości idee te przeobieką się w kształty konkretnych posunięć rządowych.

Tak się też stało. Jak bowiem się dowiadujemy, ministerstwo rolnictwa opracowało i rozesało samorządowi gospodarczemu do zaopiniowania — projekt „ustawy o obowiązku używania w produkcji przemysłowej surowców pochodzenia krajowego”. Projekt wypracowano na podstawie uchwały komisji gospodarczej przy ministerstwie rolnictwa, w której czytamy, co następuje:

„Komisja stwierdza, że w dobie coraz większych trudności, na które natrafia eksport produktów rolnych dążyć należy wszelkimi siłami do tego, aby surowce rolnicze pochodzenia krajowego nie były nadal wypierane na rynku wewnętrznym przez produkty zagraniczne... Komisja wyraża opinię, że winny być utworzone przy zachowaniu niezbędnej jednolitości całej akcji — mieszane komisje rolniczo-przemysłowe dla poszczególnych kategorii przemysłów w celu wyświeślenia i usunięcia przyczyn, skłaniających dotychczas przemysł do stosowania surowców pochodzenia zagranicznego. Centralne organizacje rolnicze winny natychmiast zainicjować odpowiednio pertraktacje z organizacjami przemysłowymi. Komisja wyraża nadto opinię, iż wydana być winna ustawa na wzór przepisów już wydanych w niektórych państwach zagranicznych, przewidująca w pewnych wypadkach stosowanie przymusu całkowitego lub częściowego używania surowców krajowych przez zakłady przemysłowe”.

Zyczeniu komisji stało się zadość. Opracowano projekt takiej ustawy. Warto mu się przyjrzeć.

Projekt przewiduje upoważnienie dla ministerstwa: przemysłu i handlu, rolnictwa oraz skarbu do wydawania rozporządzeń, nakładających na przedsiębiorstwa przemysłowe, które przetwarzają surowce pochodzenia zagranicznego, obowiązek używania do produkcji w pewnym stosunku tych samych surowców pochodzenia krajowego. Jak więc widzimy, chodzi tutaj o ustawę ramową, mającą służyć za podstawę do realizacji bardzo daleko idących posunięć interwencyjnych.

Przedsiębiorstwo przemysłowe, które przerabia lub zamierza przerabiać surowce pochodzenia zagranicznego, poddane przepisom projektowanej ustawy i rozporządzeń na jej podstawie wydanych, winno 1) zarejestrować się we właściwej powiatowej władzy administracyjnej, 2) prowadzić specjalne księgi o używaniu surowców pochodzenia krajowego i zagranicznego oraz 3) poddać się nadzorowi ze strony właściwych władz.

Oto wytyczne projektu. Ograniczając się chwilowo do zreferowania projektowanych postanowień i odkładając obszerniejsze ich omówienie na później, trudno jednak nie dać wyrazu przekonaniu, iż w tak prosty sposób, jak to sobie wyobraża projektodawca, problemu wzmocnienia konsumpcji surowców pochodzenia krajowego rozwiązać się nie da.

Krótkie informacje gospodarcze

— Miasto Chojnice kończy już rozbudowę rzeźni miejskiej, która będzie produkować również na eksport. Rozbudowa rzeźni kosztowała 300 000 zł.

— Continental Bank and Trust Co. w Nowym Jorku, rozporządzający aktywami w wysokości 50 651 tys. dol. i depozytami 44 531 tys. dol., zamierza przejąć szereg mniejszych banków nowojorskich.

— Międzynarodowy kartel stali przedłużony został do dnia 31 marca 1932 r. W statucie przeprowadzono drobne zmiany.

Plany gospodarcze Sowietów na 1932 r.

Prezes Gosplanu Mezlauk wygłosił w tych dniach na zebraniu delegatów związków zawodowych referat o planach gospodarczych partii rządowej na r. 1932. Ponieważ jest to pierwsze urzędowe oświadczenie w tej materii, przeto warto przytoczyć niektóre cyfry.

Rok bieżący — zapewnia Mezlauk — dał wzrost przemysłu o 21 proc. W rolnictwie socjalizację doprowadzono do 68 proc. Aczkolwiek w szeregu dziedzin „piatiletka” nie osiągnęła planowanych wyników, to jednak w zasadzie tegoroczny plan został wykonany.

Aby zakończyć ostatecznie plan „piatiletki” trzeba zwiększyć w r. 1932 produkcję conajmniej o 36 proc. W r. 1932 dochody działu zsocjalizowanego stanowiąc będą 51 proc. całych dochodów państwowych. Socjalizacja doprowadzona będzie do 75 proc. Będzie zakończona likwidacja „kulaków” jako klasy. W r. 1932 ma się związek sowiecki uniezależnić od zagranicy i skierować swe wysiłki na „jeszcze większe wzmocnienie siły obronnej”.

Zdanie to — powiada Mezlauk —

posiada szczególną wagę w związku z niebezpieczeństwem interwencji i wojny, która obecnie zagraża Sowietom ze wschodu. Przedewszystkiem musi być rozwiązane zagadnienie surowców i kwestja podniesienia wytwórczości różnych gałęzi przemysłu. Specjalna uwaga zwrócona będzie na produkcję metalową, wydobywie węgla oraz na transporty kolejowe. W 1932 r. powinny być uruchomione 24 huty z odpowiednią ilością pieców. Stanowi to — jak oświadczył Mezlauk — więcej, niż posiadała Rosja carska przez cały okres przedrewolucyjny. Przemysł węglowy ma dać 90 milj. tonn węgla. Zwiększona również będzie produkcja maszynowa. Rolnictwo otrzyma znowu nową liczbę traktorów i samochodów. Przy zwiększeniu produkcji rolnej specjalna uwaga zwrócona będzie na kulturę techniczną. Klasa robotnicza licząca obecnie 18 i pół milj. wzrosnie w 1932 r. do 21 milj.

Ile złudzeń, a ile rzeczywistości tkwią w tych oświadczeniach, trudno niewtajemniczonym stwierdzić.

KRONIKA GOSPODARCZA

Stosunki handlowe z zagranicą

Firma grecka pragnie nawiązać stosunki handlowe z firmami polskimi produkującymi wyroby, mające zbyt w Grecji.

Firma turecka pragnie objąć przedstawicielstwo fabryk polskich, produkujących maszyny wszelkiego rodzaju.

W biurze Targów Poznańskich jest stale do przejrzania rozkład regularnej komunikacji okrętowej towarzystwa okrętowego „Berengse Baltic Transports Ltd., A. G.”

PODATKI I OPŁATY

(p) **Zryczałtowanie i scalenie podatku obrotowego.** W związku z już uchwalonym przez Sejm projektem noweli do ustawy o podatku obrotowym toczą się od pewnego czasu w min. skarbu przygotowania do ustalenia zasad zryczałtowania podatku obrotowego dla drobnych przedsiębiorstw nie prowadzących księgowości. Organizacje kupieckie jak i rzemieślnicze przedłożyły min. skarbu szczegółowe propozycje, które jednak nie są uzgodnione pomiędzy przemysłem i handlem. Obecnie przyspiesza min. skarbu prace w tym kierunku ze względu na to, że nowe zasady obowiązujące mają już w przyszłym roku podatkowym. Inną rzeczą jest scalenie podatku obrotowego, które według noweli może nastąpić na mocy rozporządzenia min. skarbu w niektórych działach życia gospodarczego. Istnieje skłonność do zniesienia nasamprzód wielokrotności opodatkowania w przemyśle włókienniczym. Izba P. H. w Łodzi przedstawiła szczegółową opinię co do tego zagadnienia, domagając się opodatkowania jedynie importowanego surowca bawełnianego, welnianego i t. d. jak i wyrównawczego podatku od importu dla półfabrykatów i gotowych wyrobów. Natomiast przemysł jutowy i fabryki sztucznego jedwabiu, a za nimi niektóre izby wyrażają zastrzeżenia pod tym względem. Natomiast inne zainteresowane sfery, jak przemysł i handel dziany i cały przemysł konfekcyjny wypowiadają się za włączeniem fazy produkcji i sprzedaży gotowej konfekcji do cyklu gospodarczego, któryby podlegał jednorazowemu opodatkowaniu czy to przy imporcie surowca, czy też przy sprzedaży przędzy we formie procentowej względnie zryczałtowanej. Studja nad tem zagadnieniem potrwać jeszcze czas dłuższy, wobec czego wprowadzenie w życie scalenia podatku obrotowego od wyrobów włókienniczo-konfekcyjnych nastąpić mogłoby najwcześniej z dniem 1 kwietnia przyszłego roku. (1)

Z KRAJU

(k) **Eksport węgla polskiego zagranicę** osiągnął w roku bieżącym najwyższy dotąd poziom we wrześniu sumą 1379 tys. tonn. W październiku nastąpił spadek wywozu o 44 tys. dol. 335 tys. tonn wskutek zmniejszenia się wysyłki wyłącznie na rynki zachodnio-europejskie, głównie do Italji, a poza tem do Belgji, która podobnie jak Francja, wprowadziła ostatnio ograniczenia przywozowe ze względu na trudną sytuację własnego górnictwa węglowego. W mniejszej mierze obniżył się wywóz węgla do Holandji i Francji. Mimo wzmocnienia konkurencji angielskiej na rynkach północnych wywóz węgla polskiego do tych krajów zwiększył się wskutek dostaw, wynikających z uprzednio zawartych kontraktów. (1)

(k) **Nowe udogodnienia P. K. O. w lokowaniu oszczędności.** Pocztowa Kasa Oszczędności wprowadziła w ostatnich czasach nową formę oszczędności w postaci t. zw. dowodów oszczędnościowych, przeznaczonych dla szerokiej mas społecznej. Dowód oszczędnościowy jest to

dokument, którym P. K. O. stwierdza, że wymieniona w nim osoba wpłaciła na swój rachunek do P. K. O. oznaczoną w tym dokumencie kwotę, jako wkładkę oszczędnościową. Dowody oszczędnościowe opiewają na 20, 50 i 100 zł i są oprocentowane w stosunku 7 rocznie w ten sposób, że procent ten dolicza się co pół roku do kapitału i w następnym półroczu procentuje się już łącznie z kapitałem wskutek czego po upływie 10 lat od daty nabycia, kwota wpłacona na dowód oszczędnościowy przez nabywcę, podwaja się i wynosi 40 zł, 100 zł względnie 200 zł. Dowody oszczędnościowe są imienne można je jednak odstąpić osobom trzecim za uprzednim zezwoleniem prezesa P. K. O. Ogólna suma dowodów oszczędnościowych dla jednej osoby nie może przekraczać kwoty zł 10 000. Na życzenie właściciela dowodu oszczędnościowego P. K. O. względnie jej oddziały wypłacają każdej chwili wartość dowodu wraz z narosłymi odsetkami. Ta nowa u nas forma oszczędności, znana jest w Anglji, gdzie cieszy się ogromną popularnością pod nazwą „Savings Certificates”.

(k) **Eksport hodowlany do Francji.** Wywóz świń bitych do Francji kontynuowany jest w dalszym ciągu, jednak wobec stosunkowo niskich cen na rynku francuskim niema obecnie większych widoków rozwoju tego eksportu, tembardziej że kontyngent dowozu do Francji nie jest rozdzielony na poszczególne kraje i zachodzi ryzyko, że w razie wyczerpania kontyngentu towar może być wstrzymany na granicy francuskiej. Dowóz bitych baranów do Francji został ostatnio unormowany bardziej szczegółowo przez rozdzielenie na poszczególne kraje, przyzem kontyngent dla Polski został ustalony na ostatnie 3 tygodnie listopada w wysokości 36 tonn, a na grudzień 55 tonn. Ustalony też został kontyngent przywozu drobiu żywego do Francji na listopad — 140 tonn i na grudzień — 200 tonn, bez podziału na poszczególne kraje. Drób żywy odchodzi z Polski do Francji w znaczniejszych ilościach.

(k) **„Kredyt”, spółdzielnia zap. z o. o. w Poznaniu.** Dnia 15 grudnia r. b. odbyło się w Poznaniu walne zebranie spółdzielni „Kredyt”. Zebranie zajął i przewodniczył prezes rady nadzorczej p. Franciszek Woźniak. Członek zarządu p. Domański zaznajomił zebranych z motywami zwołania nadzwyczajnego walnego zebrania na wniosek niektórych członków, celem ostatecznego zlikwidowania i wyważenia kwestji spornej w tonie członków w. postępujących się w handlu ratalnym prócz spółdzielni „Kredyt” również prywatnymi meżami zaufania w poszczególnych urzędach. P. Domański przedstawił zgubne skutki wyłamywania się z pod uchwały walnego zebrania z kwietnia 1929 i 1930 r., zakazującej swym członkom pracowania z prywatnymi meżami zaufania, którzy nie tylko nie dają kupcowi żadnej gwarancji uzyskania należnych rat za sprzedany towar, ale jak to już często zdarzało się zarywali kupców, nie wpłacając im zebranych rat. Spółdzielnia „Kredyt” natomiast założona przez poważnych kupców poznańskich, której każdy członek za zobowiązania Spółdzielni odpowiada w myśl statutu do wysokości trzechkrotnych udziałów, daje pełną gwarancję za klienta, poza tem uwalnia kupca (członka) „Kredytu” od prowadzenia związanej ze sprzedażą ratalną księgowości. Nad referatem p. Domańskiego wywiązała się żywa dyskusja, na której występowano pro i contra dotychczasowemu wydawaniu bonów przez niektórych kupców, prywatnym meżom zaufania z poszczególnych państwowych i samorządowych urzędów. W konkluzji przeważającą większością głosów, nadzwyczaj-

ne walne zebranie zatwierdziło swe uchwały w kwietniu 1929 i 1930 r. modyfikując je na wniosek prezesa Związku Kupców Chrześcijań, p. Majewicza w następujący sposób: członek Spółdzielni „Kredyt” winien do dnia 20 grudnia r. b. rozwiązać wszystkie umowy z poszczególnymi prywatnymi meżami zaufania w tych urzędach w których spółdzielnia „Kredyt” ma swych meżów zaufania, w przeciwnym razie członek zostaje wykluczony ze spółdzielni. Kupcy (członkowie) posługujący się prywatnymi meżami zaufania w tych instytucjach, w których spółdzielnia „Kredyt” nie pracuje, mogą nadal kontak ten zachować z tem jednakże, że nie będą płacić większej prowizji jak 2 proc. t i tyle, ile płaci spółdzielnia swym meżom zaufania.

(k) **Zatrudnienie przemysłu chemicznego.** Obroty produktami węglowodornymi zmniejszyły się w październiku. W związku z kończącym się sezonem budowlanym przedewszystkiem zmniejszyła się sprzedaż smół i paku dla przemysłu teksturolowych. Zbyt smół drogowych ustal w drugiej połowie miesiąca prawie zupełnie. W zakresie wyrobów dalej uszlachetnionych dość dobrym popytem cieszyły się nadal benzole. W przemyśle sodowym zbyt sody amonjalkowej był na ogół zadowalający, natomiast dał się zaobserwować spadek sprzedaży sody kaustycznej w związku z importem z Niemiec, tak w kraju jak i na rynkach zagranicznych. W dziedzinie węgla drzewnego i smoly drzewnej panował zastój. W związku z zakończeniem sezonu sprzedaż farb i lakierów w październiku zmniejszyła się. Podobnie w dziedzinie artykułów farmaceutycznych zaznaczył się dalszy spadek. (1)

Z ZAGRANICY

(z) **Przed wielkimi przemianami na angielskim rynku pracy.** W ostatnich dniach obradował w Manchesterze zarząd główny związku angielskich przedsiębiorców bawełnianych. W wyniku obrad postanowiono wypowiedzieć związkowi robotniczym umowę z dnia 9 lipca 1919 r., regulującą czas pracy oraz wysokość plac robotniczych. Celem tej akcji przemysłowców angielskich jest zwiększenie liczby godzin w tygodniu pracy z 48 na 55 1/2, przy jednoczesnym zmniejszeniu stawek zarobkowych o 25 proc., co oznaczałoby 12 1/2 proc. redukcję plac, biorąc za podstawę 48-godzinny tydzień prac. Uchwałą tą objętych zostało 200 000 robotników. Równocześnie obradował komitet centralny właścicieli tkalni bawełnianych, który postanowił również wypowiedzieć tę umowę, celem wprowadzenia pracy na większą niż dotąd ilośći krosien przy niezmiennych placach. Oznacza to redukcję zarobków robotniczych we wszystkich tkalniach bawełnianych Anglji. Według opinji kół finansowych w Manchesterze poniesienie przemysłowców angielskich w związku ze spadkiem funta i zwykłą kosztów utrzymania spowodują w początkach r. 1932 olbrzymi strejk w całym przemyśle bawełnianym, który obejmie ca. 523 000 robotników.

(z) **Pesymizm w stosunku do zarządzeń gospodarczych Rzeszy.** Ludność zagłębia Ruhry zajęła wobec „Notverordnung” stanowisko wyczekujące. Naogół panuje tu przekonanie, że zamierzona przez rząd obniżka cen nie będzie mogła być zrealizowana i że całe „Notverordnung” jest chybione. Jeżeli nastąpi zniżka cen, to tylko w stosunku do węgla i żelaza. Zniżka tę wyższość rząd dla swych celów dumpingowych, zaś przeciętny obywatel nie odniesie z niej żadnej korzyści. Hitlerowcy głośno zapowiadają, że po okazaniu się, iż ostatnie „Notverordnung” nie spełniło pokładanych w niem nadziei, oni przyjdą do władzy.

(z) **Zniesienie izb handlowych w Prusach Wschodnich.** Izby handlowe w Tyłży, Olsztynie, Insterburgu i Elblągu zostały zniesione. Odtąd całe Prusy Wschodnie będą posiadały tylko jedną izbę handlową w Królewiecu.

(z) **Konwersja długów rolniczych w Rumunji.** Cała prasa, wszystkie partie polityczne oraz szerokie sfery rolniczo-financezowe z najwyższym zainteresowaniem zajmują się obecnie sprawą konwersji długów rolniczych z okazji wniesienia pod obrady parlamentu przez rząd projektu odrębnej ustawy. Projekt przewiduje przymusową konwersję wszystkich długów, ciężących na drobnych gospodarstwach, w wielkości do 5 ha. i to pod gwarancją państwa. Spłata tych długów rozłożona zostaje na lat 30 przy oprocentowaniu 4 proc. Konwersja długów własnej większej, ponad 5 ha. może nastąpić tylko za obopólną zgodą wierzyciela i dłużnika. Konwersja tej drugiej kategorii długów następuje za pośrednictwem nowoutworzonego w tym celu banku rolnego, który wypuszcza w obieg obligacje premijowane, oprocentowane na 8 1/2 proc. Państwo obciąża z tego 3 1/2 proc., a resztę t. j. 5 proc. ponoszą dłużnicy. Długi tej drugiej kategorii podlegają 25-procentowej redukcji przed ich konwersją.

(z) **Zniżka cła na import cukru w Rumunji.** Minister handlu Vasilescu Karpen oświadczył w parlamencie, iż rada ministrów zdecydowała na okres 3 miesięcy obniżyć stawkę celną na przywóz cukru z 9 do 3 lei od 1 kg. Decyzja ta wpłynęła na obniżenie cen cukru produkcji rumuńskiej.

Intelligence Service a finanse

Historja wielkiej operacji giełdowej w New - Yorku

Rola, jaką odgrywa Intelligence Service, t. j. wywiad angielski, w polityce Wielkiej Brytanji, jest naogół dość znana z czasów wojny światowej. Ukryta zato bardziej w cieniu jest ta strona działalności Intelligence Service, która styka się z finansami, giełdą, przemysłem i wogóle biznesem.

Wiadomo, że wywiad angielski dysponuje wielkimi środkami finansowymi, których dostarcza mu rząd, jako organowi państwowemu. Intelligence Service prowadzi jednak akcje tak wielkie, na taką zakrojoną miarę, niezależnie od tego, kto, jaka partja znajduje się u steru rządów, iż środki na te cele muszą być nieograniczone. To też centrala londyńska Intelligence Service prowadzi swą własną politykę finansową, której celem jest finansowanie siebie samych, zdobywanie olbrzymich sum, niezbędnych dla urzeczywistniania planów politycznych na wszystkich kontynentach, gdzie wchodzi w grę interesy W. Brytanji.

Jedną z największych operacji finansowych, jakie napędziły miliony do skarbca Intelligence Service, była gra na zniżkę papierów procentowych na giełdzie nowojorskiej. W dniu, w którym stoczona została bitwa morska (31 maja 1916 r.) na wodach Jutlandji, wieczorem nadeszła depesza do New - Yorku z Londynu nadana przez znanego bankiera, sir E. Cassela, z wiedzą rządu. Depesza ta głosiła, iż flota angielska poniosła klęskę pod Skagerrakiem.

Nazajutrz, 1 czerwca, New - York wstrząśnięty został wiadomością o klęsce Anglików. W dodatku w depeszy wymieniono szczegółowo straty angielskie, przemilczano zaś zupełnie straty poniesione przez Niemców. Na Wallstreet powstał popłoch i panika, jakich New - York nie oglądał dotychczas. Akcje, papiery pro-

centowe spadały na lew na szyję, o 40 do 50%. Spadek byłby może jeszcze większy, gdyby nie to, że znalazł się klient, który począł skupować en masse walory po niskiej cenie. Klientem tym było — Intelligence Service.

Po zakończonej operacji przystąpiło do działania min. spraw zagranicznych Downing Street zaczęła wysyłać szereg depesz, komentujących przebieg i wyniki bitwy pod Skagerrakiem. Z zestawienia strat jednej i drugiej strony okazało się iż Niemcy przegrali bitwę. Nazajutrz giełda nowojorska odetchnęła z ulgą i rozpoczęła się gorączkowa haussa na wszystkie papiery. Zwyczaj wyrównała nie tylko straty z poprzedniego dnia ale przyniosła jeszcze 20 do 30% zysku in plus kursu majowego. W tym momencie Intelligence Service rozpoczęła za pośrednictwem swych maklerów sprzedawać nabyte podczas historycznej baissy pap'ry. Operacja ta przyniosła w zysku zgórą 60 milionów funtów, które zasilily na długi czas skarbiec wywiadu angielskiego.

Wiadomo też, iż Intelligence Service bierze udział w rozmaitych przedsięwzięciach przemysłowych zwłaszcza tych, które są związane z planami politycznym. Gdy toczyła się wielka gra między mocarstwami o naftę w Mezopotamji, wówczas utworzona specjalnie filja Royal Shell pod nazwą Anglo - Persian Oil Cy zajęła wielkie tereny naftowe w pobliżu zatoki Perskiej. Jednym z głównych udziałowców tej filji była Intelligence Service, której agenci działali na terytorjum Basry, Koweit'u i Mezopotamji, organizując tam plemiona tubylcze w pewną całość, inspirując pod przewodnictwem słynnego plk Lawrence'a akcje niepodległościowe, które zostały uwieńczone utworzeniem królestwa Iraku z królem Faisalem na czele. E. R.

Czy wiecie, że...

— W Czechosłowacji liczba przewiezionych na kolejach pasażerów zmniejszyła się obecnie w porównaniu z r. 1929 o 23%, a towarów o 11,85%.

— Leśnicy stwierdzili, iż drzewa potrafią „przejechać się” tak samo jak ludzie, co się objawia pękaniem kory, nie mogącej wytrzymać ciśnienia zbytniego soków i masy drzewnej.

— Wystawa kolonialna w Paryżu była zwiedzana przez 33 i pół miliona osób.

— Rząd Rzeszy niemieckiej wniósł projekt ustawy do Reichstagu o przymusowej nauce języka francuskiego we wszystkich wyższych uczelniach.

— W Bułgarii wypuszczono nowe marki pocztowe wartości 10 lewów, na których widnieją dwaj cykliści pełnym biegu na torze wyścigowym.

Wieczór Sonat

Kamionka — Karpacka

Miłe chęci dwojga doskonale przygotowanych i do najpoważniejszych produkcji artystycznych powołanych artystów zawisły w próżni. „Czysty dochód” tego wieczoru Sonat, przeznaczony dla bezrobotnych nie ogrzeje ani nie nakarmi żadnego bezrobotnego. Publiczność występ ten zbagatelizowała, nie mając do tego żadnych danych.

Pomimo, że pusta sala nie działa nigdy zachęcająco na produkujących się artystów, p. Kamionka i p. Karpacka dali z siebie zadziwiająco dużo, grając z zapalem i wykazując rzetelne przygotowanie. W miarę rozgrzewania się gra ich nabierała coraz więcej wyrazu i swobody. To też druga część wypadła już zupełnie dobrze. W tej części słyszałem tylko sonatę A-dur Francka, w której oboje artyści wykazali świetne zestrojenie się i rozmach.

W pierwszej części, rozpoczynającej się Bachem (sonata h-moll), a kończącej się kreutzerowską sonatą Beethovena, odgrodzoną od Bacha Mozartem (sonata (C-dur), wypadł najlepiej Beethoven, oddany śmiało technicznie i z odpowiednim wyrazem.

Bach był grany nieco bojaźliwie a Mozart w tempie zwolnionem. Uważam jednak, że te same rzeczy zagrane później wypadłyby zupełnie inaczej.

Na końcu grana była „Sonata słowiańska”, Sładenskiego. Utwór, którego nie słyszałem, już na koncercie, ale który znam skądinąd. O ile mnie informowano wypadł on znakomicie i podobał się dzięki wej świeżości tematycznej i świetnej fakturze.

Napisany jest w umiarkowanie modernistycznym stylu i odznacza się doskonałym brzmieniem.

Program był za duży. Dawać pięć sonat na jeden wieczór, to jednak ryzykowne, głównie ze względu na słuchaczy. St. W.

Słynna artystka filmowa Pola Negri ciężko zachorowała i musiała się poddać operacji. Stan jej budzi poważne obawy.

Książę rumuński Mikolaj, o którym w ostatnich czasach głośno było w prasie z powodu jego ożenku wbrew woli króla. Jak donoszą, książę Mikolaj miał zrezygnować ze swych praw jako członka rodziny królewskiej.

Higjena pracy umysłowej

Wszelka praca, zarówno mechaniczna, czyli mięśniowa, jak umysłowa, a więc praca mózgu, wykonywana w stopniu, przewyższającym usprawnienie i odporność organizmu, wywiera szkodliwy wpływ na zdrowie, mogąc doprowadzić w swoim wyniku do rozmaitego rodzaju stanów chorobliwych.

Pierwszym przejawem, zdradzającym szkodliwość wykonywanej prac, jest zmęczenie, które ujawnia się nie tylko subiektywnie, w postaci uczucia osłabienia, niezdolności i niechęci do dalszej pracy, ale i przedmiotowo, w postaci zmniejszenia jej wydajności i zwolnienia jej tempa. Subiektywne uczucie zmęczenia ma zawsze podłoże fizjologiczne. Źródłem zmęczenia z powodu nadmiernej pracy mechanicznej jest nadewszystko tworzenie się kwasu mlecznego w mięśniach podczas ich skurczów przy pracy. Fizjologicznym podłożem przemęczenia pracą umysłową są zaburzenia w prawidłowym doprowadzaniu krwi do mózgu przez naczyńa krwionośne, jak również wyczerpanie systemu nerwowego.

Jednym skutecznym przeciwdziałaniem zmęczeniu, bez względu na fizjologiczne jego podłoże, jest wypoczynek. O ile idzie o zmęczenie spowodowane nadmierną pracą mechaniczną, polega ono na zaprzestaniu na czas pewien czynności wymagającej skurczów danej grupy mięśni, aby tą drogą przywrócić wyczerpanemu narządowi zdolność do pracy. Przemęczenie pracą umysłową wymaga dłuższego i bardziej zasadniczego wypoczynku, o ile nie ma doprowadzić do nader przykrych w skutkach zwichnięć równowagi nerwowej, ujawniających się w postaci chronicznych bólów głowy, bezsenności, trudności skupienia myśli, osłabienia władz umysłowych, słowem kompleksu zjawisk, towarzyszących t. zw. neurastenji.

Stwierdzonym przez fizjologów faktem jest, że praca umysłowa w znacznym stopniu wpływa też na przyspieszenie zmęczenia mięśni. Błędem jest wobec tego uważanie pracy mechanicznej za odpoczynek po nużącej pracy umysłowej. Dotyczy to zwłaszcza wymagających większego nateżenia ćwiczeń gimnastycznych czy wyczeń sportowych. Najbardziej wskazane jest po zmęczeniu pracą umysłową odbycie krótkiej przechadzki na świeżem powietrzu, względnie wyciągnięcie się na kanapie i pozostawanie w tej pozycji przez pewien czas z zamkniętymi oczami, co wpływa kojąco na związane z wysiłkiem umysłowym napięcie nerwowe, będąc zarazem najlepszym wypoczynkiem dla przemęczonego mózgu i wzroku.

Przechadzka czy leżenie przez kilkanaście minut, zapewniają jednak chwilowy tylko wypoczynek przemęczonemu pracą mózgowi. Odpoczynkiem kardynalnym jest kilkogodzinny mocny sen, któremu towarzyszy rodzaj odrętwienia mózgu i ośrodków nerwowych, służących do przyjmowania wrażeń. Ten stan odrętwienia i bez ruchu jest najlepszym zaoszczędzeniem pracy wszystkich naszych narządów. Pozbawia on nas, co prawda, 1/3 życia czynnego i świadomego, jest jednak dla zachowania naszej energii żywotnej i sprawności tak samo niezbędny, jak w życiu natury niezbędna jest noc i zima.

Czas trwania snu jest rozmaity. Pracujący umysłowo zdrowi ludzie dorobili powinni spać od 7—8 godzin na dobę. Ludzie wyczerpani pracą, czy chorobą po-

trzebują więcej snu, niż zdrowi, silni i niepracujący nadmiernie. Racjonalna higjena snu wymaga pokoju sypialnego, obszernego, możliwie najlepiej przewietrzanego, cichego, niezbyt silnie ogrzanego, pościeli nie nazbyt miękkiej (najlepsze są materace i poduszki wysłane włosiem) koldry lekkiej, a cieplej. Żadnych pierzyn ani piernatów, niepotrzebnie przegrzewających ciało. Unikac naciągania koldry na głowę, aby nie tamować nieustannego dopływu świeżego powietrza. Ważną też jest pora snu. Przyjmując jako przeciętne dla dorosłego pracownika umysłowego 8-godzinne trwanie snu nocnego, umieścić je należy w godzinach: od 10 wiecz do 6 rano, względnie od 11-ej do 7-mej nigdy zaś w godzinach rozpoczynających się po północy.

Mówiac o higjenie pracy, podkreślić należy kardynalny jej nakaz: odpowiednie oszczędzanie wzroku, polegające na właściwym ustosunkowaniu oka do źródła światła, zarówno dziennego jak sztucznego. Nie powinno ono ani razić wzroku jako zbyt silne i jaskrawe ani, jako zbyt słabe, wymagać nadmiernego nateżenia oczu przy pracy. Światło sztuczne nie powinno migotać, najlepiej też osłaniać lampy daszkami czy ciemnikami z niebieskiego lub zielonego jedwabiu, aby światło nie oślepiło oczu, padając wyłącznie na przedmiot czy na pole dokonywanej pracy. Lampę, względnie miejsce pracy w stosunku do okna dającego światło, ustawić tak, aby światło padało z lewej strony, umieszczone niezbyt wysoko.

Dr. S. C.

Brwi za 500 000 dolarów

Lil Dagover, znana gwiazda filmowa ubezpieczyła swe plecy na sumę 400 000 dolarów. Nawet w Hollywood, gdzie nie dziwią się byle czemu, fakt ten wywołał sensację. Prześcignęła atoli oryginalnością swego pomysłu gwiazdę filmową młodą Amerykankę miss Loretta Young obraną przez grono ekspertów piękności królową... oczu. Właścicielka najpiękniejszych oczu w U. S. A. udała się do towasekuracyjnego i ubezpieczyła swe strzeliste brwi na sumę 500 000 dolarów od nieszczęśliwego wypadku. Miss Young zna się, jak widać, dobrze na reklamie. Prasa amerykańska zamieszcza jej fotografie w niezliczonych odbitkach.

Sztuka sceniczna wyjęta z katalogu domu towarowego

Nigdy jeszcze nie zdarzyło się, aby dyrektor teatru wpadł na pomysł odkrycia materiału do sztuki scenicznej, w zwykłym katalogu reklamowym, jaki rozsyłają przed świętami każdemu do domu wielkie magazyny. Niebawem ten fakt wydarzył się w Paryżu. Znany powieściopisarz, Paul Morand, napisał przedmowę do katalogu „Galeries Lafayette” w formie dialogu. Po pewnym czasie dramaturg A Sèche, przeczytawszy dialog Morand'a zwrócił się, zachwycony nim do dyrektora Komedji Francuskiej z propozycją przerobienia „uroczego dialogu” na komedję p. t. „Miłość i turysta”. Dyrekcja przyjęła propozycję Sèche po zaznajomieniu się z tekstem Morand'a, który ze „złumieniem” dowiedział się o całym wydarzeniu.

W tych dniach pastwa pożaru stał się najstarszy teatr w Kopenhadze. Ofiar w ludziach nie było, gdyż pożar wybuchł późno w nocy.

SPORT

Hokej

Warszawa i Opawa 3:1 (1:1, 1:0, 1:0). Na sztucznym torze w Katowicach rozegrano w sobotę powyższe spotkanie, które przyniosło zasłużone zwycięstwo drużyny polskiej. Warszawa wykazała znacznie lepsze zgranie w dużej mierze dzięki przesunięciu Krygiera ze skrzydła na środek dzięki czemu musiał zaniechać swej egoistycznej gry, oddając częściej dzięki partnerom. Doskonali byli Stogowski w bramce, który trzymał nawet bardzo niebezpiecznie strzały. Jak się dowiadujemy Stogowski został zaproszony do reprezentacji Europy i ma wystąpić w bramce przeciw Opawie w Berlinie. — Polacy podrykowali bardzo ostre tempo, wytrzymując je do końca. Z drużyny gości niebezpieczny był Doraził, który gościł często pod bramką gospodarzy, lecz obrona Materski, Sokolowski i Stogowski była nie do przebycia. Prowadzenie uzyskał z dalekiego strzału Sokolowski, ale już w kilka chwil później wyrównał Stefan Bramkę w drugiej tercji strzelił Sabinowski a w trzeciej — Krygier. Sędziował słabo p. Kulej.

Warszawa i Opawa 2:1 (0:0, 1:1, 1:0). Również i w rewanżowym spotkaniu w niedzielę, które zgromadziło przeszło 3000 widzów, zwyciężyli zasłużenie Polacy. Warszawa grała w tym samym składzie co w sobotę czyli w ataku ze Sabiniskim, Krygierem i Nowakiem, rez. Ludwiczak i Marchewczyk. Pierwsza tercja przechodzi naogół przy słabym tempie, lecz przy przewadze Polaków. W drugiej gospodarze ostrzej atakują, podczas gry Czesi ograniczają się do obrony. Prowadzenie dla Polski pada ze strzału samobójczego Vachmenki. Ten sam gracz wkrótce wyrównuje. Zwycięski punkt w trzeciej tercji uzyskuje Krygier z przeboju. Sędzia kpt. Teuer, słaby. W przerwach popisowali się w oba dni lyżwiarze wiedeńscy. (tel. wł. — ek).

Mistrzostwa okręgowe: Poznań. „A. Z. S.” i „Warta” 3:2 (2:1, 1:1, 0:0). Pierwsze w tym roku spotkanie zakończyło się zasłużonym zwycięstwem akademików, mimo, że wystąpili bez Ludwiczaka i Stanka. „AZS” był lepszy, wybijając się specjalnie szybszą jazdą, kombinacją, planową grą. Bramki dla zwycięzców zdobyli Zieliński, Krzyżagórski A. i Warmiński, najlepszy zawodnik na boisku. Dla „Warty” punkty uzyskali Urbański II i Karaśkiewicz. Sędziował słabo p. Brodniewicz.

Warszawa. „AZS” i „Warszawianka” 6:0 (2:0, 2:0, 2:0). Spotkanie o mistrzostwo okręgu przyniosło wysokie i zasłużone zwycięstwo młodej drużynie AZS. „Warszawianka” wystawiła bardzo słaby zespół, z którego jedynie bramkarz Sipowicz mógł zadowolić. Bramki zdobyli: Ryszyński i Zbrodziński — po dwie, Goszczyński i Makowski — po jednej. (tel. wł. — te).

Kraków. „Sokol” i „Cracovia” 4:1 (2:0, 0:1, 2:0). Zasłużone zwycięstwo w spotkaniu o mistrzostwo okręgu odniósł „Sokol” nad słabym zespołem „Cracovii”, dla której jedyną bramkę uzyskał Balcer. Dla zwycięzców zdobyli punkty Wołkowski i Michalik po dwie. (tel. wł. — te).

Lwów. „Pogoń” i „Ukraina” 2:0 (0:0, 0:0, 2:0). Z trudem wywalczone zwycięstwo „Pogoni”, dla której obie bramki strzelił Hemerling.

„Czarni” i „Lechia” 2:1 (1:1, 1:0, 0:0). Zasłużone zwycięstwo odnieśli „Czarni”, dla których bramkami podzielili się Jasiński i Trocki. Jedyne punkty dla „Lechji” zdobył Gziaszka. Oba te mecze rozegrano wieczorem na nowootwartym wielkim stadionie zimowym „L. T. L.” oświetlonego 17 reflektorami o sile 1000 świec każdy. (tel. wł. — ek).

Na mecz „Poznań — Berlin”, który odbędzie się definitywnie podczas Świąt Bożego Narodzenia, kapitan związkowy ustalił następujący skład reprezentacji Poznania: Muszyński, Stanek i Krzyżagórski W., Zieliński, Warmiński i Ludwiczak wszyscy „AZS” oraz Leśniak, Karaśkiewicz, Sobkiewicz, Adamski i bracia Urbańscy — z „Warty”. (in)

„Wiener E. V.” i Paryż 1st. Wiedeńscy grali z Sachsem w bramce, Paryżanie — bez amerykańskich zawodników.

Lekka atletyka

Na konferencji w P. U. W. F. w której wzięli udział komendanci ośrodków oraz przedstawiciele związków państwowych, ciekawy referat wygłosił z ramienia P. Z.

Teatr świetlny „SŁOŃCE”

Dziś, w poniedziałek, dnia 21 grudnia r. b. wielka premiera:
Największe dźwiękowe arcydzieło filmowe świata

BEN HUR

przecudny dramat dziejowy według rozgłośnej powieści L. Wallace'a
W rolach głównych:

RAMON NOVARRO

najpiękniejszy amant filmowy, bożyszcze wszystkich kobiet
MAY MC. AVOY, CARMEL MYERS, BETTY BRONSON
CLARIE MC. DOVELL, FRANCIS BUSHMAN, VIGEL DE BRULIER

Realizator: FRED N. BLO

Cud techniki filmowej! Genjalna reżyserja! 150 000 statystów!
Prześliczne zdjęcia! Pw 9699

Film, który każdy podziwiać, powinien! — Ze względu na wysoką wartość artystyczną obraz dozwolony i polecany dla młodzieży!!!
„Słońce” dla wszystkich!!! Wszyscy do „Słońca”!!!

L. A. kpt. Misiński. Na wstępie zaznaczył, iż do rozwoju lekkiej atletyki jest potrzebna rywalizacja klubowa, lecz idzie ona, jego zdaniem we fałszywym kierunku, gdyż celem współzawodnictwa towarzyszt jest obecnie „hodowla gwiazd” i związana z tem rekordomanja. Ilość terenów sportowych zwiększyła się; jest bezspornie postęp, ale tylko na polu sportowym, z punktu widzenia finansowego są natomiast lekkoatleci na utrzymaniu piłkarzy, co musi się zmienić. W chwili obecnej liczy P. Z. L. A. około 8.000 zawodników, co nie jest wiele. Aby się ta liczba zwiększyła, należy dążyć do stworzenia możliwie największej ilości boisk sportowych (nie stadionów) z osobnymi szatniami dla lekkiej atletyki (pań i panów) oraz dla piłkarzy.

Poza tem zwrócił kpt. Misiński uwagę czynnikiem miarodajnym na brak współpracy pomiędzy władzami administracyjnymi a społeczeństwem i dla przykładu zacytował miasto Stryj. Istniał tam park dla gier sportowych im. Jordana, zniszczony częściowo przez wojnę. Przed kilku laty władze, zamiast odnowić małym kosztem budynki w owym parku, rozpoczęły inwestycje na dużą skalę, wznosząc stadion, lecz zabrakło pieniędzy i wszystko obecnie maronie. Kończąc, mówca apelował do P. U. W. F. o koordynację prac, szczególnie o ile to dotyczy kosztownych inwestycji.

Pięściarstwo

Finaly pierwszego kroku pięściarskiego odbyły się w niedzielę w wagach od papierowej do półciężkiej włącznie. Wszystkie walki prowadzone w żywym tempie i stały (prócz spotkań w kuguciej i półciężkiej) na dość wysokim poziomie.

W ogólnej punktacji zwyciężyła „Warta”, której zawodnicy zdobyli 4 pierwsze i 3 drugie miejsca, przed „PKB” (3 pierwsze i 1 drugie) oraz „Sokołem” (1 pierwsze) i „Dr. Błęk” (3 drugie miejsca). Wyniki techniczne są następujące: papierowa Szmuda (S) i Rogalski II (W), zwyciężył Szmuda (S) po równej walce mając w 3 starciu więcej celnych ciosów. W muszej lepszy technicznie Sipiński II (W) pokonał na pkt. Książkowskiego (Dr. Bł.). W kuguciej kontuzjowany w poprzednich walkach Piątek (PKB) przegrał przez techn. k. o. do fizycznie silniejszego Jareckiego (W). W piórkowej Maniecki (W) bije swego kolegę klubowego Csudę zdecydowanie na pkt. W lekkiej, Zgola I (PKB) pokonał na pkt. Maciejewskiego (Dr. Bł.). W półśredniej Majchrzak (PKB) mając 5 ciężkich walk za sobą pokonał dobrego Głogowskiego (W) na punkty. W średniej Zgola II (PKB) zwyciężył, słabo walczącego Jankowskiego (Dr. Bł. - Środa) w 2 starciu przez techniczne k. o. W półciężkiej Dowbór - Muśnicki (W) pokonał po równej walce Dolackiego (Stella - Gnieszno) na pkt. Publiczności zebrało się około 300 osób. Sędziowali: w ringu — p. Janusz na pkt. pp Gucki i Gawroński. Po walkach wręczył wiceprezes P. O. Z. B. p. inż. Otlewski zawodnikom dyplomy za I i II miejsca.

„Lechia” pokonała w towarzyskim spotkaniu „Pogoń” 10:6. (tel. wł. — te).

W Łodzi odbyły się zawody w których Stibbe po ciężkiej walce pokonał Rosława, oraz Cyran — Frankiewicza. (tel. wł. — te).

Piłka nożna

Półfinały o puchar „ABC”. Poznań. „Legja” i „Olimpia” 3:1 (1:1). Ciężko wywalczona wygrana mistrza OZPN, który lepiej strzelał. „Olimpia” załamała się po karnym, podyktowanym za wątpliwą rękę jej obrońcy co wykorzystał dla „Legji” Mazgaj zdobywca pozostałych dwóch bramek. Jedyne punkty dla „Olimpii” uzyskał Pośpieszny. Gra była naogół wyrównana, a do przerwy nawet silniej atakowała „Olimpia”, która wystąpiła bez Nikołajewskiego. Po zmianie stron zwłaszcza w drugiej części więcej z gry miała „Legja”. Gra była naogół ostra, przyczem sędzia musiał usunąć z boiska z każdej strony po dwóch graczy a mianowicie z „Legji” Chmielewskiego i Dusika, z „Olimpii” — Adamskiego i Krakowskiego. Sędziował p. Maślak.

Leszno. „Warta” i „Sokol” 6:1 (3:0). „Warta” grała w dziesiątkę, gdyż Wojciechowski i Przykucki nie stawili się na dworzec. Zabrano wobec tego przypadkowo spotkanego Nowackiego z trzeciej drużyny. Pierwszą bramkę zdobył już w 11 min. Kniola, dalszemu podzielił się: Radojewski (dwie, w tem jedna z karnego), Nowicki, Szerfke I i Nowacki z karnego. Dla „Sokoła” honorowy punkt uzyskał Kwiatkowski. Sędzia p. Foerster, słaby.

Pływanie

Sekcja pływacka „Sokoła” wyróżnia się licznym i dobrym narybkiem zwłaszcza młodzików, wśród których posiada kilka obiecujących jednostek. Z pośród zawodników wysuwa się dobra, lecz niestety mało trenująca i startująca Krausówna, a pośród panów Lewandowski i Gancarz, który w sezonie okazał się również dobrym „zabkarzem”. Zkompletowana w bieżącym roku drużyna piłki wodnej jedynie wskutek gorszego stosunku bramek nie wysunęła się na pierwsze miejsce w rozgrywkach B klasy. W imprezach Sokół brał czynny udział startując we wszystkich 7 miejscowych zawodach.

Różne

28 państw zgłosiło się do Los Angeles. Dotychczas wpłynęły zgłoszenia na letnie igrzyska olimpijskie w Los Angeles (sierpień 1932 r.) od 28 państw, obejmujące 1290 zawodników. Zgłoszenia dotychczasowe przedstawiają się następująco: Niemcy 100 zawodników, Anglja — 80, Szwecja — 75, Francja — 70, Włochy — 60, Węgry i Finlandja po 50, Czechosłowacja — 30, Hiszpanja — 20, Holandia, Belgja, Danja i Norwegja po 20, Estonia, Polska i Szwajcaria po 15, Austria 10, Irlandja 5.

Stany Zjednoczone zgłosiły 300 zawodników. Kanada — 80, Japonja — 60, Filipiny 50, Australia — 30, Argentyna i Indie po 25, Chiny i Afganistan po 15, Egipt 10. Amerykański komitet olimpijski spodziewa się, że wpłyną jeszcze zgłoszenia z 17 państw.

Wioślarstwo

Roczne walne zebranie Wojskowego Klubu Wioślarskiego zagał p. mjr. int. Fle-szar, wybrany następnie przewodniczącym. Jak wynika ze sprawozdania naczelnika

sportowego p. por. Baranowskiego, klub dzięki pracy trenerskiej p. Gizeli i p. Koniecznego zrobił bardzo znaczny postęp wysuwając się w tabeli punktacyjnej P. Z. T. W. z 10 miejsca zajmowanego w ub. roku na 4-te miejsce na 27 klubów; w punktacji wioślarz znalazł się na 6 miejscu na 10 sklasyfikowanych klubów. Startując ogółem w 8 regatach w 7 miejscowościach odniósł 13 zwycięstw, w tem mistrzostwo armji. W turystyce zaznaczył się również znaczny postęp zwłaszcza w przewiosłowanych kilometrach: 1929 r. — 3000 klm., 1930 r. — 14.460 klm. i 700 wyjazdów, 1931 r. — 31.000 klm. i 1300 wyjazdów. Rekord uwiosłowanych klm. posiada p. Konieczny — 2025, p. Galajówna 1653. Wybory dały następujący wynik pp.: prezes — mjr. inż. Fle-szar, wiceprezesi — kpt. Horwat i kpt. Wł. Śniwski, sekretarz — por. Pawluś, skarbnik — por. Jankowski, gospodarz — por. Kudliński, naczelnik sportowy — por. Baranowski, komisja rewizyjna — mjr. Wissmueller, kpt. Schmid, kpt. Skrętowicz. Ze względu na znaczne zasługi mianowano por. Pajaka członkiem honorowym. Pod wolnymi głosami, ze względu na trudne warunki finansowe, omawiano możliwość nie brania udziału w regatach a jak najszersze popieranie turystyki.

Życie organizacyjne

Klub Sportowy „Warta” zwołuje na dziś w sali malinowej Bazaru zebranie informacyjne na które zaprasza członków i sympatyków klubu.

Za ogłoszenia i reklamy odpowiada administracja w osobie Antoniego Leśniewicza w Poznaniu.

KRONIKA SZKOLNA

OGRÓDEK DZIECIĘCY dla dzieci od lat 4—7 rodzin inteligencji polskiej otwiera dnia 7 stycznia 1932 r. w willi przy ulicy Spornej nr. 15 naprzeciw klasztoru S. S. Urszulanek.

Blizszych wiadomości udziela oraz wpisy dzieci przyjmuje kancelaria Ogródka od dzisiaj codziennie od godz. 12—13 i od 17—18. dw 2.075

Stefanja Posadzowa,

KURSY ELEKTROTECHNICZNE dla monterów

przy Szkole Rzemieśniczej w Działdowie (ul. Dworcowa 18) otwarte będą 11 stycznia 1932 r. i trwać będą 2 miesiące.

Kursy przeznaczone są dla osób, mających najmniej 3-letnią praktykę i chcących nabyć teoretycznej znajomości elektrotechniki w celu otrzymania koncepcji. Opłata za kurs wynosi 120 zł. Na zyczenie można mieć całe utrzymanie w Bursie szkolnej za 50 złotych miesięcznie. Zgłoszenia nadsyłać pocztą. dw 2.070

KRONIKA TOWARZYSKA

STRACENIE BRZYDKIEGO STARCA w „Bazarze”

i powitanie Nowego lepszego Roku nastąpi w dniu 31 grudnia b. r., o godz. 22ej na Wielkiej Reducie Sylwestrowej w salach Bazaru przy udziale trzech mistrwskich zespołów orkiestrowych, w tem 2ch jazzbandowych. — Będzie to rendez-vous świata artystycznego i baletu.

Moc miłych niespodzianek, nagrody piękności, jak również za oryginalne kostjomy. Przedspzedaż biletów u p. Szejbrowskiego, ul. Gwarna. zw 12.443

Praktyczne podarki gwiazdkowe

najkorzystniej w

Drogerji Monopol

Poznań, Szkolna 6

naprz. Szpitala Miejskiego.

Zwracam uwagę na okno wystawne.

Pw 9 644 50.100

Dnia 19 grudnia 1931 r. zasnął w Bogu, ś. p.

Feliks Mroczkiewicz

W Zmarłym straciliśmy zacnego, cenionego i długoletniego szefa, który odznaczał się bogatym doświadczeniem oraz wybitnymi zaletami umysłu i charakteru, był nam wzorem pracowitości i życzliwym doradcą.

Pamięć o Nim zachowamy na zawsze z wdzięcznością. zw 12 444

Złożenie zwłok do grobu rodzinnego odbędzie się z k. plicy cmentarnej św. Marcina przy ul. Bukowskiej we wtorek, dnia 22 b. m., o godz. 3,15.

Poznań, St. Rynek 63.

Personel.

Dnia 19 grudnia 1931 r. zasnął w Bogu, opatrzony św. Sakramentami, ś. p.

Władysław Nowak

Sodalis Marianus

przeżywszy lat 61. Pogrzeb odbędzie się we wtorek, dnia 22 b. m., o godz. 3 po południu z domu żałoby, Działkowskich 1, na cmentarz św. Wojciecha.

Duszę Zmarłego polecamy Modlitwom Szan. Członków i prosimy o liczny udział pod sztandarem w pogrzebie.

Pw 9705-51,7

Sołalicja Kupców w Poznaniu.

Dnia 19 grudnia 1931 r. zmarł urzędnik nasz ś. p.

Władysław Nowak

naczelnik Urzędu Stanu Cywilnego

przeżywszy lat 61. W Zmarłym straciliśmy gorliwego i zacnego urzędnika. Cześć Jego pamięci!

Pogrzeb odbędzie się we wtorek, dnia 22 grudnia 1931 r., o godz. 15-tej z domu żałoby ul. Działyńskich 1, na cmentarz parafji św. Wojciecha.

nw 7678

Magistrat st. m. Poznania.

Dnia 18 grudnia b. r., w nocy o godz. 11.45, zmarła po krótkich lecz ciężkich cierpieniach, moja najdroższa, ukochana żona, nasza kochana mateczka, ś. p.

Elsa Czekala

z domu Winkler

przeżywszy lat 45. Pogrzeb odbędzie się we wtorek, dnia 22 b. m., o godz. 3 po poł., z kostnicy cmentarza św. Mateusza przy ul. Rolnej.

W ciężkim smutku pogrążeni
mąż z córkami.

Poznań, dnia 21 grudnia 1931 r.
Traugutta 19.

nw 7703

HERBATA

St. Milachowskiego

Cena za
1/3 kg.

Darjeeling Broken	zł 4.50
Orange Pecco	zł 4.00
Dilaram Flowery	zł 4.00
Orange Pecco	zł 3.50
Assam Flowery	zł 3.50
Orange Pecco	zł 3.40
Ringtong Darjeeling	zł 3.40
Ciemny Darjeeling	zł 3.25
Sitrakande Ceylon	zł 3.00
Orange Pecco	zł 3.00
Ceylon O. Pecco II.	zł 2.50
Jawa Orange Pecco	zł 2.25
Indian O. Pecco	zł 2.00
Sumatra	zł 1.50

MIESZANKI

Nr. 40	Mieszanka CEJLONSKA
paczka — 1/10 kg	zł 2.25
Nr. 37	Mieszanka MANDARYNSKA
paczka — 1/10 kg	zł 2.95

IMPORT HERBATY

St. Milachowski
POZNAŃ
ul. Fr. Ratajczaka 40.

Pw 9538-49.128

SKUP BUTELEK MONOPOLOWYCH.

Podaję do wiadomości, że Państwowy Monopol Spirytusowy przerywa z dniem 1 stycznia 1932 r. odbiór zwrotnych butelek monopolowych.

Wobec tego butelki monopolowe mogą być wysyłane do Państwowych Wytwórni Wódek najpóźniej do dnia 31 grudnia 1931 r. Po tym terminie butelek monopolowych odbierać nie będą.

Przedstawiciel

Skupu Butelek Monopolowych na wojew. Poznańskie
Stefan Milanowski, Poznań, ul. Wroniecka 17. Tel. 29 26

ESPRESSO
typ Suergant parat
40 litrowy do kawy parzenia.
nadający się do większych
kawiarni i restauracji, jak
nowy, korzystnie sprzedam
Hadryś, Kawiarnia Reymaska
Telefon 70 65

zw 12 438

Motor gazowy

1 do 2 K. M., w dobrym stanie kupię. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego pod zw 12 448

JUŻ DZISIAJ

zapraszam do korzystania z okazjnego zakupu bo staniały CERATY

z metra i

OBRUSY

gotowe

ZB. WALIGÓRSKI

Skład tapet
naprzeciwno porzty.

Pw 9 064 65-48 17/18

Szkło

okienne, ogrodowe, katedra, ne, surowe, Jruciane, ornamentowe, ko-oro-we dja-menty, klt szklarski itp., lustra i szyby wystawowe poleca Polskie Buro Sprzedaży Szkła Spółka Akcyjna Poznań Małe Garbary 7 a. telefon 28-63. Oddział w Łodzi. ul. Pusta 15/17. Pw 8 479-30.110

Poszukiwany

przedstawiciel

na Poznań i Pomorze. Tylko dobrze wprowadzeni panowie zechcą się zgłaszać. Tw 725

Fabryka bielizny męskiej J. & W. Hauser Teplitz-Schönau Czechosłowacja (dawniej Berlin).

Wielka

wystawa gwiazdkowa

w firmie W. Patyk

Polecam najlepsze pierniki

Wykwintne marcepany

Piękne ozdoby choinkowe

Owoce osmażane i marmelady

Najlepsze czekoladki deserowe

Walerja Patyk

Aleje Marcinkowskiego 6 przy poczcie
Firma istnieje przeszło lat 30 (minuta od pl. Wolności).

Niedościgniony w smaku

SER KREMOWY

jest tylko prawdziwy w opakowaniu

„TOW. ZDROWIE“

Fabryka Przetworów Mlecznych w Biskupcu Pomorskim. Do nabycia w pierwszorzędnym składach delikatesów.

Pw 9 622-50.74

Pończochy oto są stosowne
Rękawiczki
Szale jedwabne

Bluzki

Żakiety

Gorsety

Bielizna

gwiazdkowe

J. Kaczmarek
ul. 27. Grudnia 20.

nw 7705

Przyjmuję asygnaty „Kredyt“

Wobec zbliżających się Świąt Gwiazdkowych

polecam moje

przez szeroki ogół, ogólnie jako najlepsze używane

mięsa i wędliny

Fabryka Konserw i Wyrobów Mięsnych

K. PRZYBYŁA

Skład hurtowy św. Marcin 24, — dalsze filje, św. Marcin 22, Poczтовая 31, Wieka 22, Przecznicza 2.

Łaskawe zamówienia przyjmuję i wysyłam na życzenie w dom.

Pw 9706-51.4

W czwartek, dnia 24 grudnia r. b. biura niżej podanych banków

otwarte będą tylko do godz. 12-tej

Bank Cukrownictwa — Bank Handlowy (Oddział w Poznaniu), Bank Kratochwill i Pernaczyński — Bank Kwilecki, Potocki i S-ka, Bank Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego — Bank Przemysłowców — Bank Związku Spółek Zarobkowych — Komunalny Bank Kredytowy — Poznański Bank Ziemian — Banque Franco-Polonaise (Oddział w Poznaniu), Bank Zachodni (Oddział w Poznaniu)

T 3710-51.14

Pełny wspaniały biust

rozwią wielokrotnie zalecany przez lekarzy „IDEAL-MIXTURE“. Okrągłość i jedność przy wspaniałych ustrojach ciała występuje po większej części już po czterotygodniowym użyciu. Gwarancja: zwraca się pieniądze w razie bezskuteczności. Cena zł 2,— 3 flaszki zł 4,50

Dr. Nic. Kemeny, Cieszyn,

Skrzynka pocztowa 1015, Polska. nw 7699

Żywe karpie prima	1/2 kg.	2,— zł
Orzechy rumuńskie	1/2 kg.	1,35 zł
Mąka pszenna	1/2 kg.	0,21 zł
Mąka kaszkowa	1/2 kg.	0,27 zł

i inne towary kolonialne poleca

KONSUM POLSKI

Wroniecka 12. Telefon 27-43.

zw 12445-6

Cukiernia „Polonia“

Erazm Kleszcz i S-ka

ulica Fredry nr. 13. Telefon nr. 23-36

poleca na nadchodzące święta w wielkim wyborze pierwszorzędne wyroby własne.

Ceny znacznie niższe.

Pw 111 51,8

Poznać Pana po cygarze

Wykwintne cygaro jest oznaką dobrobytu, dobrego tonu i kultury towarzyskiej. Palcie sami i częstujcie gości doskonałymi gatunkami polskich cygar. Uzupełnijcie zapasy na święta. Aromatyczny dym dobrego cygara tworzy świetny nastrój przy uczcie świątecznej.

Regalia . . . . po zł 2,60 za sztukę
 Delicias . . . . po zł 2,30 " "
 Coronas . . . . po zł 1,80 " "

CENY:

Kolekcje papierosowe w wytwornym opakowaniu po 200 sztuk zł 33,—
 " " " 100 sztuk zł 18,—
 Egipskie specj. 20 sztuk 4,— zł
 Gabinetowe . . . " " 4,— "
 Damesy . . . . . " " 2,20 "

nw 7551

JA Gwiazdor

radzę kupować tylko rzeczy praktyczne i codziennej potrzeby
 Na luksusy Was nie stać kupujcie więc

nogi to grunt

męskie półb. pasowe od 21,75
 damsk. pant. " " 14,75
 chłop. sport. niezdarte " 14,50

polskie obuwie

zw 12433

ROLNIK we Wronkach

Spółdzielnia Rolniczo-handlowa z ogr. odpow. poszukuje zaraz

członka Zarządu

(kierownika handlowego). Wyczerpujące oferty z życiorysem, świadectwami, referencjami i podaniem wysokości wynagrodzenia oraz kaucji prosimy nadesłać do Prezesa Rady Nadzorc. Karola Buchwalda, Lucjanowo p. Wróblewo. dw 2910

UCHEWAŁA. W sprawie postępowania układowego, wdrożonego na wniosek dłużnika Stefana Porawskiego, zwoluje się w myśl art. 49 i nast. rozporządzenia o zapobieganiu upadłości z dnia 6 marca 1928 r. (Dz. Ustaw R. P. nr 27, poz. 244) ogólne zgromadzenie wierzycieli na dzień 4 stycznia 1932 r., godz. 10.30, przed Sądem Grodzkim w Poznaniu, ul. Młyńska 1-a, pokój 29. Wierzyciele mogą przybyć na powyższy termin celem udzielenia wyjaśnień. Poznań, dnia 4 grudnia 1931 roku. Sąd Grodzki II-a.

Duża nieruchomość

z składem materiałów budowlanych i handlem drzew użytkowych, staro zaprowadzone i dobrze prosperujące, w mieście na prowincji. **do wydzierżawienia** lub też **do sprzedania** od zaraz lub później. Oferty pod 2314 do Biura Ogł. Kosmos. Zwierzyniecka 6 nw 7701

Łyżwy Narty Saneczki

oraz wszelkie przybory do sportów zimowych największy wybór, najtańsze ceny. Przyjmuje narty do reperacji

DOM SPORTOWY, św. Marcin 14.

Uwaga! 2 okna wystawowe. Blżej ul. Piekary

zw 12167

W sprawie zapobiegawczej nad majątkiem firmy Stanisław Juracki i S-ka, Sp. z o. o. w Poznaniu, wyznaczaliśmy w porozumieniu z Sądem Grodzkim, termin do sprawdzenia wierzytelności na dzień 4 stycznia 1932 roku w lokalu firmy Stanisław Juracki i S-ka w Poznaniu, Al. Marcinkowskiego nr. 13, w godzinach od 10—12.

Przy tej sposobności udzielimy o godz. 12-tej wierzycielom szczegółowych informacji o stanie majątkowym dłużnej firmy. Lista wierzycieli będzie od czwartego dnia po terminie sprawdzenia wyłożona w Sądzie Grodzkim w Poznaniu, pokój 29.

Osoby interesowane mogą zaskarżyć do Sądu Grodzkiego w Poznaniu w terminie 7-dniowym od dnia wyłożenia listy postanowienia Nadzorów Sądowych co do wciągnięcia wierzytelności na listę. **Nadzorczy Sądowi f-y Stanisław Juracki i S-ka, Sp. z o. o. w Poznaniu**

F. Gawroński. Pw 9700-50.152 T. Szmyt.

W sprawie upadłościowej nad majątkiem kupca Ignacego Brozka w firmie Dom Handlowy I. Brozek w Poznaniu, Franciszka Ratajczaka 20, w miejsce zmarłego zawadownicy masy Stachowskiego mianuje się zawiadowcą masy p. Tadeusza Stachowskiego z Poznania, Krasińskiego 2. Poznań, dnia 11 grudnia 1931 r. Sekretarjat 2-a Sądu Grodzkiego. nw 7554

Nadszedł

Większy transport towarów

dla wszystkich oddziałów

i polecamy po cenach najniższych

plaszczki damskie i męskie, ubrania, futra, spodnie, jupy, kapelusze i t. d.

Specjalną uwagę Pań zwracamy na nasze

Suknie - Kapelusze - Stroje

które sprzedajemy **za BEZCEN** dopóki zapas starczy

F. Lisiecki Dom Konfekcyjny S. A.

Poznań, Stary Rynek 98-100

Podaję do taskawej wiadomości, że otworzyłem

Probiernię

z prawem wyszynku przy ulicy Szkolnej 17

narożnik ulicy Koziej (dawniej Freitag).

Bernard Stelmuszewski.

zw 12447

PIECE

kuchnie westfalskie, rury, kołana, p. ty z kregami, kuchniki naftowo-gazowe, żelazka elektryczne, gazowe i ołowiane, wagi i ciężarki

tanio

A. KOSZEWSKI

Poznań, St. Rynek 61.

Pw 9070-41.365

W Magistracie miasta Kórnik, województwa Poznańskiego, wakuje od 1 marca 1932 r. posada

sekretarza miejskiego i podatkowego.

Reflektuje się tylko na silę fachową z wykształceniem średnim lub też niższym wykształceniem i conajmniej 4 ro letnią praktyką w samorządzie miejskim z odpowiednim rękopisem i biegłą w sprawach podatkowych.

Posada próbna względnie kontraktowa do lat 2-ech z poborami grupy XI, poczem stabilizacja ewtl. z poborami grupy X pragmatyki państw. wraz z przynależnymi dodatkami.

Podania z życiorysem, odpisami świadectw i ewtl. referencjami przyjmuje **Magistrat w Kórniku do 10 stycznia 1932 roku.**

Niewzględnione wnioski pozostaną bez odpowiedzi. dw 2008 **Burmistrz (—) T. Wolniewicz.**

3. K 18/31. **PRZETARG PRZYMUSOWY.** Nieruchomości położone w Bukówcu Górnym powiatu leszczyńskiego i w chwili uczynienia wzmianki o przetargu zapisane w księdze gruntowej Bukówiec tom I wykaz L. 24 oraz Bukówiec tom XIV wykaz L. 517 na imię murarza Ludwika Lorycha i żony jego Antoniny Lorych urodzonej Szymońskiej w Bukówcu Górnym jako współwłaścicieli na podstawie ogólnej wspólności majątkowej, zostaną w drodze egzekucji dnia 13 lutego 1932 r., o godz. 10 przed południem, wystawione na przetarg przymusowy w niżej oznaczonym Sądzie, pokój nr. 27. Nieruchomości Bukówiec karta 24 obejmują rolę i las łącznej powierzchni 1,27,66 ha. i jest oznaczona nr. 39 matrykuły podatku gruntowego. Czysty dochód podany jest na 3,72 tal. Nieruchomość Bukówiec karta 517 w obszarze 0,03,27 ha. obejmuje dom mieszkalny z podwórkiem i ogrodem, chlew oraz stodołę i jest oznaczona nr. 495 matrykuły podatku gruntowego. a nr. 495 księgi podatku budynkowego. Roczna wartość użytkowa mieszkania podana jest na 40 mk., a roczna kwota podatku budynkowego na 1,20 mk. Wyciągi z matrykuły oraz księgi księgi wieczystej mogą być przejrane w tutelajnym sekretarjacie. Wzmiankę o przetargu zapisano w księdze gruntowej dnia 27 września 1931 r. Niniejszem wzywa się wszystkich, których prawa w chwili zapisania wzmianki o przetargu nie były w księdze gruntowej uwidocznione, aby się z nimi zgłosili najpóźniej w dniu przetargu, przed wezwaniem do wnoszenia ofert, i prawa te uprawdopodobnili, gdyby wierzycieli im przeczył. W razie niezastosowania się do powyższego wezwania, prawa te przy oznaczeniu najniższej oferty nie zostaną wcale uwzględnione, a przy rozdziale ceny kupna dopiero po rozszczeniu wierzycieli i innych prawach. Zaleca się dwa tygodnie przed terminem podać na piśmie albo do protokołu sekretarza sądowego dokładne obliczenie swych roszczeń w kapitale, odsetkach, kosztach wypowiedzenia i kosztach sądowego dochodzenia swych praw, oraz oznaczyć pierwszeństwo, którego się żąda. Tych, którym służy prawo sprzeciwienia się przetargowi, wzywa się, aby przed udzieleniem przybicia targu postarali się o umorzenie lub zawieszenie postępowania, gdyż inaczej prawo ich odnosić się będzie zamiast do nieruchomości, tylko do uzyskanej ceny kupna. Leszno, 27 listopada 1931 r. **Sąd Grodzki.** nw 7550

PRZETARG DOBROWOLNY

W środę, dnia 23 grudnia, o godzinie 11-tej, na placu spedytora Stachowskiego przy ul. Małe Garbary 9, sprzedam najwięcej dającym za natychmiastową zapłatą: **różnego rodzaju ciepłe obuwie damskie, dzielece „Kamelhar“ i inne. Ponadto różnego rodzaju obuwie skórzane.** Przedmioty będą na przetargu okazane. **Krawczyk, komornik sąd., Dąbrówki 14**

PRZETARG PRZYMUSOWY

W środę, 23. XII. 1931 r., o godz. 11-tej, ul. Piekary 19, sprzedam publicznie najwięcej dającym: **bufet, 10 stołów, 5 kanap, 24 krzesła restauracyjne.** W. Trzeciak, kom sąd. Poznań, ul. Młyńska 3, tel 5118.

OGŁOSZENIA DROBNE

Ogłoszenia wśród drobnych: 1-lamowy milimetr 50 groszy

Znak oferty (naprzykład: n 2395, z 21205, d 1311

i t. d. = 1 słowo.

Drobne ogłoszenia przyjmuje się do godziny 10.

Napisowe słowo (tłusto) 25 groszy, każde dalsze słowo 15 groszy, 5 liczb = jedno słowo, i, w, z, a = każde stanowi 1 słowo. Jedno ogłoszenie nie może przekraczać 50 słów.

SPRZEDAŻE

Szczapy

I. klasy suche zdrowe, franco magazyn całe 14.00 rżnięte 10.50, rabane 13.50 zł sprzedaje Nowacki Przemysłowa brama 2 telefon 71-95. dw 2001

Futra

sprzedaję gwiazdkowa karakulowe piżmowce zrebce nutrie tchórze p. pelce sealowe wszelk: wybór różnego rodzaju oraz skóry białe wydry sprzedaje po bardzo niskich cenach Lajewski Poznań ul. Fredry 1. Pw 9329-48.99

Pianino

przy gotówce tanio. Marszałka Pocha 53, 111 prawo. front. zdw 95 138

Motocykle

Motosaoczki nowe oraz używane sprzedaje Koszyński. Ogrodowa 15 Pw 8631-45.115

Parcele 50 gr metr²

Każdy kupujący może otrzymać 19-letnią 6% pożyczkę na spłatę ziemi budowe założenie gospodarstwa i warsztatu pracy. Informacje — Aleje Marcinkowskiego 13 pokój 15, telefon 37-15. Pw 8465-13.57

Zaprowadzony

udowodniony rentowny skład obuwniczy sprzedam z powodu wyjazdu. Oferty Kurjer Pozn. zdw 94 888

Kareta

na 4 osoby, osie patentowe w dobrym stanie — landolette tanjo do sprzedania. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego dw 1993

Radjo

z potrójną lampą Loewy'ego — sprzedam Przemysłowa 12, m. 5, od 16. zdw 95 191

Pierniki i Mikołaje

czekoladowe i cukrowe, ozdoby na choinkę, cukierki i czekolade poleca najtaniej w swoich składach fabrycznych Wroniecka 16, Wielka 15 i Stary Rynek 35 (wejście z Wiankowej L. Siedziński wytwórnia cukierków czekolady, marmelady i pierników. zdw 95 313.14

2 d beltówki

sztucer na sprze iż Plac Sapiężyński 5 m 8. zdw 95 146

Wózki lalkowe

wózki dziecięce, rowerki trzykołowe 30% taniej. 27 Grudnia 15, podwórze, zdw 95 156

Pianino

marki niemieckiej krzyżowe — sprzedam tanio. Strzelecka 26, mieszkanie 6. zdw 95 499

Kino

aparət tylko projektor (główka) A. C. G. sprzedam okazynie. — Zgłoszenia agentura Kurj. Pozn. Leszno. nw 7672

Maszyny — Motor

2 maszyny do mierzki chusteczek Singer 118 W 4; 2 maszyny krawieckie 31 K 15; 8 stołów do maszyn na silie; 1 maszynie krawiecką Stöwer nożna; 1 maszynie Singer nożna; 1 motor 10hp na prad stały, sila 1.2 — Typ E 1; 1 biurko amerykańskie; 1 krata z 2 częściami; 1 maszynę do kroju starszy typ na sprzedaż. Poznań ul. Wielka 10, l. p. Hajas i Kajetański. Pw 9668-50.128

Proszę się przekonać!

Trykoty swetry, pulowery, bieleżne, pończochy rekawiczki, wełne płótna. Firany kupi się najtaniej w firmie Rymarowicz. Półwiejska 5. zdw 95 898

Meble kuchenne

kupuje się najkorzystniej Łąkowa 4a, stolarnia. zdw 89 908

Meble

wyprzedaje z powodu przeniesienia magazynu na ul. Wenecjańska 1, K. Bakoś, ul. Wielka 12. zdw 95 971

Restauracje

we Wrześniu przy głównej ulicy z pełnym wyszynkiem kompletne urządzenie bilard z powodu zmiany interesu sprzedam. Cena 5500. Oferty Kurjer Poznański zdw 94 542

Skład

sklepie i mieszkanie, srodmieście odstępuje tanio. Wiad. Kurjer Poznański zdw 94 902

Kantówki

belki i laty oddam korzystnie. — Łaskawe zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego pod zdw 93 897

Żwir

rzeczny w obszarze 75 hektarów gminy Złotoryjskiej, poczta Mur. Goślina na sprzedaż. zdw 94 221

Jadalnia

czarna, dębowa, Matejki 60 m. 3. zdw 94 814

Nie kupuj mebli

zanim zwiedzisz Centrale mebli Swarzędz, gdyż tam najniższe ceny. Pw 8675-45.68

Okazja
Piekne podarki gwiazdkowe, pierścionki brylantowe, kolczyki broszki etc. okazynie bardzo tanio. S. Tarkowska, Plac Wolności 11, Pw 9 328-43.74

Tanio, a dobrze!
Wielki Obrót! Mały zysk! To mała zasada! Fr. Szymański, hurtownia papieru przy ul. Pocztowej 81, Pw 9437-48.11

Okazyjnie
elegancki spód futrzany sprzedaje Józef Bock, Mielżyńskiego 5, Pw 9656 50.113

Wiktor Czysty
Plac Wolności 5, Szkolna 11. Parasole 3.90; torebki 1.25; teki 1.50; torby szkolne 2.90; portfele 1.50; podkółki 0.90; walizki 3.25. Własna pracownia przyrządza reparacje parasoli i wyrobów skórzanych. Pw 9341-49.55

Dywany
perskie 175x250 od 42.00 buclé 175x250 od 50.00 buclé 175x250 od 125.00 chodniki z metra od 1.95 linoleum ceraty stolowna zna plótka inletry serwety gobelinowe pluszowe stałe na podłogę pole a po znionych cenach W Grodzkiem 23, Pw 9 330-48.111

Karakulowe
futro, duże, Wierzbicice 13, m. 3, zdw 95 770

Lóżka żelazne
dziesięć lat gwarancji, niżej cen fabrycznych Staszewski 27 Grudnia 5, zdw 95 296

Słonie, niedźwiedzie
pleśki lalki tanio. Różana 23, mieszkanie 5, zdw 95 577

„Occasion“
sprzedaje brylanty, złoto, srebro Aleje Marcinkowskiego 23, zdw 93 289

Niżej cen zakupu praktyczne podarki
Serwis obiadowe kawowe talerze filiżanki, półmiski szklanki tylko 10 groszy, noże 12k, widelce 12k, 14k, 16k, 18k, 20k, 22k, 24k, 26k, 28k, 30k, 32k, 34k, 36k, 38k, 40k, 42k, 44k, 46k, 48k, 50k, 52k, 54k, 56k, 58k, 60k, 62k, 64k, 66k, 68k, 70k, 72k, 74k, 76k, 78k, 80k, 82k, 84k, 86k, 88k, 90k, 92k, 94k, 96k, 98k, 100k. Pw 9611-12-50.31

Skórki
blany ceny hurtowe. Hankiewicza W. W. 10 (wchód Szewska) r. 3 797

Pianino
jak nowe Förstera sprzedam. Adres w Kurjerze Poznańskim, zdw 95 580

Sprzedam
4000 zł I hipoteki. Oferty Kurjer Poznański, zdw 95 591

Futra
damskie tanio. Skryta 15, m. 5, zdw 95 589

Gablotka
dla zegarmistrza lub podob. Jeszcze nie używana większa z kryształowymi szklami i szufladkami tanio do sprzedania. Wiadomość: Półwiejska 9 w podwórzu, I. ptr, zdw 95 587

Radjo
na wyższe wymagania, obejrzed od 18. Strusia 8, mieszkanie 11, zdw 95 634

Serce
ukochanej osoby raduje w gwiazdki podarek pierścionki od 4 zł do 40. Zegarki od 14 zł do 75. Ślubne obrączki para od 6 zł do 110. Lepszych rzeczy wielki wybór. Pokaz bez obowiązku kupna. Chwilkowski, św. Marcin 40, zdw 95 645

Oplątki
i ozdoby choinkowe polecamy za bezcen. Przedsiębiorstwo cukiernicze, Wrocławska 32, zdw 95 653

Leżanka
nowa 48 zł. Pocztowa 31 a, pracownia tapicerska, zdw 95 656

Maszynę
do szycia zamienie na maszynę do pisania. Adres w Kurjerze Poznańskim, zdw 95 581

Głośnik
tanio sprzedam. Jeżycka 6, mieszkanie 7, zdw 95 618

Futro
damskie nowe seal 180. Stary Rynek 41 m. 3, zdw 95 663

Kanarek
koń biegunowy wózek lalkowy, skrzypce. Wierzbicice 33, mieszkanie 9, zdw 95 734

Jadalnię
debową sprzedam tanio. Wiadomość: Poznańska 50, m. 9, zdw 95 723

Gramofon
szafkowy z płytami 50. Kaniowski, Półwiejska 5, zdw 95 726

Sto
obrazów religijnych różnych 25. Kaniowski, Półwiejska 5, zdw 95 725

Zbiór
wspaniałych znaczków pocztowych (w tym ca. 10 000 Europe) razem 20 000 bez duplikatów okazynie i tanio do nabycia. Zgłoszenia do administracji Kurjera Poznańskiego, Pw 2007

Restauracje
z koncesją tanio sprzedam lub zamienie na inny skład. Adres wskaże Kurjer Poznański, zdw 95 732

Cały Poznań mówi - Co?
ze swetry, pulowery i trykotażę kupisz najtaniej w firmie H. Karaś, Poznań ul. Pocztowa 3, dw 2005/6

Instrumenty
muzyczne gramofony płyty polecane tanio wielki wybór. Luina, Szmelter Gwarna 16, zdw 90 905/6

Sypialnie
przedaje tanio stolarnia Rybaki 15, nw 7 029 30

Kanarki
premjowane, śpiewaki oraz samczki do legu sprzedaje A. Zandacki, Aleje Marcinkowskiego 23 w podwórzu, zdw 95 410

Detektor
kompletny mandolina i spodnie w paski (nowe) tanio sprzedam. Górna Wilda 59 m. 8, zdw 95 476

Gwintownica
od 2-4 cali patentowa, nieużywana 80 zł. Oferty Kurjer Poznański, zdw 95 614

Wózek
dziecięcy biały modny sprzedam. Jasna 1, mieszkanie 2, zdw 95 661

Gramofony!!!
Najkorzystniejsze źródło zakupu F. Balon Woźna 12. Płyty gramofonowe wielkim wyborze. Pw 9611-12-50.31

Parcele
40 gr m kw począwszy dajemy kredyt budowlany 6 proc długo terminowy „Osadopol”. Rzeczypospolitej 9, Pw 9492-93 49.63 64

Futra
damskie okazynie tanio sprzedam. Marsz. Focha 93, mieszkanie 24, zdw 95 546

Maszynę
do szycia krawiecką i damską, prawie nowe sprzedam korzystnie. Adres w Kurjerze Poznańskim, zdw 95 579

Piec
żalazny szamotowy. Gajowa 4, m. 4, zdw 95 571

Pończochy
za miłą widziannym podarkiem gwiazdkowym. Jak kupić to tylko w specjalnym magazynie pończoch A. Szymański, św. Marcin 1 przy placu św. Krzyszka, Pw 9 073/74 46.61 62

Plaszcz
nowy męski sprzedam. Jasna 3, mieszkanie 4, zdw 95 663

Skład
masła sprzedam. Adres Kurjer Poznański, zdw 95 545

Radjo
4 lampowe z głośnikami tanio na sprzedaż. Św. Rocha 17, mieszkanie 2, zdw 95 555

Skład kolonjalny
z mieszkaniem sprzedam. Adres wskaże Kurjer Poznański, zdw 95 638

Radjo
4 lampowe, tanio sprzedam. 3 Maja 6, skład 2, zdw 95 696

Gramofony
okazyjnie sprzedaje się Wielkie Garbary 34, mieszkanie 12, zdw 95 679/80

Maszynę
damską Singera, krawiecką, szwską słupkową sprzedaje Warsztat Mechaniczny Kraszewskiego 5, zdw 95 716/7

Skład
centrum ładny z piwnicami, skutkiem choroby sprzedam zaraz. Oferty Kurjer Poznański, zdw 95 669

Zabawki
olowiane, Indianie zwierzęta do Zoologu, ogrodów zagrod wiejskich, żołnierze, wykonuje i sprzedaje w kartonie tanio, także pojedynczo. Łopaczek, Skarbowska 15, ogrodowa III, zdw 95 559

Maszyna
Singera, dobra do krawieczyny 120 zł. Poznańska 10, mieszkanie 9, zdw 95 774/5

Futro
dobre 65.— aparat fotograficzny 22.— Łakowa 10, mieszkanie 6, zdw 95 802

Aparat
fotograficzny 13x18 i 9x12 dobre obiektywy, skrzypce tanio. Kanarki 4 10 zł. Staszka 22, mieszkanie 16, zdw 95 777

Skład cukierków
z powodu wyjazdu sprzedam natychmiast. Cena 2.700. Oferty Kurjer Poznański, zdw 95 796

Apteka
z domem i ogrodem na prowincji w Wielkop. zaraz korzystnie na sprzedaż. Zgłoszenia Kurjer Poznański, zdw 95 795

Plaszcz damskie
wyrzedaje
flauszowe od 15 angielskie 25, rypsove 40, georgetowe 60, pluszowe 75, dziecięce od 12 zł. Modele ostatniej nowości najtaniej. Józef Szuster, Stary Rynek 76 I. p. naprzeciw odwachu, zdw 95 788/89

Gramofon
szafkowy stojący z płytami tanio. Kościelna 2, m. 7, zdw 95 792

Konia
na biegunach tanio sprzedam. — Wielkie Garbary 12 m. 3, zdw 95 769

Darmo dajemy podarki kupującym ponad 3 zł
Wielkie Garbary 10, z Wodnej na prawo. K. Jamont. Ceny fabryczne pończochy Bemburga 3.00, prima Bemburg 3.50, macco 0.60; berety czeskie 1.20; koszula smokingowa 4.90; torebki damskie od 3.00. Pw 9707-58.233

Gwiazdka
łóżecko, saneczki, koła, rower sportowy itd. korzystnie. Górna Wilda 71, mejszk. 5, zdw 95 799

Szafy zegarowe
stosowne do każdego pokoju stolowego mechanizmy Bekera kompletne zegary stojące, wypróbowane. — bicie prima, złote srebrne podarki gwiazdkowe poleca 20 lat istniejąca firma Leszczyński, Poznań Wielkie Garbary 23, narożnik Dominikańskiej, zdw 95 678

Dzierżawa tańsza
skład trypokojowy mieszka., telefon, 3 piwnice, zaraz, sprzedam. Cena 3 500. 3 Maja 7, m. 6, zdw 95 791

Sukienka
wełniana nie noszona tanio na sprzedaż. Do obojęt. Seweryna Mielżyńskiego 23, dom ogrodowy II piętro, między 4 a 7 wiecz., zdw 95 790

Pianino
sprzedam. Górna Wilda 29, m. 11, zdw 95 783

Kilimów
artystycznych pracownia Kalksteinowej, Wierzbicice 13, zdw 95 771

Pianino
sprzedam. Kraszewskiego 4, II, prawo, zdw 95 695

Serwantkę
mahon komódka biurowa, damskie, stolik do robotek do kabaly, zegar obraz, chusta turecka na sprzedaż. Skarbowska 4, parter, lewo, zdw 95 690

Kryształowy
komplet składający się z 7 tuzinów kielichów na sprzedaż. — Skarbowska 4, parter, lewo, zdw 95 689

Gramofon
szafkowy „Odeon” do prądu, 40 płyt na sprzedaż. Skarbowska 4, parter, lewo, zdw 95 688

Transformatory
Schalenco na ekranowany. Super sprzedam tanio. Falik, Przeczni-ca 6, mieszkanie 8, zdw 95 682

Klubowy
zarnitur elegancki nieużywany, pół ceny wartości. Łazienna 1 re-miza, zdw 95 666

Wózek
z lalką, obraz olejny. Działyski-10, mieszkanie 4, zdw 95 739

5 KUPNA
200—400 mórg
ziemi nad jeziorem, z lasem sosnowym, dobrą komunikacją szosową i kolejową kupie zaraz. — Zgłoszenia Kurjer Poznański, zdw 94 795

Gramofon szafkowy
dobrze utrzymany kupie. Oferty z ceną do niniejszego pisma, zdw 95 252

Porcelane
szkło, noże, widelce restauracyjne używane kupie. Oferty z podaniem cen do Kurjera Pozn., zdw 95 757

Książki
poszczególne, dzieła i całe biblioteki kupuje, płaci najkorzystniej. „Książka - Antykwariat” Woźna 12, zdw 95 241

Kupie rasowego
czarnego szcica. Zgłoszenia z podaniem ceny i wieku uprasza Maj Chwałkowska poczta 601ka, telefon Strzałkowie 11, st. kol. Otoczna pow. Września wojew. Poznańskie, zdp 95 621

Wille
lub gospodarstwo w Poznaniu lub w pobliżu Poznania kupie korzystnie. Zgłoszenia uprasza „Par”, pod nr. 50.145, Pw 9693-50.145

Wylegarke
używana w dobrym stanie marki „Buckeye” Standart na 120 do 200 jaj kupie. Zgłoszenia ofertowe nadeść do ekspedycji Kurjera Poznańskiego, zdw 95 562

Psa
dobrego stróża poszukuje. Fr. Rabbow Łączny Miya, zdw 95 565

Skład
kapeluszy damskich z mieszkaniem trypokojowym kupie lub wydzierżawie. Oferty cena Kurjer Poznański, zdw 95 714

Planino
używane zaraz kupie. Oferty z ceną do Kurjera Poznańskiego, zdw 95 709

Pianino
lub fortepian kupie. Oferty Kurjer Poznański, zdw 94 470

Kupie
używany bufet podać cenę Kurjer, zdw 95 773

Szafę do książek
ewentl. kompletny garnitur, dobrze utrzymany kupie okazynie za gotówkę. Tel. 75-54, dw 2000

Kanapę
2 fotele, parawan kupie. Oferty Kurjer Poznański, zdw 95 627

6 KAMIENICE
Wybór kamienie will, domów poleca pośrednictwo „Krakus” Poznań, Pocztowa 30, telefon 58-68, zdw 95 485

Kamienica
mietrowa piekarnia kolonjalka, towar urządzenie morga ogrodu, wpłaty 10 000. Bruskiewicz, Poznań, Mostowa 33, zdw 95 659

Kamienica
nowa Łazarz dochód 14 000, cena 105 000, zaliczki 51 000. Plac Nowomiejski 10 a Górny, zdw 95 701

7 PIENIADZ
20 000 zł
pożyczki pod zabezpieczenie hipoteczne poszukuje. Zgłoszenia upraszam do Kurjera Poznańskiego, zdw 93 898

22 000 — 25 000 zł
na I. hipoteki domu w Poznaniu wypożycze. Oferty Kurjer Pozn., zdw 95 034

12 000 zł
na dwa lata I. hipoteki wypożycze zaraz. Pośredniczy wykluczeni Wyczerpujące oferty Kurjer Poznański, zdw 95 592

15 000
lotych na spłate hipoteki poszukuje przed 1 stycznia 1932. Dobry procent, stosownie do umowy. Oferty do Kurjera Poznańskiego, zdw 95 619

20 000 zł
pożyczki poszukuje na gospodarstwo 87 mórg na I. hipotekę. — Oferty Kurjer Poznański, zdw 95 595

7 000 zł
wypożycze na nieruchomości miejskiej 15% rocznie zgóry za rok na I. hipotekę w zlocie. Oferty Kurjer Poznański, zdw 95 604

Wspólniczkę
czynną 3—4 tys. do składu. Oferty Kurjer Poznański, zdw 95 609

Inżynierowi
mech. przedsiębiorcy kapitaliście proponuję imprezę dochodową światowego znaczenia. Oferty Kurjer Poznański, zdw 95 611

3 000 zł
wypożycze za posadę lub wstąpię do jakiegoś przedsiębiorstwa, oczekuje propozycji. Oferty Kurjer Poznański, zdw 95 741

1—2 000 pożyczki
poszukuje właścicielka kawiarni, cukierni. Oferty Kurjer Poznański, zdw 95 748

5 000 zł
na I. hipotekę na gospodarstwo, 56 mórg poszukuje. Zgłoszenia Kurjer Pozn. nr 7708

8 DO WYNAJECIA
Do wynajęcia 2 pokoje kuchnia łazienka wygodny nowy meble miesięczne komorne kolonia za Diakoniskami, tranwa obok. Oferty Kurjer Poznański, zdw 95 075

6 pokojowe
mieszkanie przy Matejki III, ptr. zaraz do wynajęcia. Czynsz 200 zł miesięcznie. Oferty Kurjer Poznański, zdw 95 060

Do
wynajęcia mieszkanie 6 pokojowe na II. piętrze ul. Franciszka Ratajczaka 31. Wiadomość: Bank Piekary 1, zdw 95 082

Mieszkanie
do wynajęcia 6 pokojów, pokój dla służącej i t. d., przy paacu Wolności nr 4. — Informacje w Banku Handlowym Oddział w Poznaniu, zdw 94 332

Dwa
pokoje, II. piętro natychmiast. Warunki: zapłacie zaległej dzierżawy, kosztów oraz roku zgóry. Adamczewski, Focha 74, zdw 95 616

1 500
pożyczki poszukuje, zastaw słoneczny, frontowy pokój (gazowa kuchnia) korytaryż, z meblami, śródmieście samotnej osobie. Oferty Kurjer Poznański, zdw 95 469

Pokój
kuchnie z meblami sprzedam, dzierżawa 25 zł. Kanakowa 14, m. 9, podwórze, zdw 95 411/2

Dwa
pokoje kuchnie pokój wydzierżawie gospodarz. Bluszczoza 4, zdw 95 578

Mieszkanie
2 pokoje kuchnia oddam. Faleński 25 Grudnia 5, III, zdw 95 793

Dwupokojowe
kuchnia 50 centum pokój kuchnia czynsz 20 złotych spiesznie wynajmie „Pawilon” Marszałka Focha 15, zdw 95 719/20

Mieszkanie
pokój kuchnia 30 złotych miesięcznie rok zgóry. Kołpol. ulica Wrocławska 22, zdw 95 672

2 pokoje
kuchnia słoneczna. Górna Wilda przed Rynekem przyzwoitemu lokatorowi: wynajmie gospodarz. — Zgłoszenia Kurjer Poznański, zdw 95 756

Zaraz
ładne trypokojowe willi, oszklona weranda, ogrodem, wodotryskiem 75.— miesięcznie, mały zwrot kosztów. Blizsze: Łakowa 10, mieszkanie 6, zdw 95 801

3 pokoi
kuchnia łazienka gaz elektryczność za zgodą gospodarza odstąpię. Adres Kurjer Poznański, zdw 95 745

Trypokojowe
odstąpię dobrze meblami (śródmieście). Adres Kurjer Poznański, zdw 95 737

Pokój
kuchnia (śródmieście) dwuletni czynsz 900. Adres Kurjer Pozn., zdw 95 736

Trzy pokoje
od właściciela domu I. piętro ul. Pocztowa na biura i mieszkanie wynajmie „Krakus” Pocztowa 30, zdw 95 731

Sześciopokojowe mieszkanie
z meblami komfortowo urządzone okolicą Parku Wilsona z powodu wyjazdu odstąpię korzystnie. Pośrednicy wykluczeni. — Zgłoszenia Kurjer Poznański, zdw 95 746

Pokój
kuchnia Ławicy przy dworcu obiecie zaraz. Zgłoszenia właściciel Gruszczyński, Poznań, Pocztowa 30, zdw 95 332

6 SZUKA MIESZK
3—4 pokojowego
mieszkania w śródmieściu lub blisko poszukuje b. solidny lokator od 1 I. lub 2. 1932 r. ewentualnie czynsz zgóry. Pośrednicy wykluczeni. Łaskawe oferty z ceną i warunkami do Kurjera Poznańskiego, zdw 95 057

3 pokoje
z kuchnią, łazienką, centralnym ogrzewaniem, parter lub I. piętro potrzebne od zaraz. Zgłoszenia Kurjer Poznański, zdw 94 794

2 pokoi
z kuchnią poszukuje. Czynsz zgóry. Oferty Kurjer Poznański, zdw 95 612

Poszukuję
spiesznie 2 pokoi kuchni wprost od gospodarza dzierżawa do 60 zł. Oferty Kurjer Poznański, zdw 95 575

Poszukuję
2 pokojowego mieszkania za miesięczną dzierżawę, okolica obietna. Oferty Kurjer Poznański, zdw 95 650

1—2 pokoi
z kuchnią od gospodarza poszukuje urzędnik państw. Czynsz rok zgóry. Oferty Kurjer Poznański, zdw 95 670

3—4 pokojowe
mieszkania komfort wprost od gospodarza od 1 I. 32. Oferty Kurjer Poznański, zdw 95 708

11 POKOJÓ UMEBL.
Ciepły
frontowy panu utrzymaniem — bez. Matejki 60 m. 3, zdw 94 812

Elegancki
frontowy oraz skromny. Pocztowa 21 I. prawo, zdw 95 526

Pokój
frontowy I. piętro 1—2 osób — śródmieście, Zielona 2, m. 6, zdw 95 568

Elegancki
duży niekrepujący każdej chwili wszelkie wyzody, telefon 63-44. Wyspiańskiego 18 I. prawo, zdw 95 548

Ładny
pokój lepszemu panu, pani utrzymaniem, bez. Różana 4, m. 6, zdw 95 594

Niekrepujący
Półwiejska 39 a Sollich, zdw 95 635

Utrzymaniem
dobrze umeblowany wolny. Aleje Marcinkowskiego 16 II. prawo, zdw 95 636

Pokój
panu. Ogrodowa 2 I. prawo, zdw 95 639

Samotna
wynajmie pokój używaniem kuchni. Niegolewskich 14, mieszkanie 13, podwórze, zdw 95 615

Pokoje
2 z używaniem kuchni, śródmieście częściowo umeblowane parter kulturalnym. Zgłoszenie oferty Kurjer Poznański, zdw 94 811

Pokoje
2 umeblowane, elektryczność używaniem kuchni, małżeństwo samotnej osobie 1 stycznia. — Wrocławska 9 m. 7, zdw 95 648

Dobrze
umeblowany centralne ogrzewanie. Młyńska 3, m. 11, zdw 95 617

Maj. Żelice
pow. Wągrowiec
wydzierżawia z dniem 1 stycznia 32 roku orodów warzywny 4 morgów z oranżerią oknami inspektorem i mieszkaniami dla ogrodnika. zdw 95 357

Wydzierżawie
należy ast cegielnie parowa przy mieście powiatowem o rocznej produkcji ca. 4 miliony wyrobów ceramicznych na dogodnych warunkach. Do przejęcia zapasów i inwentarza potrzebne ca. 80 000 złotych. Zgłoszenia Kurjer Poznański pod zdw 95 624

Dzierżawa
1100 mórż pszennej ziemi uroczą siedziba, pełne inwentary, garnitur barowy, 12 lat obciążenia 25 000, wpłata 15 000. Jaskiewicz, Poznań Prędy 6. zdw 95 654

15 UZDROWISKA
Przyjeżdżają
Zakopane willa Marysin, ul. Zamajskiego pokoje ciepłe, słoneczne, dobry wki ceny przystępne. Wytworne towarzystwo. zdw 95 569

16 OSOBISTE
Irena Janowska
poszukuje Stanisława Kurkiewicza ewent. pioski osoby znające rodzime Kurkiewiczów o lask. Informacje pod adres. Irena Janowska 388, Sobieski. De rout Michigan, U. S. A. (Ameryka) zdw 93 690

Nagrody 50 zł
dam kto wskaże złodzieja meji bielizny. Zgłoszenia Komisariat P. P. III. zdw 95 557

Unieważniam
skradzione mi świadectwo czeladnicze Stanisław Dolata, czeladnik piekarski, Rynek Śródceki 17. zdw 95 785

Pomoc
dajcie mi radę, bo chciałbym kupić zabawkę u Pogorzelskiego Wodna 7 gdzie są najtańsze i w najwikszym wyborze a nie mam na to — Bezrobotny, rw 3843

Helciu
stolować się będziemy przez Święta w Restauracji pod Słonecem, Półwiejska 5 Bronek. zdw 95 727

21 ZGĘBY
Zginał
pies wyżej (Deutscher Kurzhair) brązowym biały. Zwrot za wynagrodzeniem. Fr. Ratajczak 17, mieszkanie 3. zdw 95 697

22 ROZMAITE
Zygmunt Morawski
Półwiejska 7 telef. 52-57 obrazki, oprawa obrazów po bardzo niskich cenach. Pw 9608 58.250

Dobra
tania napaż śniegowców i kałozszy. Ul. Wrocławska 13, mieszkanie 10. Kłosewski zdw 86 929

Szyje
suknie, płaszcze elegancko i tanio. Marii Magdaleny 1 narożnik Raczyńskich. dw 1 996 7

Oddam
na własny rachunek zaprowadzony skład sukrow. Oferty Kurjer Poznański zdw 95 749

Miły
pobyt „Paryżanka”. Półwiejska 30. Koncerty, separaty. Pw 9704 58.285

Bilansy
zestawiam księgi handlowe reguluję przeprowadzam rewizje. — Kromczyńska, Ogrodowa 16. zdw 94 749/50

DZISIAJ W KINIE

- Apollo: „Potęga miłości”.
- Aurora: Douglas Fairbanks i „Golebica”.
- Colosseum: „Czarny ptak”.
- Corso: „Bitwa nad Sommą”.
- Edison: „Samson i Dalila”.
- Harfa: „Ostatni uśmiech bliźna”.
- Kapitol: „Gniazdo miłostek”.
- Metropolis: „Jedna noc w hotelu” oraz rewja: „Jak się to robi?”.
- Nowości: „Uwiodłem ci żonę”. Na scenie rewja p. t. „Gdy kobieta zapragnie?”.
- Odeon: „Na Zachodzie bez zmian”.
- Orzeł: „Pionierzy Zachodu” i „Król dzikich stepów”.
- Renaissance: „Antena Miłości”.
- Roxy: „Szansonistki”.
- Słońce: „Królowie bez korony”.
- Wilsona: Zapomnisz o mnie.

Chiromantka
przyjeżdża przepowiada przyszłość, teraźniejszość, przeszłość dobrze z rak. kart. Romana Szymańskiego 8, podwórze, parter lewo, przy Placu Świętokrzyskim zdw 95 754

Referaty
protokoły zebrań opracowuje, przeprowadzam szybko i tanio skargi uchwały aresztowe i t. d. załatwiam sprawy podatkowe i inne Poznań, ul. Wrocławska 13 m 11. zdw 95 628

Czapki
dla wszystkich urzędów, szkół, warszaw, wojska jak magistratki, policyjne, drogowo-strzowskie, gimnazjalne i t. p. dla powstańców i wojaków, sokółów młodzieży męskiej i żeńskiej, straży pożarnej granicznej leśnicze stangreckie, maciejówki, poznaniaki klubowe sportowe, futrzane. Wykonuje również dostarczanie materiału. Ludwik Wiza, Poznań, Wrocławska 13. zdw 95 629

24 NAURA
Student
udziela tanio korepetycji. Oferty Kurjer Poznański zdw 95 673

Kto pragnie się ożenić
wyjść zamaż zechce się zwrócić z całym zaufaniem do firmy „Elite” kojarzenie małżeństw wytworne i dyskretnie. W kraju i zagranicą Gdansk-Wrzeszcz-Friedensteg 12 p. zdw 91 463

Kulturalny
pan lat 35, zamożny pragnie towarzyszyć młodej przystojnej milej panny na wyjazd kilkotygodniowy do Zakopanego Cel matrymonialny. Spieszne oferty Kurjer Poznański zdw 95 582

Kawaler
lat 38, blondyn, niskiego wzrostu samodzielny posłubi skromna, religijna pania z posaziem, Szczegółowe oferty fotografija (zwrot zapewniam). Kurjer Pozn. rw 3889

24 NAURA
Student
udziela tanio korepetycji. Oferty Kurjer Poznański zdw 95 673

Magister farmacji
z kilkoletnią praktyką poszukuje posady w Poznaniu Referencje p.ewszorzędne. Oferty Kurjer Poznański zdw 95 119

Polecam
bardzo uczciwą dziewczynę i rzetelną Sobkiewiczowa Matejki 59 mieszkanie 2. zdw 95 712

Pomocnik
fryzjerski poszukuje posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 95 755

300—400 zł
dam temu kto mi da stała posadę magazyniera spichrzowego, woźnego inkasenta lub orzwa maszyna ewent. mógłbym złożyć kaucje faskawe oferty do Kurjera Poznańskiego pod zdw 95 857

Podróżujący
młodszy z kaucją 3 000 szuka posady Oferty Kurjer Poznański zdw 95 550

Panienska
lat osiemnaście poszukuje posady od 1. 32. początkująca biurowa maszynistka ewentualnie kasjarka w kinie 200 zł kaucji. faskawe oferty Kurjer Poznański zdw 95 707

28 WOLNE MIEJSCA
Pomocnik
fryzjerski potrzebny. — Kanałowa 3. zdw 95 642

8—10 złotych
dziennie zarabiają osoby pracujące w szedzie. Sala poboczna praca domowa korespondencyjna. Przedsiębiorstwo „Przerwa” Krajowego Gdynia i ort. zdw 92 702

Pani
do składu kaucja potrzebna. Oferty Kurjer Pozn zdw 95 57

Pomocnik fryzjerski
dobry ondulator potrzebny. Podany warunki: Stefan Szymański, Września Sienkewicza 1. zdw 95 585

Wspólniczkę
z kilkoma tysiącami do poważnej reprezentacji. Oferty Kurjer Poznański zdw 95 610

Śpiewak
jazzbandzista (boczny instrument) potrzebny zaraz lub 1. 1. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 95 618

Dziewczyna
gotowaniem czysta oszczędna potrzebna na wieś Oferty Kurjer Poznański zdw 95 561

Samodzielną
bardzo dobra kucharka potrzebna zaraz. Wskaże Kurjer Poznański zdw 95 647

Służąca
do wszystkiego uczciwa zaraz. Tama Garbarska 6 parter pr. zdw 95 655

Fryzjer
i fryzjerka potrzebni, Aleje Marcinkowskiego 15 zdw 95 638

Panne
do dzieci uczciwa dobrze poleconą pomocy w składzie Zgłoszenia 9 wież Kaczmarek Wielkie Garbary 4 zdw 95 665

Silny
tancerz baletowy solista w tańcach skr.b. poszukuje posady od 1. 1. 32 Oferty Kurjer Poznański zdw 95 578

Krawczyński
kończąca dobrze poleconą poszukującą z małym wynagrodzeniem zajęcia w szwalni. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 95 361

Pani
inteligentna przystojna szuka posady zarządczyni gospodini nadzorczyni kierowniczy od stycznia Oferty Kurjer Poznański zdw 95 554

Urządźnik gospodarczy
lat 27 średnia szkoła rolnicza, 6½ roku praktyki na intensywnych majątkach poszukuje posady od 1. 2. 32 Obecnie na osobnym majątku 3 700 morgowym pod ogólną dyspozycją. Oferty Kurjer Poznański zdw 95 641

W przedsiębiorstwie
poważnym przyime posadę stałą syndyka inkasenta, kierownika kaucja, pożyczka 2 000. Oferty Kurjer Poznański zdw 95 608

Mistrz ceglarni
dobrymi świadectwami; może złożyć kaucje, poszukuje posady. Zgłoszenia Kurjer Poznański: dw 1 988

Gospodyni kuchmistrzini
znająca wykwinna kuchnie, chów drobiu, posiadająca pierwszorzędne świadectwa i polecenia poszukuje zaraz posady na majątku lub we większym domu. Oferty Agencja Kurjera Pozn., Września, nw 7707

Pomocnik
fryzjerka potrzebny Szewska 19. zdw 95 675

Pomocnik
fryzjerski potrzebny G. Wilda 25. zdw 95 681

Krawcowe
na suknie, li sily najprzedniejsze samodzielnie poszukuje Janowski, Kreta 23. zdw 95 696

Ekspedjentka
do świat potrzebna. Skład cukierków, św. Marcin 19. zdw 95 692

Fryzjerka
pomocnik potrzebny wypomóżka, Półwiejska 16 zdw 95 702

Dziewczyna
do posługi potrzebna zaraz. — Adres Kurjer Pozn zdw 95 706

Pomocnik
fryzjerski potrzebny, Marszałka Focha 4. zdw 95 705

Pomocnik
fryzjerski potrzebny, Marsz. Focha 64. zdw 95 713

Panienska
potrzebna do prac domowych wolnymi chwilami składzie kaucja 200 zł Oferty Kurjer Pozn. zdw 95 718

Dzielną
fryzjerka i pomocnik potrzebni Dąbrowskiego 41 a. zdw 95 718

Pomocnik
fryzjerski zaraz. A. Donaj — ul. Nowa 11. rw 3887

Piekarz - cukiernik
dzielną potrzebna zaraz Oferty szczegółowe do Kurjera Pozn. zdw 95 719

Fryzjerka
potrzebna, Plac Działowy 11, zdw 95 780

Prasowaczka
potrzebna, Pralnia Wielkie Garbary 36 zdw 95 751

Fryzjerka
na wypomóżkę, Kwiatowa 1. zdw 95 753

Skrzypek
poszukuje beglego pianisty do gry domowej, fortepian wolny, Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 95 772

Ekspedjentka
dzielną z kaucją do piekarni cukierni potrzebna zaraz lub później. Oferty z życiorysem do Kurjera Poznańskiego zdw 95 778

Wspólnika
z małym udziałem posada dobra i stała. Oferty Kurjer Pozn. zdw 95 803

Magister
pomocnik lub uczeń z praktyką albo pani do apteki na prowincji w Wielkop. może się zwrócić. Zgł. Kurjer Pozn zdw 95 794/5

Pomocnik
fryzjerski potrzebny zaraz, Półwiejska 20 zdw 95 748

Fryzjerka
potrzebna zaraz Półwiejska 20. zdw 93 742

Sprzedawca
zdolny potrzebny. Siusarska 7, księgarnia zdw 95 729

Pomocnik
fryzjerski potrzebny, Górna Wilda 45. zdw 95 747

Młodsza nanienska
do prac biurowych biegła w liczeniu i pisaniu na maszynie potrzebna Oferty Par pod nr. 51.3 Pw 0708-51.3

„Oređownik Wielkopolski“

istniejący od roku 1870, jest **najtańszym dziennikiem w Poznaniu.**

Redakcja i administracja: Poznań, św. Marcin 70. Telefony: 44-61, 14-76, 33-07, 35-24, 35-25, 40-72.

Przedpłata miesięczna wynosi:
W ekspedycji i agenturach prowincjonalnych . . . . . 1,95 zł
W agencjach w Poznaniu . . . . . 2,20 zł
Z odnośnieniem do domu . . . . . 2,30 zł
Na prowincji na pocztach już z odnośnieniem do domu . . . . . 2,34 zł

Mereżkę, okrętkę
wszelkie robótki rysowane wykonuje szybko i tanio. A. Busiakiewicz, św. Marcin 12. zdw 95 547

Gwiazdkowe
książki najtańsze, najładniejsze Książka-Antykwariat Woźna 12. zdw 95 643

2,60 złotych
powleczenia na poduszke strojne od 3,90 z falbana 4,90 jasek, strojne od 1,90 zł powleczenia na pościel od 7,90 podpicie od 9,90 strojne od 12,50. Na życzenie wykonuje wszelkie zamówienia w krótkim czasie. Specjalność: wyprawy poleca Fajryka bielizny J. Schnbert Poznań ul. Wrocławska 3 Przyjmuje asygnaty Tow. Kredyt. Pw 9340-48.155

Podręczniki
kupuje płać, najkorzystniej Woźna 12 zdw 95 242

Akuszerka
Kleinwachterowa Poznań centrum ulica Romana Szymańskiego 2 pierwsze piętro lewo drug dom od placu Świętokrzyskiego zdw 76 644

Dla wypożyczalni
bibliotek towarzyskich, szkolnych i prywatnych najtańsze, największe źródło zakupu — „Książka - Antykwariat” Woźna 12. zdw 95 244

Pierwszorzędna krawcowa
płaszcze, kostjomy, suknie, niskie ceny. Górna Wilda 71, m. 5 zdw 95 758

Akumulatory
radiowe napraw am nowa płyta 1.80 zł Tomeczak Fabryczna 35 b zdw 91 827 8

Wykazowe
fotografie wykonuje tanio Zakład fotograficzny Górna Wilda 71 zdw 95 001 2

Jasnovidz
Mobeł, metapsychografolog Pełka rozwija się najtrudniejsze sprawy przez ości, przyszłości. Św. Marcin 52 53. I. zdw 95 704

23 OZENKI
Kawaler
dobrego charakteru, inteligentny, przystojny jednak, syn poważnego, bogatego kupca, szuka z powodu braku znajomości odpowiedniej partji. Zgłoszenia z fotografiją proszę kierować do Kurjera Pozn. pod dw 1826

Szkoła tańców
Mikołajczak - Kledecka
Pocztowa 29 Kurs zł 10. Pw 9333-47 72

Do matry
pomoc w niemieckim matematyce potrzebna. Oferty Kurjer Poznański zdw 94 661

Książkocwości
stenografiję pisanie maszynę wykonujemy tanio Kurs ranny wieczorny 4 stycznia, Postep, Plac Sapieżyński 2 a. zdw 95 270 1

25 MUZYKA
Saxofonista
klarncista wolny od 1. Oferty Kurjer Poznański zdw 95 600

Pianista
młody rutynowany acordeonem, bogatym repertuarem salonowo-dancingowy wolny 1 stycznia. — Oferty Kurjer Poznański zdw 95 644

26 ROZRYWKA
Wypożyczalnia
książek największa, najtańsza. Wszystkie ostatnie nowości, Katalog bezpłatnie. Woźna 12, dom firmy Kuźaj, Woźna 12. zdw 95 243

Kino Aurora
Douglas Fairbanks i Golebica. zdw 95 694

27 SZUKA PRACY
Ogłoszenia do 30 słów dla czasu kującej posady w tej rubryce obliczamy po jednej trzeciej cenii drobnych.

Samodzielny cukiernik
kawaler, lat 30, posiadający 4 000 zł gotówki wypożyczy takowe za stałą posadę wzgl przystąpi do dobrze prosperującego przedsiębiorstwa jako wspólnik. Oferty do Kurjera Poznańskiego pod zdw 95 063

Bona I. kl.
z długoletnią praktyką, znająca język francuski i szycie poszukuje posady do dzieci zaraz wzgl. później Adres: Janina Krotecka, Kowanówko pow. Oborniki zdw 95 088

Służąca
czysta i uczciwa poszukuje posady do wszelkich prac z długoletnimi świadectwami, z poleceniem od 1 stycznia Oferty Kurjer Poznański zdw 95 759

Początkująca
książkowa - biuralistka poszukuje posady wymagania skromne Oferty Kurjer Poznański zdw 95 153

Buchalterka
korespondentka, beglego pisząca na maszynie dzielną inteligentną młoda siła poszukuje posady. — Oferty Kurjer Poznański zdw 94 842

Bufetowa
młodsza mówi po polsku niemiecku, francusku z kaucją szuka posady Oferty Kurjer Poznański zdw 95 549

Silny
tancerz baletowy solista w tańcach skr.b. poszukuje posady od 1. 1. 32 Oferty Kurjer Poznański zdw 95 578

Krawczyński
kończąca dobrze poleconą poszukującą z małym wynagrodzeniem zajęcia w szwalni. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 95 361

Pani
inteligentna przystojna szuka posady zarządczyni gospodini nadzorczyni kierowniczy od stycznia Oferty Kurjer Poznański zdw 95 554

Urządźnik gospodarczy
lat 27 średnia szkoła rolnicza, 6½ roku praktyki na intensywnych majątkach poszukuje posady od 1. 2. 32 Obecnie na osobnym majątku 3 700 morgowym pod ogólną dyspozycją. Oferty Kurjer Poznański zdw 95 641

W przedsiębiorstwie
poważnym przyime posadę stałą syndyka inkasenta, kierownika kaucja, pożyczka 2 000. Oferty Kurjer Poznański zdw 95 608

Mistrz ceglarni
dobrymi świadectwami; może złożyć kaucje, poszukuje posady. Zgłoszenia Kurjer Poznański: dw 1 988

Gospodyni kuchmistrzini
znająca wykwinna kuchnie, chów drobiu, posiadająca pierwszorzędne świadectwa i polecenia poszukuje zaraz posady na majątku lub we większym domu. Oferty Agencja Kurjera Pozn., Września, nw 7707

400—500
zł dam temu, kto mi wyrobi zaraz stałą posadę w poważnej firmie, magazyniera, spichrzowego, zbożowca, inkasenta lub t. p. — Miejscowość obojętna. Zgłoszenia Kurjer Pozn. zdw 95 752

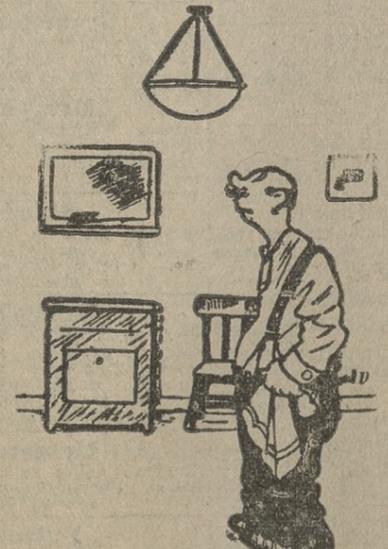
Emeryt.
sekretarz podatkowy lat 48, poszukuje zajęcia w handlu lub przemyśle ewentl. przystąpi jako czynny wspólnik do jakiegokolwiek przedsiębiorstwa. Oferty do Kurjera Poznańskiego zdw 95 710

Student
prawa U. P. poszukuje posady referenta redaktorskiej lub jakiegokolwiek posady biurowej. — Przyjme posadę woźnego. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 95 601

Dam 1 000 zł kaucji
kto da mi posadę magazyniera, inkasenta lub t. p. Mogę także przynieść posadę ogrodnika lub urzędnika w mniejszym majątku. Oferty proszę skierowywać wraz z podaniem warunków do Kurjera Poznańskiego pod dw 2004

Wspomóż
które nosi marka córka. Wzruszka prawowazna itd. to pierścien zaferynowy. broszka bransolety. naszyjnik zegarek. Omęka Lingerie itd. Wszystko kupuje się najlepiej w firmie

Humor zagraniczny

Gość z Płpłdówki: — Też pomysł! Wieszac miednicę na suficie!
(Sondagnisse Strix, Sztokholm). S. F.

Przedpłata na styczeń 1932, za oba wydania razem wlicznie tygodniowego dodatku ilust. „Ilustracja Poznańska” i „Nowiny Sportowe” w Poznaniu w eksped. zł 4,00, w agencjach w miesiącu zł 4,50, z odnośnieniem do domu w Poznaniu zł 4,70, z odnośnieniem przez pocztę poza Poznaniem miesięcznie zł 5,01 kwartalnie zł 15,03, pod opaską miesięcznie w Polsce zł 9,00, w innych krajach zł 11,00. W razie wypadków spowodowanych siłą wyższą, przeszkód w zakładzie, strajków i t. p. wydawnictwo nie odpowiada za dostarczenie pisma, a abonenci nie mają prawa domagania się niedostarczonych numerów lub odszkodowania.

Ogłoszenia na stronie 6-lamowej 25 gr. na stronie 4-lamowej przy końcu tekstu redakcyjnego 60 gr. na stronie czwartej 100 gr. na stronie drugiej 120 gr. przed wiadomościami potoczniemi 200 gr. od 1-lamowego milim. Ogłoszenia skomplikowane oraz z zastrzeżeniem miejsca 20% nadwyżki. Ogłoszenia do wydania porannego przyjmujemy do godz. 18,30 w nagłych wypadkach do godz. 22 u stróża, do wydania wieczornego „drobne” do godz. 11. większe dłużej według możliwości. Drobne ogłoszenia: słowo napisowe (tłuste) 25 gr. każde dalsze słowo 15 gr. Za różnicę między zestawem a wysokością ogłoszenia, powstałe wskutek matrycowania, wydawnictwo nie odpowiada.

W wydaniach wielkoświątecznych i uroczystościowych poprzedza normalną codzienną część numeru z reklamami i ogłoszeniami, materiał poświęcony danej uroczystości

Telefony do Redakcji i Administracji: 4461, 1476, 3307, 3524, 3525, 4072 w niedzielę, święta i nocą tylko 1476 i 3524, filja Stary Rynek 2305. — P. K. O. Poznań nr 200 149.